

4831

HENRY MEILHAC Y LUDOVIC HALÉVY

FROU - FROU

Comedia dramática en cinc actes

9

Imprempta Baxarias - Mitjà de Sant Pere, 55

Barcelona 1913

Frou - Frou

Henry Meilhac y Ludovic Halévy

Frou - Frou

COMEDIA DRAMÁTICA EN 5 ACTES

TRADUCCIÓ CATALANA DE
SALVADOR VILAREGUT —

Queda prohibida tota reproducció, traducció y representació sens permís del tradr.

La Sociedad de Autores Españoles, es la encarregada de cobrar els drets.

Queda fet el dipòsit que marca la llei

Imprempta BAXARÍAS

Mitjà de Sant Pere, 55

BARCELONA :: :: :: 1913

PERSONATGES

ACTORS

GILBERTA	Sra. Xirgu
LLUISA	» Rovira
LA BARONESA DE CAMBRI	» Faura
PAULINA	» Balestroni
L'AYA	» Guerra
ALBERT (Nen de 4 anys)	» Nena Coy
SARTORIS	Sr. Gimenez
BRIGARD	» A ymerich
VALREAS	» Ortin
EL BARÓ DE CAMBRI.	» Vilallonga
PITOU	» Vives
ZANNETTO.	» Amorós
UN CRIAT	» Gibert

L'acció, en el primer acte, té lloc al castell de Charmerettes, aprop de Blois; en el segon, tercer y quint acte, a París; y en el quart, a Venecia.

Epoca actual.

Dreta y esquerra la del actor.

Representada per primera vegada al Teatre Principal de Barcelona, la nit del 8 de Janer de 1912.

ACTE PRIMER

Un saló del castell de Charmerettes, a peu pla, que dóna a una terrassa del parc. Portes al fons. Portes laterals. Sofà a la dreta. Taula a la esquerra. Mobles adequats.

ESCENA PRIMERA

PAULINA, *després* GILBERTA y VALREÁS

Quan s'alsa'l teló, Paulina està arreglant el fons de la escena. Se senten crits, dintre. Va a la porta del fons.

Paulina. Però... qu'es aixó?... que passa?...
(*Mirant cap a fora.*) Oh!... la senyoreta Gilberta y el senyor de Valreás!... quina manera de galopar!... Això es anar de boig!... Però la senyoreta va al davant!... Ja la tenim aquí!... Sí, sí, ja'l pot atiar, ja, al seu cavall! .. Es la senyoreta qui arriba primer!

Gilberta. (*Entrant, vestida d'amassona, cansada, esbufegant y rient.*) Soc jol... Si jol... He guanyat!... (*Corra cap a la taula y agafa trionfalment un diari. En aquest moment entra Valreás. Ella'l va a trovar.*) Aquí té l'«Excelsior»!...

Valreás. Es veritat. Me declaro vensut.

Gilberta (*Amb prou feynes pot parlar.*) Desseguida, Paulina, desseguida'm en vestiré... (*Dona'l fuet a Paulina, qui s'en va. Gilberta's deixa a caure al demunt del sofà.*)
Uff...

Esbufegant, plega'l diari en forma de vano y es venta acoloradament.

ESCENA II

GILBER Y VALREÁS

Valreás. M'ha vensut... Ho reconec...

Amb ironía.

Gilberta. Sí, però ho diu en un tò... que vol dir que no he guanyat, en sério?...

Valreás. Oh! . . sí, en sério!... Ha guanyat!... Lo que hi ha, es que jo no sento l'haver perdut.

Gilberta. Perquè?...

Valreás. Perquè, es infinidament molt més agradable'l galopar seguintla, que precedintla!... Té una manera tán adorable de montar a cavall, vostè, que un, veientla...

Gilberta. Oh!... molt bonic!... molt bonic!...

Valreás. Es vostè qu'es bonica... y més que bonica... exquisida... deliciosa... y encara més que tot aixó! . . quan ha saltat aquell marge, la séva faldilla s'ha alsat una mica, y he vist un peuet tan repetit y tan adorable...

Gilberta. Que déia?...

Fent la distreta.

Valreás. Déia que t'el péu petit... y tinc rahó... miri...

Mira'l peu de Gilberta, que's veu per de sota la faldilla.

Gilberta. Ah! . .

Retirantlo.

Valreás. Gósi-ho a dirho, are, que no té'l péu petit!... Gósi-ho a dir-ho, senyoreta Frou-Frou!

Molt marcat.

Gilberta. Avans que tot, l'hi prohibeixo que em digui Frou-Frou.

Valreás. No es el séu nom?...

Gilberta. Perdoni, es el méu nom pel papà... Es el méu nom per la meva germana Lluisa... però, per vostè... no.

Valreás Sí, per mi també... quin nom vol que hi hagi millor que aquest... que s'hi digui tant amb la deliciosa personeta per qui sembla haver sigut inventat?.. No ho es vostè tota sencera, Frou Frou?... Una porta que s'obra, y un soroll de faldillas que llisca suau y rapidament escala avall... Frou-Frou!... Vostè entra, se gira, es tomba, cerca, furega, arregla, desarregla, crida, s'enfada, riu, parla, canta, tecleja, salta, balla, fuig... y Frou-Frou sempre!... Sempre Frou-Frou!... Y jo estic cert de que mentres dorm, el séu angel de la guarda agita suaument las alas, amb aquesta remor deliciosa Frou-Frou!...

Gilberta. Próu, ja n'hi ha prou!... Una mica més de formalitat.

Valreás. Ha triat mal día, per demanarme que sigui formal... Precisament es avuy que haig de dirli certa cosa tan espantosament séria y tan prodigiosament formal, que... miri, vèu?... (*Se posa a riure.*) ...ni se com comensar...

Gilberta. (*Rient també.*) Tan seria es?...

Valreás. Ja ho veurà...

Gilberta. (*Alsantse.*) Doncs, déixila per més tard... per una altre ocasió... Perquè, si vostè m'ha de dir una cosa molt séria. jo, per la méva part, n'haig de fer una altra,

molt més sèria encara... M'høig d'anar a vestir...

Valreàs. Es que potsèr no té cor, vostè, Frou-Frou?...

Gilberta. Miri... aquí tenim el papà.

Entran, Brigard y la Baronesa.

ESCENA III

Els mateixos, BRIGARD, la BARONESA, qui també va d amassona.

Brigard. Que significa aixó, Gilberta?... que vol dir aquesta manera de passar al devant y de galopar esbojerradament, deixantnos a la baronesa y a mí, tots dos sols?... No m'en queixo, no, ben al contrari...

Baronesa. No faltaria més, que aixó!...

Gilberta. Jo't diré, papà... Se tractava d'una juguesca... Veyàm qui...si'l senyor de Valreàs o jo, arrivaria primer a n'aquesta saleta y agafaria l'«Excelsior», de sobre d'aquesta tàula... Y he sigut jo qui l'ha agafat primer l'«Excelsior»!...

Al'argantli

Brigard. (*Agafantlo tot enmatxucat.*) Si que l'has deixat en bon estat, al pobre «Excelsior»!...

Gilberta. No rondinis, are!... Si tampoc el llegèixes may

Brigard. Y aquell marge que jo t'he prohibit, sempre, saltar?...

Gilberta. Apa, papà...no'm renyis, perquè no'n sabs de renyar!... Y ja veuràs, mira, si he comés una imprudencia, crèume que ja

he sigut ben castigada!... Vina, t'haig de parlar... (*L'hi agafa el bras.*) Tinc moltes quèixes del senyor de Valreàs... Ara mateix, sense anar més lluny, m'ha dit unes coses!

Brigard. Com?... que l'hi ha dit?...

A Valreàs

Valreàs. Jo no l'hi he dit res, senyor Brigard!

Gilberta. Fès de jutge, papà. Una senyoreta ben educada ho ha de tornar a dir tot al seu pare! . Vina, papà, vina... que jo vuy dir-ho tot... M'ha dit que no tenia cor, y en la conversa, cada vegada que m'anomenava'm deya; Frou-Froul...

S'en va amb Brigard per la dreta.

Valreàs. Ha sigut ella qui m'ho ha fet dir! Ha sigut ella, crèguim, senyor Brigard...

Anant fins a la porta

ESCENA IV

VALRÉAS, *la* BARONESA

Baronesa. (*Asseguda.*) Ah! senyor de Valreàs!...

Valreàs. Que...? que vol dir?... També'm renya, vosté?

Baronesa. Fa quatre anys que'l conec, y si m'obliguessin a dir lo que es vosté...

Valreàs. Lo que soc jo, baronesa?...

Baronesa. Si

Valreàs. No soc més que un pobre diable, que's mort d'amor per vosté!...

Baronesa. Desde fa quatre anys, veritat?

Valreàs. Desde fa quatre anys, ni dia més, ni dia menos.

Baronesa. (*Alsantse.*) Però, com que ja fa dos dies que vostè es aquí, durant aquets dos dies, no's preocupa més que de la Gilberta.

Valreás. Aixó es per despistar, baronesa! No's pot dir, però ho faig per despistar.

Baronesa. Y per que jo tingui gélos, eh?...
me

Valreás. Aixó es, y aixó potser la obligarà a... Però, veu, tot aixó no hauria sucsehit, si la primera declaració que jo l'hi vaig dirigir, hagués sigut acullida, per vosté, amb una mica més... amb una mica més d'entusiasme... Però, no... vostè ni'n va fer cas...

Baronesa. Tè una manera de dir las cosas, vosté, que francament, desconcerta... Y pensar que aixó mateix, ho deu dir a la persona que, durant aquets dias y mentres vosté es qui, està instalada; allà baix, a casa seva...

Valreás. (*Amb aire d'extranyesa.*) La persona?...
na?

Baronesa. Si, senyor, si... la gran Carlota de Varietés... Ja fa molts dias que s'està a casa de vostè!...

Valreás. La gran Carlota, a casa meva?

Baronesa. No m'no negui, perquè'm constal

Valreás. Vostè, sap... (*La baronesa fa que s'amb el cap.*) qui l'hi ha dit?...

Baronesa. Ah! ..

Valreás. Me jugaria que déu haver sigut aquell bandoler d'en Brigard...

Baronesa. Aixís, ho confessà?

Valreás. Que vol que fassi?... quin altre remey hem queda?... Però, créguim que estic desesperat... (*Amb aire contrit.*) Are si que ja no'm queda cap esperansa de poder

convencerla del méu... de la meva... Es clar que no, veritat?...

Baronesa. Oh!... no!...

Valreàs Decididament? ..

Baronesa. Decididament.

Valreàs. (*Amb entusiasme*) Ja véu, doncs, si tinc rahó de llenarme en cos y ànima a la persecució de la petita Brigard... Y al cap d'avall, que hi vol fer, un dia o altre haig d'acabar per aquí,

Baronesa. No l'entenc.

Valreàs. No hi ha felicitat real y positiva fora de la veritat... aquest es el meu modo de pensar... Y la veritat, no es, ni aixó, ni alló... ni la gran Carlota, ni... No, es el matrimoni.

Baronesa. (*Sofocada.*) Que ha dit?...

Valreàs. He dit: la veritat, es...

Baronesa. Are, té ganes de casarse?... (*Valreàs fa que si amb el cap.*) Y pensa casarse, amb...

Valreàs. Exactament. . la encisadora comtessa que vosté sap y jo vuy dir, baronesal... Y'l dia en que ella y jo, 'ns casarèm, quina parella més adorable!...

Baronesa. Música d'Offembach?...

Valreàs. Y perque no?... Ademés, pera pèndrer aquesta resolució, tinc certas rahons... com l'hi dirè jo. are?...certas rahons tipogràficas. (*Anant cap a la esquerra.*) Allà baix, a la dreta, que veu?... el castell del nostre amic Sartoris: allà baix... (*Senyalant la dreta.*) A la esquerra, el meu castell. Y, aquí, un tercer caatell, las Cuarmerettes, que fa dos anys estava per vendrèr, y que'l senyor Brigard va comprar. No l'hi diu res

tot aixó, baronesa?... Aquest papá venint amb duas filles casadoras a instalarse al bell mitj de dos solters empedernits?... Veritat que si que l'hi diu alguna cosa?... (*La baronesa s'asseu.*) Vostè pensa, com jo, que may la Providencia ha manifestat las seves intencions d'una manera més clara... Ni en Sartoris, ni jo, hem de contrariarlas... Ens casarèm... Y quin espectacle, si per casualitat ens casém al mateix dial Primer matrimoni: la senyoreta Lluisa Brigard, amb el senyor don Enrich de Sartoris... Musica de Haydn!.. Admirable aliansa de l'ententiment y la rahòl... Segón matrimoni: la senyoreta Gilberta, y un servidor de vostè... Admirable aliansa de... tot lo contrari.

Baronesa. Oh!... però potsér jo vinc dels núvols... En primer lloc, d'ahont ho ha tret que'l senyor de Sartoris estigui enamorat de la Lluisa, y que s'hi vulgui casar?...

Valreàs. D'ahont ho he tret?...

Baronesa. Si...

Valreàs. Y perque, ell, qui no passava may al castell de Sartoris, més de quinze dias, hi ha passat, aquest any, quatre mesos ben llargs?... Y perqué, si no estimés a la Lluisa y no s'hi volgués casar, vindria, aqui, cada dia?...

Baronesa. (*Alsantse.*) Es dir que ja estem aixis?... Hauré de créurer que realment vosté està enamorat?...

Valreàs. Que vol dir.

Baronesa. Res!...

Entra'l Baró, pel fons esquerra.
Porta en bandolera una capse de
llauna, al estil dels botànics.

ESCENA V

Els mateixos y'l BARÓ

Baró. Ja soc aquí, jo...

Valreás. Deu lo quart, estimat Baró... Que hi porta aquí?...

Baró. Algunas pedras y algunas flors. (*A la baronesa.*) Vèten aquí una que hi triat exclusivament per tu.

Baronesa. Molt bel... Però, que no t'en recordas de lo que vaig dirte?...

Baró. A mi?...

Baronesa. No't vaig prohibir el compareixer al devant méu, amb aquesta abominable capsa de llauna?...

Baró. Es perfectament exacte, sí, m'ho vas prohibir de la manera més formal. Vaig a deixarla al vestibul.

S'en va

ESCENA VI

VALREÁS, *la* BARONESA

Valreás. Veyám, baronesa, veyàn... no'm volia dir alguna cosa, vostè, are mateix?...

Baronesa. Quan?...

Valreás. Quan l'hi he parlat del posible casament de la senyoreta Lluisa Brigard, amb en Sartoris...

Baronesa. Oh!... no es pas impossible que la Lluisa fassi justícia a las qualitats eminents del senyor de Sartoris...

Valreás. Aixís, doncs, es evident...

Baronesa. Si, es evident... (*rient nerviosament.*) que vostè està enamorat... No digui que no!... Vostè està enamorat!

L'hi fa una reverencia y surt, rient, per la esquerra

ESCENA VII

VALREAS, *desseguida'l* BARÓ.

Valreas. Y es clar que si que n'estic d'enamorat.

Entra'l Baró sense la capsa de llauna.

Baró. Ja veus que n'hi ha prou amb que tu'm demanis una cosa, pera que jo desseguida m'afanyi en complauret... (*Adonantse de que la Baronesa no hi es.*) Ah!... y doncs?...

Valreas. S'en ha anat...

S'asseu a la esquerra.

Baró. No m'estranya: aixó retrata a la baronesa de cap a peus... Un entra... Vesten!... diu ella, y no tornis fins que per complaurem hagi sofert aquestas o aquellas provas de sumissió. Un s'en va, un s'creix amb resignació, un torna: y quan un torna, la mèva dona ja no hi es. Veliaqui la meva dona.

Valreas. Ah!...

Baró. Eh?... Y vostè ho sap tant be com jo...

Valreas. Jo?...

Baró. (*Assentantsé vora la taula.*) Y altres ho saben tant be com vosté! No n'hi ha poca de gent que l'hi ha fet l'amor a la baronesa. Jo he anat seguint totas las sevas manio-bras.

Valreas. Amb interes?...

Baró. Y amb compassió... Desgraciats!... Si l'hi haguès d'explicar tot!... Uyl!... fora massa llarg!... No parlem mes que de vostre.

Valreas. No, no, de mi, no. Aixó no!...

Baró. Tres vegades, vostè, tres vegades!... Vostè ha fet tres tentatives. La primera, naturalment, l'endemà del dia en que jo vaig presentar-lo. La segona, dos anys més tart, a las carreras de Blois... Vostè's va pensar que amb la casaca de color de taronja faria mes efecte... Ay!... Valreàs, amb una altra dona, no dirè que no, però amb la baronesa!... La tercera tentativa, vosté la ha feta aqui mateix, fa dos dias, y com que aquesta tercera tentativa ha sigut acullida com las duas primeras, perxó vostè s'ha dedicat a la adoració constant de la Gilberta.

Valreas. Que ha sigut una sonambula, qui l'hi ha dit tot aixó?...

Baró. Y ha fet santament de renunciar a la conquesta de la baronesa, perque es inutil, vaja, de la meva dona, no s'en pot treurer res!...

Entra un criat.

Criat. Han portat aquestas cartas.

Dona al Baró un paquet de vuit o deu cartas que porta

Baró. (*Extranyat.*) Per mi?... (*Mirant y llegint les adresses.*) Senyora Baronesa!... Senyora Baronesa!... Senyora Baronesa... (*Rient.*) Pobres infelisos! quina manera de perdre'l temps y de gastar paper, tinta y sellos més inutilment!... Pero que s'ha de fer?... Vaig a portarlas-hi.

S'en va per la esquerra.

ESCENA VIII

VALREÁS Y BRIGARD

Brigard. (*Entrant per la porta dreta.*) Ah!... encara es aquí?... Ho celebro, perquè haig de parlar-hi una mica amb vostè.

Valreas. Jo també, senyor Brigard, jo també l'haig de dir alguna coseta...

Brigard. Un dia o altre, be l'haviam de tenir una sentada, veritat?...

Valreas. Tambè ho crec aixís.

Brigard. Se pot saber que l'hi ha dit, vostè, a la Gilberta?...

Valreas. Res que una senyoreta no pugui sentir...

Brigard. A vostè, l'hi sembla, que ho pot sentir, no es això?...

Valreas. Efectivament. Y, ademés. fins admetent que lo que jo l'hi hagués dit, fòs una mica, aixís... tant se val, perquè quan un té intenció de separar les sévas faltas...

Brigard. Eh!...

Valreas....Quan un té la intenció de casarse...

Brigard. Casarse!... qui?... Vostè?...

Valreas. Si senyor... jo

Brigard. Ah!... aixó ja es més fort que tot!...

Rient.

Valreas. L'hi asseguro, senyor Brigard, que may de la vida l'he parlat més en serio que en aquest moment.

Brigard. Bè, però, y qué?... Escoltim, amic Valreas, ja sab que jo l'aprecio molt, però, d'això a... Nol... Ens vam conèixer a l'Ope-

ra, vam sopar plegats... vostè'm va pendre la Totó, jo l'hi vaig pèndrer la Tata...

Valreas. En quant an això, perdonim que l'hi digui... però no es preu exacte...

Brigard. Ah!... no?... Es a dir que vostè, ara'm vol sostenir que jo no l'hi vaig pèndrer la Tata?...
Acalorat.

Valreas. Be, be, no s'ho prèngui aixís!...

Brigard. (*Amb energia.*) Que jo no l'hi vaig pèndrer la Tata?...

Valreas. Si, home, si: ja compendrà que en el moment en que l'hi demano lo que l'hi demano, no m'haig pas de divertir contrarian-lo...

Brigard. El que l'hagi prés la Tata, no vol dir que jo no lo apreci-hi... però, en quant a donarli la meva filla, això may.

Valreas. Ah! .. véu... en això, s'equivoca, amic Brigard, jo puc fer felis a la séva filla... De moment, ja seria contesa.

Brigard. Oh!... això si que a mil...

Amb despreci.

Valreas. Que vol dir?...

Brigard. (*Ficantse las mans a les butxacas de la ermiila y fent sonar els diners. se deixa càure en el sofà.*) Vuy dir que si'm passés pel cap el ser duc, podria ser-ho... el dia que jo volgués...

Valreas. (*Amb compasió.*) Oh!... senyor Brigard, senyor Brigard!...

Brigard. Què?...
Acalorat.

Valreas. Que es de un gust deplorable, això!... Fer dringar el diners, dintre de las butxacas!...

Brigard. (*Alsantse.*) Però, que diu, ara?...

Si ho he fet, ha estat per distracció!... Y al cap d'avall, que'n treuria de fér-ho, si vostè es molt més ric que jo.

Valreas. Oh!...

Brigard. Sí amb això tanmbè l'he ofés. retiro la frase.

Valreas. Créguim que'm dol...

Brigard. Però, si l'hi dic que la retiro... Me sembla que j. no'm pot demanar més...

Valreas. Me donarà la seva filla?...

Brigard. Ah!... nol...: Això nol...

Valreas Però perquè?... No diu que m'aprecia?...

Brigard. Justement perquè l'aprecio, o més ben dit pels motius que'l fan digne del meu apreci... Y además, perquè crec que no s'ha de parlar de matrimoni a un pare, precisament quan se te a casa seva...

Valreas. Quan se te a casa seva?...

Brigard. A la gran Carlota, de Varietés!

Valreas. Ah!... vostè també sab...

Brigard. Si sè que aquesta senyora (*Amb ironia.*) està instalada, desde fa quatre dias, a casa de vostè.

Valreas. Desde fa quatre dias!... Molt bè!... Y quan temps fa que jo he desertat de casa méva, pera refugiarme en la de vostè?... quranta vuit horas... Si això no prova la meva intenció de cambiàr de vida?...

Brigard. Qui de quatre'n treu dos, n'hi quedan... Y de las altres quranta vuit horas, que no n'em de parlar?...

Valreas. Vaig trovarme en el mateix compromís que Hèrcules, senyor Brigard... Per un cantò, la Voluptositat, que vaig deixar a casa méva... atret per la Virtut, que'm va

semblar més bella!... Perquè es endemonia-
dament atractiva, la seva filla! ..

Brigard. Ja ho crec que ho es!...

Valreas. Y amb un cert... no se que... que
captivà!...

Brigard. Això, es de familiar!... Tots els te-
nim aquest no se quel!... Però, això no hi
vol dir res, y l'hi torno a dir que parlar de
matrimoni a un pare, tenint a casa seva...

Valreas. Te tota la rahó!... M'en faig cà-
rrec!...

Brigard. Ho veu?...

Valreas. Si, si, y s'ha de pèndre un determi-
ni... s'haurà de fer per manera que la
Carlota compréngui la importància del cas,
y... Però, com se fa aixó?... (*Amb austeri-
tat.*) Jo, per la méva part,estic decidit a no
tornarla a véuret may més... Si's pogués
trovar un amic desinteresat, que en nom
meu volgués encarregar-se de...

Brigard. Un amic?...

Valreas. Si, un amic, acostumat ja a n'aques-
tas cosas... un home habituat en aquest
mon tan especial de la galanteria, pera sa-
berli dir las paraules precisas...

Pausa. Joc d'escena. Se miran
tots dos y acaban exclatant en
una gran riàlla.

Brigard. Si tan si empenya... jo...

Valreas. De debó, hi aniria?...

Brigard. Oh!... no més que per complàurel,
per res més.

Valreas. Oh!... ja ho entenc aixís, ja!

Brigard. Però, sobre tot, ni una paraula a la
Antonia Brunet...

Valreas. L'Antonia Brunet?... qui és?...

Brigard. No s'hí amohini, déixo-ho córrer!...

Valreas. Aixís, quan hi anirà?...

Brigard. Ara, desseguida...

Valreas. Molt bè!... Y quan torni, l'hi dirigirè oficialment la méva petició.

Brigard. Quina petició?...

Valreas. La de que'm concedeixi la ma de la sava filla.

Brigard. (*Estupefacte.*) Ah! . es dir que ja hi tornèm.

ESCENA IX

Els mateixos y LLUISA.

Brigard. La Lluisa ve com l'anell al dit... Aixís l'hi podrà parlar d'aqcest bell projecte...

Lluisa. De quin bell projecte?...

Brigard. Vaja, parli, home!

Valreas. Es inútil que probí de ferme por...

Brigard. No em convingut, tots ja de temps, que es en aquest cervellet, ahont resideix tot l'enteniment de la casa Brigard, y que es a la Lluisa, a qui un s'ha de dirigir, quan se tracta d'assumptes sèrios?...

Lluisa. Y bè?...

Valreas. Y bè!... Acabo de demanar al senyor Brigard, la ma de la senyoreta Gilberta.

Lluisa. (*Sofocada.*) Oh!...

Valreas. La séva contestació, Lluisa?...

Molestat.

Lluisa. La méva contestació, es que vostè encara no està vestit y que avuy lh'i tornaré

a succehir lo d'ahir... que no estarà apunt a l'hora de dinar.

Brigard. Molt ben dit!

Valreas. Oh!... aixís si que... Si tots van contra meu...

Lluisa. Vagis a vestir...

Brigard. (*Baix, a Valreas.*) M'autorisa per parlar an aquella senyora, en nom seu?...

Valreas. (*Amb dignitat.*) Si, senyor!...

Brigard. Aixís, m'en hi vaig...

S'en va pel fons, dreta.

ESCENA X

LLUISA, VALREÁS, *després*, SARTORIS.

Lluisa. Encara es aquí?...

Valreas. Y no m'en aniré que vostè no m'ha-gi enumerat, sense ocultarmen ni una, totes les rahons que te per oposarse...

Lluisa. L'hi torno a dir que no estarà apunt a l'hora de dinar!...

Entra un criat,

Criat. El senyor de Sartoris.

Entra Sartoris.

Sartoris. Senyoreta...

Lluisa. Que ha vist al papà?...

Sartoris. L'he trovat que sortia... (*A Valreas.*) Com va això, Valreás?...

Valreas. Divinament! (*Amb posat trist.*) Quan jo dic divinament... Ayl... amic Sartoris, si vostè sapigues com me tracten en aquesta casal.

Lluisa. Miri que no estarà apunt.

Valreas. (*A Lluisa, qui se'l mira. rient.*) Ja'm vaig a vestir, senyoreta, ja'm vaig a vestir!...

S'en va per la esquerra.

ESCENA XI

SARTORIS Y LLUISA.

Lluisa. Avuy ha vingut una mica més tard que'ls altres dies...

L'hi signe una cadira y s'asseu.

Sartoris. Potsér serà perque he sortit de casa mol més aviat que de costum.

Lluisa. (*Rient.*) Aixís no he dit res...

Sartoris. (*Assentantse.*) Ja l'hi explicaré. He sortit de casa posant el meu cavall al gran galop, perquè tenia molta pressa, per venir aquí... Però, perxò, a cent passes del reixat, m'he aturat sobtadament, he fet girar al cavall y durant una hora ben llarga m'he passejat, al pas, per aquets voltants... Tres vegades he tornat al reixat, y tres vegades m'en he tornat a allunyar... La quarta vegada, per fi, he fet com fan el covart, quan se decideixen a ser valents... He aclucat els ulls. he entrat... y aquí'm te... una mica més tart que de costum, això si, però aquí'm te.

Lluisa. (*Rient encare, però comensant a emoctonarse.*) Y el motiu, d'aquestas indecisions?...

Sartoris. Ah!... es que jo, avuy, venia decidit a dir alguna cosa... que desde ja fa tres mesos tinc un gran desitg de dir... Veliaqui perque, are, no fa gaire, tremolava, y perque, are, en aquest moment, encare...

Lluisa. Si lo que ha de dir té tanta importancia...

Sartoris. Ah!..

Lluisa. Potser valdria més, esperar..

Sartoris. Oh!... no, ha de ser avuy... es precis... m'ho he promés a mi mateix... però, avans de parlar, me convé molt tenir present que vosté sempre ha sigut molt bona per mí...

Lluisa. No, això no... però, jo m'estimaria més... Vosté ha de compendrer, que si vosté tè por... es molt natural que jo...

Sartoris. No, parlaré... estic autorisat pel seu papà...

Lluisa. Ah!... si'l papà l'ha...

Sartoris. Yo dic que m'ha autorisat... no, lo qu'ell ha fet, es donarme a comprendre que convenia parlarne, avans que a ningú, a vosté...

Lluisa. Aleshores?...

Sartoris. No ho ha endevinat, encare?... que jo estic enamorat.:

Lluisa. Vosté està enamorat?...

Sartoris. Si, estimo com un boig a la seva germana Gilberta.

Lluisa. Gilberta!...

Amb dolor y emoció que no pot dominar.

Sartoris. No ho sabia?...

Lluisa. No, no'n sabia res...

Sartoris. (*Sense mirar a Lluisa, y com parlant amb si mateix.*) A mi'm senblava que tothom s'en havia d'haver adonat...

Lluisa. Vostè, estima a la meva germana!...

Sartoris. Si, y perxò invoco aquesta amistat de que vosté sempre m'ha donat proves!... Vosté es la persona en qui jo tinc més con-

fiansa... Diguim lo que vosté pensa de lo que l'hi acabo de confessar, y si vosté l'aprova aquest casament...

Lluisa. (*Apari.*) Gilberta!...

Sartoris. No'm respon...

Lluisa. Si, ja ho entenc, ja... Vosté estima a la Gilberta, y vosté'm demana a mi...

Sartoris. Si l'aprova aquest casament?...

Lluisa. Ya veurà... es clar que si... (*Alsantse*) No he dit pas res, veritat, que l'hi hagi pogut fer creure que jo no estava disposada?..

Sartoris. No, però...

Lluisa. Si ho aprovo... ja ho crec que l'aprovo aquest casament...

Sartoris. Aixís, vostè farà per mi?...

Lluisa. Si... perquè jo no conec un home més digne... jo no'n conec cap que pugui millor que vosté...

Sartoris. (*Alsantse y agafant les mans d'ella que retira amb una mena de sofriment.*) Gracies!... Gracies!...

Lluisa. (*Lentament y mirant a Sartoris amb una rialla una mica trista.*) De moment, m'he quedat, com vosté compendrà, aixís, no se, com aturdida... De vegades, costa acostumarse a una idea: però, are, ja no'm ve de nou, ja hi estic feta. Y quan més hi vaig pensant, més me sembla que vosté es, justament, el marít que jo hauria triat per ella... Casar a la Gilberta... Ben sovint hi hauria pensat, y alguna vegada m'havia fet por, no més el pensàr-hi. No se perquè, però aquesta frevolitat que domina en el séu caràcter, m'inquietava per l'avenir...

Sartoris. Oh!...

Lluisa. Y pensava que pera fer desaparèixer

els perills que aquesta frevolitat porta en si, n'hi havia prou amb casar a la Gilberta, amb un home com vostè.

S'asseu en el sofà.

Sartoris. No'n diem mal de això que vostè anomena la seva frevolitat!... Yo l'hi haig de confessar que aquesta frevolitat, ha influït, en gran manera, en el meu amor... Y ja'n curarém, no tinguí por, però sense que ella s'en addongui, suaument, dolsament...

Lluisa. Com la estima!...

Sartoris. Si.

Lluisa. Però, perque s'ha dirigit a mi?...

Sartoris. Per indicació del seu papà.

Lluisa. Ah!... doncs, be, are que ja m'ha dit tot lo que m'havia de dir, y jo, per la meua part, ja l'hi he contestat... me sembla que.

Sartoris. Oh!...no, encare no l'hi he dit tot... Encare l'hi haig de demanar alguna cosa més...

S'asseu.

Lluisa. Que?...

Sartoris. (*Pregant-li.*) Vostè, l'hi... Vostè, l'hi parlarà...

Lluisa. Oh!...

Sartoris. Si jo proves de parlarli, me sucsehiria lo que m'ha sucsehit no fa gaire... No gosaria, m'en entornaria, sense haverli dit res... O be, si'm decidis... Lo que l'hi diria encare fora més desastros que'l meu silenci... Ella seria capàs de riure-sen... y aleshores... No, no, m'estimo més que vostè l'hi parli. Diguili tot el bé que vostè pensa de mi, y una mica més y tot, si vol!... Aixó ray, que no fa cap mal a ningú... Però, sobre tot, l'hi demano que no insisteixi massa

en fer valer, als seus ulls, la serietat y la veritat de la meva persona.. perque, precisament, es aqui, ahont hi ha el perill. compren?... Diguili que, amb tot y'l meu aire seriòs, que amb tot y la meva falta de desinvoltura, y la estimo tant com la pugui estimar el mès esbogerrat de tots aquets joves que la volten!... (*Alsantse.*) Ah!... si vostè sapigues là enveja que, devegades, m'ha fet en Valreas!... Digui a la Gilberra, que no'm judiqui per la meva apariencia exterior... y que, despres de tot, no es culpa meva, si per una fatalitat desgraciada, els que estimen mès, son quasi sempre els que menos saben parlar d'amor.

Lluisa. (*Alsantse.*) Si... si... L'hi prometo...

Sartoris. L'hi parlarà?...

Lluisa. Si.

Sartoris. Quan?...

Lluisa. Quan la veurè!... are mateix... avans de dinar..

Sartoris. (*Amb emoció.*) Are mateix?... Oh!...

Lluisa. Que no ho vol?...

Sartoris. Si... si... Però, al devant meu, no, veritat?...

Lluisa. No, es clar que no... Però, que fara, vosté, mentrestant?...

Sartoris. Miri, m'en aniré, allà baix, al cap d'avall del parc.. y'm passejaré, amunt y avall... Sense perdre may de vista aquestes portes!... Si es que si, fassim una senyal... Are, si es que no...

Lluisa. Si es que no... que?...

Sartoris. Tornarè a montar a cavall, y m'entornarè a casa meva...

Lluisa. (*Amb tristesa.*) Com altres...

Sartoris. Un si, o un no. Tota la meva vida s'enclou, are com are, en aquestes dugues.

Entra Gilberta, esbojerradament.
Porta un bracelet a la mà.

ESCENA XII

Els mateixos y GILBERTA

Gilberta. Ah!... Lluisa!... que'm bens bél...
Còrdam això...

Lluisa. Que?...

Gilberta. Aquest bracelet, jo no puc. (*Lluisa l'hi corda'l bracelet.*) Oh!... però, que tens? Com es que t tremola aixís la mà?... Servidora de vostre, ssnyor de Sartoris...

Mentres Lluisa l'hi corda'l bracelet a la ma dreta, ella allarga la esquerra a Sartoris, qui la extreny.

Sartoris. Senyoreta!...

Gilberta. Oh!... y a vosté també l'hi tremola la mà!... (*Sartoris y Lluisa's miran.*) Com s'enten, això?... A tots dos?... Aixó ja es masa casualitat!... que hi hà?... que passa?... Ayl... ayl... ayl...

Rient amb malícia.

Luisa. Senyor de Sartoris, si la situació es violenta per vostè?...

Gilberta. Ah!... si?... Es dir que ho he endevinat?...

Lluisa. Pot anar a passejarse una mica pel parc.

Sartoris. Si, senyoreta, te rahó, hi vaig...

Saluda y s'en va, pel fons esquerra.

ESCENA XIII

LLUISA Y GILBERTA

Gilberta. Oh!... germaneta, perdonam!

Lluisa. Perdónarte?... Y perquè?...

Gilberta. Si, per haver entrat, aixís, sense avisar, y per haver destorbat la vostra interessantíssima conversa... Però, perquè s'en ha anat?... Si m'haguessis fet l'ullet, ja haurias vist... hauria fet veure que venia a cercar alguna cosa, y després d'haver donat dugues voltes per la saleta... pfffl... "Aho! es la Frou-Frou?... No hi es, s'ha fós?..." Res de Frou-Frou, y aixís la conversa hauria anat endavant, vetoaquí.

Lluisa. No, no, al contrari... si has fet molt ben fet de venir, y encare més de quedar-te... perquè, es de tu, precisament, de qui es tratava...

Gilberta. De mi?...

Lluisa. El senyor de Sartoris demana la teva mà.

Gilberta. Que dius?...

Lluisa. Dic que'l senyor de Sartoris demana la teva mà. N'ha parlat al papà, y'l papà sabent lo molt que jo t'estimo, Gilberta, l'hi ha indicat que m'en parles a mi...

Gilberta. La meva mà!... El senyor de Sartoris?...

Lluisa. Si.

Gilberta. Es impossible, no pot ser...

Lluisa. Doncs, es.

Gilberta. El senyor de Sartoris, es amo tu amb qui s'ha de casar.

Lluisa. El senyor de Sartoris, es a tu, a qui ell estima.

Gilberta. (*Amb gran estupefacció.*) Ah!...

Lluisa. M'ho ha dit: m'ha pregat que t'ho tornés a dir, en nom seu, y...

Gilberta. Y?...

Lluisa. Y espera la teva resposta.

Gilberta. De veras?... Però, aixís?. Are mateix?... Sense tenir ni temps de respirar?... Y dius que ha parlat al papà?...

Lluisa. Aixís m'ho ha dit...

Gilberta. Que es aixérit el papà!... Ell no ha contestat res y per no comprometes, ha pensat: ja s'en encarregarà la Lluisa!...

Lluisa. El papà no podia contestar res... Ets tu qui ha de dir, si o no...

Gilberta. Jo? ..

Lluisa. Tu, y ningú més que tu...

Gilberta. Es una cosa massa seria, aixó, per mi. Sempre he dit que quan se tractaria del meu casament, m'en aniria a trovar a la meva germana Lluisa, que es persona seria y entenimentada y l'hi pregaria que m'aconcellés...

Lluisa. Però...

Gilberta. Amb això, faig com el papà... Decideix tú mateixa, y lo que tu fassis, será per ben fet.

Lluisa. Si es aixís, lo que jo t'aconcello, es...

Gilberta. Es?...

Lluisa. Que contestis que si.

Gilberta. Això que tu are'm dius, es tal com ho penses?...

Lluisa. Es clar que si... les qualitats del sen-

yor de Sartoris, son reconegudes per tothom.

Gilberta. Ja ho se, y potser ne te massa, també, de bones qualitats...

Lluisa. Com?...que dius?

Gilberta. Vaig a parlarte, seriament. Faig tota la justícia que's mereix al senyor de Sartoris; reconec que es un home, a qui quasi es imposible dirli que no... Y aixó es potser una gran desgracia; se l'alta opinió que tothom te d'ell. Que es lo que m'han dit que arrivarà a ser, molt aviat?

Lluisa. Que se jo!... Ministre, o potser Embaixador.

Gilberta. Embaixadora!... Ah!... que m'agradaria ser-ho!... Sobre tot, a París!... No hi ha dupte que tantes ventatges ofertes, ja per endavant, temptan una mica, y afalaguen l'amor propi; però, si l'hi faig justícia an ell, també me'n faig igualment a mi: jo estic plena de defectes, germaneta, tu bé prou que ho saps tant bé com jo, y aquets defectes, precisament, me sembla que son d'aquells que un home com el senyor de Sartoris, no ha de desitjar que'ls tingui la seva senyora, no més en el cas de que vulgui ser completament desgraciat... (*Moviment de Luisa.*) Vols dir que al seu costat, s'anirà corretgint?... No n'estic pas molt segura... Jo he sigut sempre una noia massa mimada... primer pel papá .. després per tú... més encare que pel papà... Oh!... si, si, molt més... Y lo que es més inquietador, es que, de tots aquets deliciosos defectes que jo tinc; estic decidida a no deixàrmen corretgir per ningú... perquè sent tal com soc, estic absolutament satisfeta de la meva personeta... La batalla entre ell y jo, serà

molt més terrible de lo que tu't penses!... Ya se que es molt fort... però encare que ho fos amb condicions pera dominar tota l'Europa, això no'm provaria pas que pogués arribar a dominar a la petita Frou-Frou.

Lluisa. Es que t'estima.

Gilberta. N'estàs ben segura?...

Lluisa. No l'has vist, are mateix?...

Gilberta. Si, no's pot negar que are mateix estava fonament pertorbat al devant meu. Aixís, doncs, es a mí, a qui ell estima... Ves quina cosa més extranya!..

Lluisa. (*Animantse, amb tot y lo que sent.*) Es dir que ni t'impresiona'l ser estimada per un home com ell!... Es dir que no't fa res veure'l tremolar al devant teu com un nen?... sense saber que dir, ni que fer... Ah!... un home com ell!..

Gilberta. (*Observant a la seva germana.*) Y es veritat!..

Lluisa. (*Animantse més y més.*) Ah! a mi'm sembla que si'm demanessin quin es l'home estimat per mi, me consideraria ditxosa de poguer respondrer: Mireu, cerqueu el que es superior a tots els que'l rodejan, es aquell!...

Gilberta. Tant superior es?...

Lluisa. Tant...

Gilberta. Sabs una cosa, Lluisa?...

Lluisa. Que?...

Gilberta. Que jo no'm casaré amb el senyor de Sartoris.

Lluisa. Perque?...

Gilberta. Perque, fins are, m'he pensat que tu l'estimaves, y qui sap si encare...

Lluisa. Yo?..

Gilberta. Tu.

Lluisa. (*Amb gran senzillesa*) Si jo l'estime no t'aconcellaria pas que t'hi casesis...

Gilberta. Es que's pot estar may segura a rès, amb tu?... Que't pensas que no't crapas de sacrificar-te per mi, y de viure contenta amb el teu sacrifici?...

Lluisa. Oh!... no, Gilberta!... Aixó es an una mica massa lluny. . Es veritat que t'estimo molt, però, per molt que t'estimo puc assegurar-te que si jo estimes an algú home, no m'el deixaria pas pendre, ni per la meva germana:

Gilberta. (*No sabent que pensar.*) De veres?

Lluisa. De veres! (*Alegrement.*) Y si no tens cap més inconvenient...

Gilberta. Ah!... els inconvenients!... no falten may!... Ne tinc molts, moltíssims. Però, tenen realment la importancia que hi donèm?... Vetaqui lo que jo no se... Tirahò?... Vaig equivocàda?... Duptan, com dupto. farè lo que he fet sempre, Lluisa. Me poso en les teves mans: sies per mi, ja o entenimentada, tant se val, ja es com teva. Me convé, si o no, aquest casamer (*Lluisa va per parlar.*) No, esperat, no gis tant depressa... Vuy serietat, també part teva... y avans de respòndre, pensa tot.

Lluisa. Ya hi he pensat en tot.

Gilberta. Y la teva opiniò?...

Lluisa. La meva opiniò, es, que'l senyor Sartoris serà tant felis amb tú, que tú, forsa, has de ser felis amb ell.

Gilberta. Aixis, a tu't sembla que haig contestar que sí?...

Luisa. Has de contestar que si.

Entra Brigard

ESCENA XIV

Les mateixes y BRIGARD.

Brigard. (*A Lluisa.*) Ah!...y que?... Ya n'hi has parlat?...

Luisa. Si.

Brigard. Y que diu?...

Luisa. Que si...

Brigard. (*Abrassant a la Gilberta.*) Oh!... y que'm fas content, filla meva!

Gilberta. De veras. papà?...

Brigard. Moltíssim, perque aixís podré contestar categoricament al amic Valreàs.

Gilberta. Com?... Perque?...

Brigard. (*Rient*) Perque ell també s'ha atrevit a demanarme la teva mà...

Luisa. (*Rient.*) Tens rahó... Es veritat!...

Gilberta. (*Al seu pare.*) Y aixó't fa riure? ..

(*A Luisa.*) Y a tu, també?... Doncs, mirèu, es molt probable que a mi—si ell m'en hagués parlat— m'hauria fet molta més gracia que a vosaltres... qui sab, perxó, si aquesta bogeria hauria sigut una cosa molt més posada en rahó que?... Però, hi estèu ben decidits?...

Brigard. Es clar que si...

Gilberta. Doncs, si es cosa decidida, no'n parlém més... Ja soc embaixadora!...

Brigard. Puc cridar an aquest pobre Sartoris, que s'està allà baix, al parc, passejantse amunt y avall?...

Gilberta. Vols dir?...No!...

Brigard. (*Senyalant el fons esquerra.*) Miratell... El veus?...

Gilberta. (*Amb una mica d'emoció.*) Pobre Sartoris!... Si, si, cridèulo.

Brigard. (*Anant al fons.*) Sartoris!... Heil... Vingui, cuiti... que l'hi hem de dir dugues paraules.

ESCENA XV

Els mateixos, VALREAS. Després, SARTORIS, EL BARÓ y la BARONESA

Valreas. (*Va de frac, amb una grossa camelia al trau.*) Aquí'm tènem!... Me sembla que arribo a punt pel dinar!... (*Pausa. Veient que tothom resta silenciós.*) Oh!... oh!... Que vol dir aquest mutisme?... Aquí passa alguna cosa.

Entra Sartoris pel fons.

Lluisa. Senyor de Sartoris. esperèm que'ns farà l'obsequi de quedarse a dinar amb nosaltres!... La Gilberta l'hi prega tant o més que'l papà y jo...

Gilberta. (*Allargant la mà a Sartoris.*) Oh!... si... l'hi prego...

Sartoris. (*Besant la mà de la Gilberta.*) Oh!... si vostè sapigués... lo que en aquest moment jo...

Gilberta. Si, si, ja ho veig...

Valreas. (*Baix a Brigard.*) Que vol dir tot això?... Y jo?...

Brigard. (*Baix a Valreas.*) Espero que vostè d'aquí endavant, me deixarà una mica més tranquil que de costum!...

Valreas. Això vol dir que no hi ha cap incon-

venient en que m'en vagi a veure a la gran Carlota...

Brigard. La gran Carlota ja no hi es a casa seva, amic Valreas!...

Valreas. Ha marxat?...

Brigard. Si.

Valreas. Furiosa?

Brigard. Furiosa, no... consolada.

S'en va cap al íons. Entren el Baró y la Baronesa.

Valreas. Oh!... Baronesa!... Está espléndida!

Baronesa. (*Baix a Valreas.*) Però, que es això?... Que hi hà?...

Valreas. (*Baix a la Baronesa.*) Hi hà, que'ls més hermosos ulls del mon, solen ser, també, els que hi vehuen més clar...

Baronesa. Y això vol dir?...

Valreas. Que vosté s'havia adonat de lo que jo no podia ni arribar a sospitar!...

Baronesa. (*Observant a tothom.*) Ah!... en Sartoris y la Gilberta?...

Valreas. Si.

Baronesa. Es cosa decidida?...

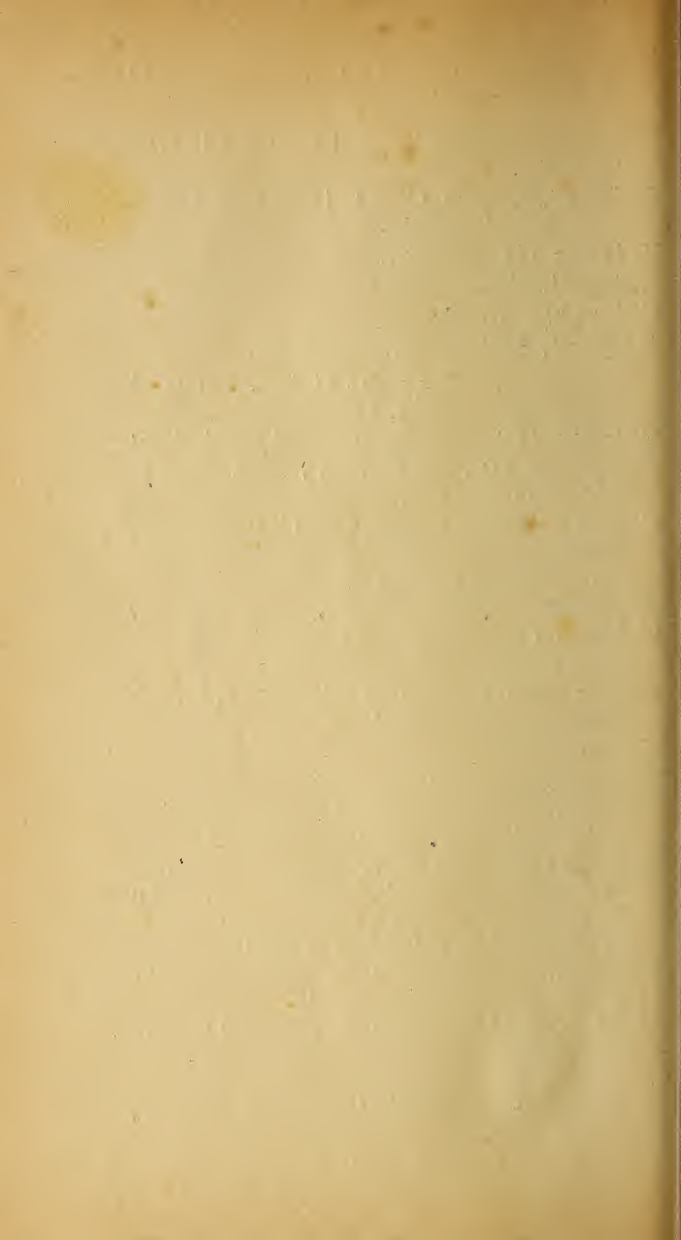
Valreas. Si no ho es, te tot l'aire de ser-ho... Música, de qui... aquest matrimoni?...

Baronesa. Música de Wagner... que s'ha de sentir molt, per arribar a entèndrela... Amb una primera audició no'n tinc prou... Veurèm més endavant... Ya l'hi dirèl...

Valreas. Però, mentrestant, vosté ja sap, oh! Baronesa... que jo la adoro!...

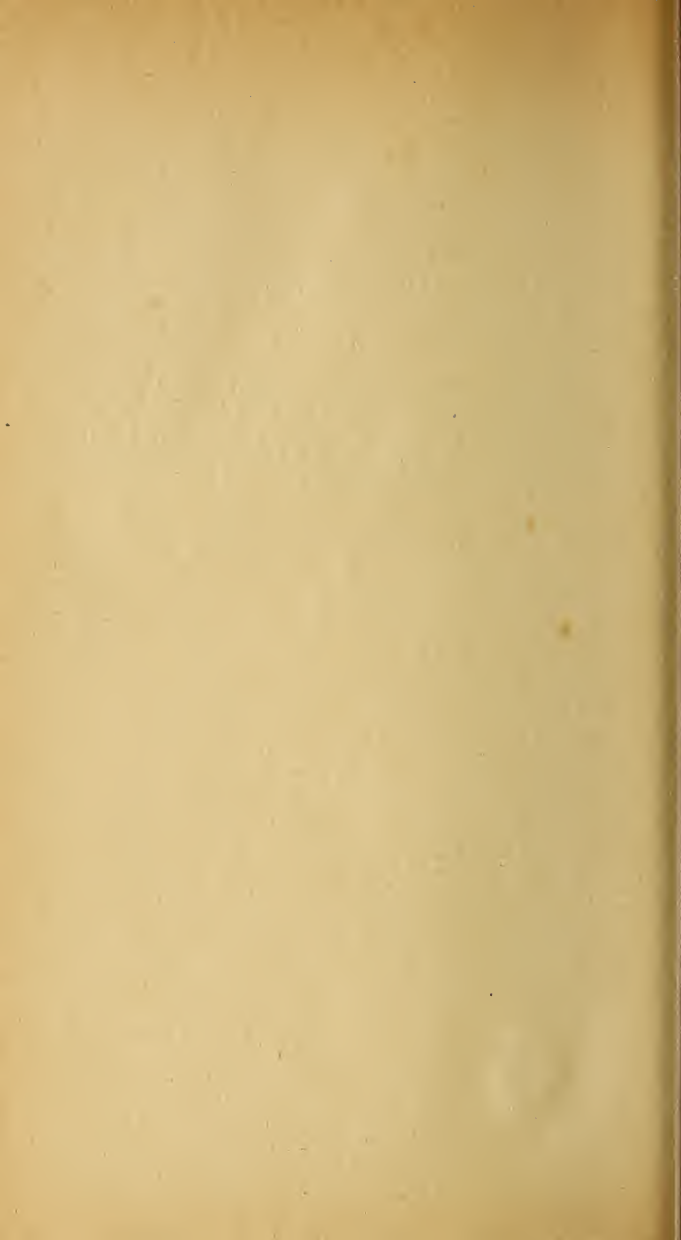
Baró. (*Que s'haurá acostat a Valreas.*) Quarta tentativa!...

TELÓ

ACTE SEGON

Salonet a casa de la senyora de Sartoris. A la esquerra, porta. Porta al fons y porta a la dreta. A la esquerra, sofà de cara al públic, y darrera, piano vist de perfil. A la dreta, taula y xemeneya, quadros cortinatges, estatures, plantes etc...

ESCENA PRIMERA

PAULINA, PITOU. *Després* GILBERTA.

Paulina. (*Entrant pel fons, amb Pitou.*) Es vostè qui vè del teatre?

Pitou. Si, senyora... Pitou per servirla, tercer substitut del traspunt de Varietés... Soc jo... Amb tot lo que el senyor de Valreàs m'ha dit que portés...

Paulina. Aixís, esperis...

Pitou. Ya m'esperarè, senyoreta... m'esperaré tant com vostè vulgui... (*Paulina, s'en va.*) Està molt bé, tot això... no tant bé, potser, com a casa de la senyoreta Carlota, però tot plegat es més distingit... Ya's veu ja que aquí un ha d'estar entre persones...

Entra Gilberta

Gilberta. (*Parlant amb algú que es d'ns.*) Paulina, envia desseguida a la plassa Vendome... Avuy no dino a cassa, y necesito el vestit... me convé tenirlo avans de las sis.

ESCENA II

GÍLBERTA Y PITOU

Gilberta. Vostè si que no ha perdut el temps! D'aixó si que s'en diu ser diligent!...

Pitou. Desde que vaig tenir la satisfacció d'enterarme de que's tractave de ser agradable a la senyora... ho vaig deixar tot...

Gilberta. Que ja'm coneixia?...

Pitou. Oh!... ja ho crec!... senyora!...

Gilberta. Y com?... quan me va conèixer?...

Pitou. Una nit, durant un entreacte, la senyoreta Carlota, examinava la sala d'espectacles pel forat del teló... y va cridar al senyor Greluche, y l'hi va dir, senyalantli un prosceni: Miri, aquella es la senyora de Sartoris.

Gilberta. Ah!...

Pitou. Aleshores, un servidor, quan el senyor Greluche va estar llest de mirar pel forat del teló, vaig posarme a mirar pel meu compte, y aixís vaig tenir el gust de conèixer a la senyora... També tinc el gust de conèixer al papà de la senyora!... L'he vist moltes vegades assentat a la porteria del teatre.. espera... a...

Gilberta. (*Interrompentlo.*) Y que'm porta aquí?...

Pitou. "Yndiana y Carlemany." Porto a la senyora el paper d'Yndiana, escrit de mà d'un servidor. Si la senyora no coneix l'obra mès que per l'exemplar, no s'en pot pas formar idea!... Aquí t'el paper veritable... Hi he posat totes les tradicions, al marge.

Gilberta. Les tradicions?

Pitou. Com qui diria els acudits, els trucs y les martingales que les artistes que l'han desempenyat, han afegit al paper.

Gilberta. Ah!... bé, bé, molt bé... Però, are necessitarèm també la música.

Pitou. Ya la faig copiar...

Gilberta. (*Llegint el paper.*) "Aria"... "Galop del molinet"... que es això?...

Pitou. Ho cantava el senyor Musard... el vell!... Es aixó, veu?... (*Taral-leja.*)

Vent de goig
Companys!... quina abrossada!...
Treu del cor,
la pena que'l cremava!...

Gilberta. Vol dir que ja ho sabré cantar, jo, això?...

Pitou. Oh!... la veu de la senyora no serà pas tan desafinada com la de la senyoreta Carlota, y aquesta bé ho canta...

Gilberta. Es que jo no l'hi tinc desafinada la veu, ho sent?...

Pitou. Aixís, millor... (*Senyalant el piano,*)
Quan la senyora vulgui...

Gilberta. Com?... Que'n sap, vostè?...

Pitou. Es clar que si, teclejo un si es, no es... Aixís comprendrà, oh!... senyoral... que en la nostra classe, també hi han talents per tot que estan segurs de no arribar may a res!...

Obre'l piano y s'hi asseu,

Gilberta. Comensi.

Pitou. Quan vostè vulgui...

Toca un galop. Trucan, discretament, a la porta de la dreta.

Gilberta. Eh?... qui es?... No's pot entrar!...

Sartoris. (*Dintre.*) Soc jo, Gilberta...

Gilberta. Ah!... ets tu?... Si ets tú, entra!...

Entra Sartoris.

ESCENA III

GILBERTA, SARTORIS Y PITOU.

Gilberta. (*Presentant.*) El senyor Pitou. (*A Pitou.*) Continu-hi.

Sartoris. Ah!...

Gilberta. Si, saps?... es per aquesta opereta que haig de cantar y representar al Conservatori: "Yndiana y Carlemany" (*Moviment de Sartoris.*) No'm va dir que si?... que no hi tenias inconvenient, sent com serà pels pobres?... Are'l senyor Pitou, tenia la bondad de ferme ensejar alguna de las cansons.

Sartoris. Es que volia parlarte d'una cosa... però, sento haver-te interromput...

Gilberta. Oh!... això ray!... Ya veurà, senyor Pitou, ho deixarè'm per una altra ocasiò... ho sent?... per una altra ocasiò.

Pitou. (*Alsantse.*) Com la senyora vulgui, y quant millor han ella l'hi sembli... no més que dugues ratlletes, y'm té aqui, formant, de mans al piano, y als peus de la senyoral (*Saludant.*) Molt senyor meu?... Molt senyora meva?...

Sartoris. Passi-ho be, senyor!...

ESCENA IV

GILBERTA Y SARTORIS

Gilberta. Se tracte de la funció de beneficència organisaada per la senyora de Cambri.

S'asseu al sofà.

Sartoris. Y quin paper hi representarà la senyora de Cambri, en aquesta gran funcio de beneficencia?...

Gilberta. La senyora de Cambri... cap paper.

Sartoris. Cap paper?...

Gilberta. Es clar... Com vols que ella prengui part en la representació, si es la que ho prepara y organisa tot?...

Sartoris. Es ben be d'ella, aquesta manera de procedir...

Gilberta. Com?... Perquè?... No t'entenc...

Sartoris. La senyora de Cambri, es molt bona pera fer fer comedia als altres... però lo que es ella...

Gilberta. Això vol dir?...

Sartoris. Aixó vol dir que, mentres tu compareixeras en escena, a divertir als altres, ella s'estarà ben tranquilament asseguda en el seu silló contemplant-te, y fent tota mena de comentaris...

Gilberta. Se veu que t'es antipàtica la senyora de Cambri...

Sartoris. No m'es, ni simpàtica, ni antipàtica, reconec que es una persona molt hábil... y res més...

Gilberta. Y, jo, que soc?...

Mimosa.

Sartoris. Tu, ets la més adorable comedianteta que hi ha en tot el món!

Gilberta. Gràcies a Deu!... Però, no has dit que m'havis de parlar d'una cosa?...

Sartoris. Si...

Gilberta. Doncs bé... apa... cuita... párlamen.

Passant els ulls pel paper, que l'hi ha donat en Pitou.

Sartoris. Es que's tracte de unes coses que ens allunyaràn molt del senyor Pitou...

Gilberta. De coses series, potsér?...

Sartoris. Molt sèries...

Gilberta. (*Llegint el paper.*) Oh!... aixís, millor!...

Sartoris. Escoltém Gilberta... jo voldria que...

Gilberta. (*Distreta.*) Que es aixó?... Que vol dir un vestit de descarregador?...

Sartoris. Ya veuràs...

Gilberta. Veyàm, per serio que siguis, no'm farás pas creurer que no saps...

Sartoris. Que vols que't digui, jo, are?... Un vestit de descarregador?... Generalment, s'enten per aixó... una camisa de seda... fluixa... y un pantalonet de vellut, o de satí...

Gilberta. Y que més?...

Sartoris. Després, botons y més botons...

Gilberta. Y que més?...

Sartoris. Després, un gorreta...

Gilberta. Y que més?...

Sartoris. Res mes.

Gilberta. Ah!... nol... Yo no hi sortiré may vestida aixís, ni per tots els pobres del món!... S'haurà de pensar en una altra cosa... Y m'ho rumiaré... Y, are, t'escolto.

Sartoris. Aquest demati, he vist al ministre.

Gilberta. (*Vivissimament.*) Y l'has invitat?... Si?...

sartoris. Ahont?...

Gilberta. A la funció de beneficència, homel

Sartoris. No, no l'he invitat, però l'invitaré... Hem parlat de mi, avuy. Insisteix en que jo accepti un càrrec al estranger.

Gilberta. (*Esglayada.*) A l'extranger?...

Sartoris. No hi ha pervindre, a París, per mi...

Gilberta. Y que... t'ofereixen... a l'extranger?...

Sartoris. Carlsruhe... Ser cònsul de Fransa a Carlsruhe...

Gilberta. Cònsul a Carlsruhel... Es important, això de ser cònsul a Carlsruhe?...

Sartoris. Si, molt important.

Gilberta. Ah!... y quan hi ha de París a Carlsruhe?...

Sartoris. Exactament, no t'ho puc dir... Però, mira hi han de 800 a 1000 kilòmetres... deu hores de ferro-carril...

Gilberta. Com per anar a Bàden?...

Sartoris. Si, Bàden es molt aprop. .

Gilberta. (*Alsantse.*) Carlsruhe es molt aprop de Bàden?... Perqué no ho deyas, desseguida?... Com que m'has dit a l'extranger...

Sartoris. Es a uns quants kilòmetres de Bàden.

Gilberta. Ya ho tinc arreglat! Anirèm tots dos a passar l'estiu a Bàden, y lo que resti d'any, me vindràs a veurer, tant sovint com puguis...

Sartoris. Oh!...

Gilberta. Y ademés... no't prometo res per aixó... però, no seria pas impossible que jo't vingues a donar una sorpresa... No t'ho asseguro, per això, no.

Sartoris. Molt bé, però...

Gilberta. (*Extranyada.*) No deus pas tenir la pretensió de ferme venir, amb tu, a Carlsruhe?...

Sartoris. Y doncs?...

Gilberta. Sols?... tots dos sols?... allà balx?... y tot l'any?..-

Sartoris. Es clar!...

Gilberta. Oh!... maridet meu!., això fora morir-se... de felicitat... ja ho comprenc... però fora morir-se a la fi... Veyàm, veyàm, aquest projecte no te realisació possible, perquè com se compren Paris, sense Frou-Frou, y Frou-Frou, sense Paris?...

Sartoris. Oh!... en rigor, jo, potser més aviat comprendria... Paris sense Frou-Frou.

Gilberta. (*Amb aire de duple.*) Ah!...

Sartoris. Però, Frou-Frou sense Paris, no, decididament.

Gilberta. Aleshores?...

Sartoris. Aleshores, se poden pendrer dues resolucions: anarmen a Carlsruhe, sense tu, o declinar lo que m'ofereixen...

Gilberta. ...Y?...

Sartoris. ...Ya estic decidit.

Gilberta. (*Amb inquietut.*) Hi aniràs, sense mi?...

Sartoris. No, dire que no hi vuy anar!...

Gilberta. Ah!... molt be fet! Veus?... Aixó, està molt rebé!...

Sartoris. Vols dir que està ben fet?... Veta-qui'l que jo no sé. Are, de lo que si estic ben segur, es de que no podia pendre altre resolució.

Gilberta. Aixis, doncs, encare m'estimes una mica, després de quatre anys de matrimoni?...

Sartoris. Que si t'estimo?... Massal..., Lo que jo crec es que no'n se d'estimarte...

Gilberta. Si, home, si... ne saps, ne saps molt, moltíssim... perque la millor manera d'estimar a la seva doneta, es fer tot lo que ella vol... Y saps, perquè?... Perque, aleshores, la doneta, picada d'amor propi, fa pel seu cantó, tot lo que vol el seu marit.

Sartoris. Aixis, si't demanes?...

Gilberta. Després de lo que acabas de fer, encare ho duptes?... Digues, home, digues!...

Sartoris. De veres?...

Gilberta. De veres!...

Sartoris. Y, si jo't demanava, que no hi prenguessis part, en aquesta funció?..

Gilberta. (*Aclaparada.*) Oh!... Sartoris!... Aixó si... que...

Sartoris. Que?...

Gilberta. Yo'm pensava que'm demanarias una cosa més posada en rahó! .. Y com dic que no, jo, are?... Quina excusa vols que dongui?... Ah!... no, no, es imposible!... Ya veuràs que seré bufona!... Si tu vols, ja ho semblará un vestit de descarregador...!

peró, serà tot una altra cosa, que m'anirà divinement, me farà ser més maca y tindrè un èxit!... Y tu, desde'l teu reonet de la platea, ben assentadet en el teu sillò, me contemplaras, tot satisfet, y no podras menos de dirte, a tu mateix, baix, ben baixet: Veuen?... aquella doneta tan maca y tan bufuna, es la meva donal!...

Sartoris. El petit descarregador?...

Gilberta. El mateix...

Sartoris. Aixis, m'en vaig.

Gilberta. Ahont vas, are?...

Sartoris. Al Ministeri, a fer part al Ministre de la meva resolució... Y de pas, veure a l'Albert, com juga a les Tulleries...

Gilberta. Que no es a casa, l'Albert?...

Sartoris. No, com que fa aquest sol tan hermos, l'hem fet sortir a passeig... Aquest demati no's trobava gaire be...

Gilberta. Que no's trobava bét?... que tenia?

Sartoris. Que no ho sabies?... No ha sigut res...

Gilberta. Com volies que ho sapigues?... Vaig dir que cada demati m'el portessiu al meu quàrto. (*Truca vivament.*) Y are m'enrecordo que aquest demati no m'el han portat.

Entra Paulina pel fons.

Paulina. Si es pel vestit, senyora, are l'acaben de dur.

Gilberta. No, no's tracte d'això, are... Perque no se m'ha portat el méu fill, aquest demati?...

Paulina. Ya veurà, senyora... Miss Watson ha portat aquest demati, com cada dia, al

senyoret Albert al quarto de la senyora... Però, la senyora dormia... y com que, ahir, al fer entrar al senyoret Albert, varen despertar a la senyora, y la senyora'ns va rebrer malament...

Gilberta. Que dius, are?...

Sartoris. Està bé, Paulina!... Retiris!...

Paulina s'en va.

Gilberta. Que'ls vaig rebrè malament!... Quina manera de parlar!...

Sartoris. Perxó, ja has vist com desseguida la he... (*Somrient.*) Però, deixant aixó apart, potser tenia rahó... (*Moviment de Gilberta.*) Apa, no'n parlem més... M'en vaig al Ministeri.

Gilberta. Ves-hi... però, avans d'anarten... vuy que'm fassis un petó...

Sartoris. Ah!... Gilberta!... Gilberta!...

Gilberta. Ya'm diràs lo que t'hagi contestat el ministre, eh?...

Sartoris. Si, desseguida.

Gilberta. No vinguis massa tard... Ya saps que avuy dino a casa la senyora de Cambri...

Sartoris. Ah!... si... tens rahó... aquell cèlebre dinar... Ya no hi pensava...

Gilberta. Si, senyor, aquell dinar, del qual, hem excluit els marits, a fi de poguer parlar, amb tota llibertat, dels nostres vestits per la funcio de beneficencia...

Sartoris. Dels vostres vestits?... Però, si ella no hi pren part...

Gilberta. Decididamént, no la pots veurer!... Y tu, ahont dinaràs, al Club?...

Sartoris. No, aquest vespre tinc una mica de feyna... Dinarè aquí.

Gilberta. Tot sol?...

Sartoris. Oh!... no... Amb l'Albert... El meu fill me farà companyia... Apa, adeu fins despres.

S'en va.

ESCENA V

GILBERTA

Gilberta. Amb l'Albert... Amb l'Albert... el meu fill me farà companyia!... Ya ho entenc, jo, ja, lo que ell vol dir... Però, lo que ell vol, no pot ser... (*Mirant el rellotge.* Les tres menos deu... ja!... (*Assentantse a sofà.*) Sembla, segons ells, que jo no m'estimo al meu fill... L'estimo com totes les mamàs que jo conec, estimen els seus de fills!... Però, jo no puc pas portarlo passeig, ni a les Tulleries, a fer correr el cércol... (*Rient.*) Qui sap, perxò?... Potser també m'agradaria... Ya veuras, d'aquí en davant, serè jo qui... Caram!... Les tres menos deu!... Y la senyora de Cambri que m'ha de venir a buscar, a les tres en punt amb el senyor de Valreàs... Per l'ensaiig. Y jo, encare no se ni una paraula del paper... Veyám, estudiem una mica!... (*Legint el paper, que l'hi ha donat en Pitou* "Escena octava." (*Recitant lo que va llegint.*) "Tinc un perfil qu'atrau y encisa".

Brigard, treu el cap per la porta del fons y contesta a to.

ESCENA VI

GILBERTA y BRIGARD

Brigard. “Son els meus ulls marejadors”!...

Gilberta. Ah!... Papà!...

Brigard. (*Entrant.*) Aixó es d’ “Yndiana y Carlemany.” Ah!... Com ho deya, aixó, la Judicl... (*Amb entussiasme.*) Ah!... La Judicl...

Gilberta. Y doncs... Que hi ha de nou, papà?...

Brigard. Y en Baròn!... Ah!... Quan l’hi contestava: “Yo tinc un ánima que friisa... Per les delícies del amor!...”

Are, tú...

Gilberta. (*Respôn llegint el paper.*) “Y a més un niu molt confortable... En un quint pis, sota’l teulat...”

Brigard. “Yo també un altre sense mobles, perque tots son a...pendre banys!...” Are plegats: “Casém-nos, doncs, estrella meva!...”

Gilberta. “Lluna tindrem, sempre de mel!”

Tots dos. “Casém-nos, doncs, estrella meva!.. Y nostre vida será un cell...”

Exclaten en una gran riallada.

Brigard. Oh!... Els artistes del meu temps!...

Amb orgull.

Gilberta. Calla, papà, qualsevol diria que ets vell!...

Brigard. Aixó nol!...

- Gilberta.** Y, are, deixam dirte que m'alegro molt de veuret... Y la Lluisa, com està?...
- Brigard.** Molt bé!...
- Gilberta.** Y perque vens, tu, are?...
- Brigard.** Vinc a anunciarte la meva marxa.
- Gilberta.** T'en vas?...
- Brigard.** Demà vespre...
- Gilberta.** Ahont?...
- Brigard.** A Bohemia...
- Gilberta.** (*Rient.*) Pff!... A Bohemia?...
- Brigard.** Si, a Bohemia!... Perquè rius, tu, are, eh?...
- Gilberta.** (*Rient més fort.*) Yo, per res, home, per res...
- Brigard.** Filla meva!... Vuy saber de que rius!...
- Gilberta.** Dé res... Te dic... Aixís, no seras, aquí, per aplaudirme ..
- Brigard.** No... Y ho sento... Creume...
- Gilberta.** Y que hi vas a fer, a Bohemia?...
- Brigard.** Vaig a passar tres mesos a Praga.
- Gilberta.** Que, potser, t'han fet consul, també?...
- Brigard.** Consul?... Y are?...
- Gilberta.** Bé, vaja, si no hi vas com a cònsul y dèus anar amb una missió... Vols dir, que no's tracte de cap ballarina?...
- Brigard.** Eh?... (*Alarmat.*) Gilberta!...
- Gilbeata.** Perdona, papà, es una broma.
- Brigard.** Doncs, m'hauries d'escoltar una mica, en sério... Vinc, per parlarte de la Lluisa.
- Gilberta.** Ah!... Es clar... Perque tú no te

la pots pas endur a Pràga, veritat?...

Brigard. ...Naturalment... Perquè... (*Cambi de miradas, somrises, joc d'escena.*) En fi, no me la emporto y es justament per això que...

Gilberta. Oh!... No!... No!... Mentres tu siguis fora, que vingui a viure aquí la Lluisa... Ya ho crec, d'això ni s'en parla!... Pot venir, desseguida.

Brigard. Això fora lo natural, veritat?... Però, m'ha sortit amb la pretensió, de que s'en anirà a passar a un convent, els tres mesos que durarà, probablement, la meva ausència.

Gilberta. En un convent?.. Quina ideal... No, no, la Lluisa ha de venir a viurer aquí, no per tres mesos, sinò per sis... Per sempre, ja que s'entossudeix en no volguer casarse... Tu ja ho saps. lo molt que jo me la estimo a la Lluisa... (*Abrassant a Brigard.*) Y a tú també, papà!... Y lo sèria que'm torno, quan se tracte de provar-ho... Tu ja saps lo molt que la he pregada per decidir-la a venir a viure amb nosaltres... Y ella sempre s'hi ha negat... Amb una fermesa de resolució que m'han extranyat molt...

Brigard. No, això no t'extranyi: la pòr de molestar.

Gilberta. Però si tenim lloc de sobres!...

Brigard. No's tracte pas d'això... Vuy dir, que ella tém fer nosa a la vostre felicitat...

Gilberta. Ah!... Aquets escrúpols se compondrien durant els quinze primers dies de casats, però, al cap de quatre anys!...

Brigard. Are, no l'hi diguis, això, han ella, ho sents?...

Gilberta. L'hi diré lo precis per decidirla a que's quedi... Fés-mela venir, desseguida, o sindò, si tu vols, aniré, jo mateixa, a buscarla.

Brigard. Es inútil. avuy vindrà a vèuret... Ara, lo que pots fer, es no deixar-la marxar.

Gilberta. Encare que hagi de tancar totes les portes!... Y que no tingui cap por, que no ens molestarà gens, ni mica. .

Brigard. (*Prenent un aire grave.*) Com ho dius, tu, això?... Es que potsér no ets prou felis, filla meva?... Potser el teu marit... No l'hi amagis res al teu pare, perque el teu pare es un home esclau del seu dever.

Gilberta. (*Rient.*) Oh!... Papà!... Papà!...

Brigard. Te torno a dir que'ls meus devers de pare...

Gilberta. Dígam, amb qui hi vas, a Bohemia?... Apa!... Cuita!...

Moviment de Brigard. Un criat obra la porta del fons. Entra la Baronesa de Cambri.

ESCENA VII

Els ma'eixos y la BARONESA.

Baronesa. Se pot entrar?...

Gilberta. Es clar que si, endavant!...

Brigard. Tinc un gust especialisim, en vèure-la, senyora.. Perque, aixis, podré extrenyerli la mà, avans de marxar.

Baronesa. Es dir que, decididament, s'en va a Praga?...

Brigard. Si, senyora.

Baronesa. Y fa molt ben fet!... Jo, si fos de vostè, faria lo mateix... Després de la injustícia que se l'hi va fer en l'últim ball... És molt natural que la Antonia Brunet, hagi rescindit el contracte amb la direcció de la Opera.

Brigard. Senyora!... Fàssim el favor...

Molestat.

Gilberta. (*Rient.*) Ya m'ho pensava!...

Brigard (*A Gilberta.*) No crèguis, ni una paraula, de tot lo que diu la Baronesa. (*Abrasant a la seva filla.*) Ja vindrà a dirte adeu... A tú, y a la Lluïsa, desde'l moment en que estàs segura de que's quedarà amb vosaltres.

Gilberta. Oh!... Si, si, n'estic seguríssima!...

Brigard. Aleshores, fins a demà... (*Saludant a la Baronesa.*) Senyora...

Baronesa. Passi-ho-be y... bon viatge!... Bohemil!...

Brigard. Ni'ls méus cabells blancs, l'hi fan respecte, senyora?...

Baronesa. (*Mirant els cabells de Brigard, que son tenyits.*) Però, si'ls porta tenyits!...

Brigard. Ah!... Te rahò!... May me recordo de que no'm vaig considerar prou digne de portar els cabells blancs!... Perxó m'els vaig... Disimular.

Gilberta. Que dius, are?...

Brigard. Res. Adéu!...

S'en va.

ESCENA VIII

GILBERTA y la BARONESA.

Baronesa. (*Assentantse en el sofà.*) Que deya'l seu papà, are mateix... Que vostè estava segura de que la Lluisa se quedaria amb vostès... Y ahont?...

Gilberta. Ahont vol que sigui... Aquí...

Baronesa. Aquí?...

Gilberta. Si, la Lluisa pasará, amb nosaltres, tot el temps que'l papà anirà a passar a Praga... Y una vegada aquí, me sembla que...

Baronesa. A vosté l'hi sembla?...

Gilberta. Si, me sembla que ja s'hi quedaré per sempre.

Baronesa (*Molt marcat.*) Ah!... (*Pausa.*) Y, també vindrà a Carlsruhe?...

Gilberta. A Carlsruhe?...

Baronesa. Si, no hi van, vostès?... No han fet cònsul al senyor de Sartoris?...

Gilberta. No, jo no hi vaig, a Carlsruhe...

Baronesa. Aixís... Hi va sol?...

Gilberta. No, tampoc hi va, ha refusat el càrrec.

Baronesa. Ah!... La felicito, Gilberta... De aixó si que s'en diu tenir un marit desitjós de complaure a la seva esposa!... (*Rient.*) Y'm sembla inútil preguntarli si consent que vostè prengui part han aquesta funció benèfica...

Gilberta. (*Brandant el cap.*) Oh!... En quant han això... Húml... Ya hi consent... Però, aixís, aixís... Psél...

Baronesa. Ya sap el seu paper?...

Gilberta. No encare... La última escena...

Baronesa. Are la ensejarèm... Perquè, Gilberta, es el saber que hi prèn part, vosté, lo que farà que tinguem el teatre ple.

Gilberta. De veres?... Es dir, que farém molts diners?...

Baronesa. Molts!... Y apropòsit, l'hi haig de dir una cosa...

Gilberta. Que?...

Baronesa. Afiguris que ha vingut a casa un senyor, a qui jo no conec, per comprar un centenar d'invitacions... Com que es pels pobres, l'hi fet entrar. Aleshores, aquell senyor m'ha dit que venia de part de una agencia de teatres.

Gilberta. Oh!...

Baronesa. Y que si l'hi volía deixar vendre un cert número d'invitacions, m'entregaria, primer lo que vulguéssin, es clar... Y després... Preparisl... (*Amb orgull.*) Una prima de mil francs!...

Gilberta. Oh!...

Baronesa. Y que volia que fés, jo?... Tractantse dels pobres... He prés els mil francs, y aqui'ls hi porto.

Gilberta. Oh!... Baronesa!...

Baronesa. (*Alsantse.*) Aqui'ls té... Son ben seus...

Dona el bitllet de mil francs a Gilberta.

Gilberta. (*Prenentlo.*) Puc ben dir que son els primers diners que guanyo. Però, me sembla que'ls hauríem d'enviar, al Reverent Muller.

Baronesa. Si, amb dugues ratlletes.

Gilberta. (*S'asseu vora la taula, y escriu.*)
Ah!... Però escolti... Una cosa se m'acut...
Que l'hi dirèm d'ahont venen, aquets diners?...

Baronesa. (*Sentada al devant de Gilberta.*)
Hum!...

Gilberta. Eh?... Val més no parlarn-hi, de moment?...

Baronesa. Guardem-ho per la primera vegada que dini aquí, o a casa meva...

Gilberta. Això esl... L'hi podrèm dir a les postres.

Baronesa. Molt bel...

Gilberta. (*Tanca la carta, toca el timbre: entra el criat*) Tingui, pòrtin, desseguida, aquesta carta... (*El criat saluda y s'en va.*)
Però, els que comprin les invitacions a la agencia, com que les hauràn pagat molt cares...

Baronesa. Que?..

Gilberta. Seràn molts exigents!...

Baronesa. Que s'en hi endona a vostel... Si estarà esplendidat...

Gilberta. Vol dir?... Vosté ho creu?...

Baronesa. Es clar!...

Gilberta. Doncs, be, jo també ho crec, perquè'm sembla que seré molt bufona!...

S'alsa.

Baronesa Tindrà un gran èxit, perquè, ademés, el senyor de Valreás, farà de Carlemany...

Gilberta. (*Interrompentla.*) Quan se decideixi a estudiar el seu papèr.

Baronesa. Oh!... El farà divinament!... Per-

que, vostè no'm negarà que, al menos, te, a favor seu, una probabilitat de ferho be...

Gilberta. Quina?...

Baronesa. Està bojament enamorat de la persona, que, en la comedia, figura que està enamorada d'ell!... Judiqui vostè mateixal Y com que aquesta persona, es vostè...

Gilberta. Que diu, are?... Bojament enamorat!...

Baronesa. Si senyora.

Gilberta. Sembla impossible que vostè que'l coneix tant, fàssi veurer que s'ho creu, això!...

Baronesa. Justament, perquè se, per experiència, de la manera que'l senyor de Valreàs s'enamora de per riurer... Estic segura de que, are, està enamorat de debò.

Gilberta. Me sembla que s'equivoca... Baronesa...

Baronesa. Vol dir que m'equivoco?...

Entra el Criad, y anuncia.

Criad. El senyor de Valreàs!...

Entra Valreàs.

Baronesa. Doncs, be, are ho veurè m. .

ESCENA IX

Les mateixes y VALREÀS.

Valreàs. Senyora...

Baronesa. Entrí, entri, y felicití a la Gilberta...

Valreàs. La meva felicitació, senyora...

Baronesa. La nova era certa: el seu amic ha sigut nomenat cònsul a Carlsruhe, y la senyora de Sartoris, s'en hi va, d'aquí vuit dies.

Valreas. Oh!...

Baronesa. Inmediatament després de la funció de beneficència.

Valreas. (A Gilberta amb emoció.) ... S'en va?...

Baronesa. (Baix a Gilberta.) Eh?... Que m'en diu?...

Gilberta. Ensajèm?...

Per sortir del pas.

Baronesa. (A Valreas.) No s'en va, no!... Com vol que s'en vagi?...

Gilberta. Ensajèm!... Ensajèm!...

Valreas. Sil... sil... Que ensajarèm?...

Gilberta. Jo voldria passar la última escena... Encare no la hem passada may.

Valreas. Passèm la última escena...

Gilberta. Oh!... A vostè si que totes l'hi son iguals... Com que no sap, ni la primera ni la última...

Valreas. Que diu, are?... Que jo no sé?... Si m'he passat la nit en clar estudiant!... Tingui, sense el paper!... Vuy ensajar sense'l paper!... Si m'el sé de memorial!... (A la Baronesa.) Vosté m'apuntarà, perxò, eh?...

Baronesa. Estigui tranquil... (Rient.) L'apuntaré.

Gilberta. La decoració...

Valreas. Desseguida... (Colocant cadires al mitj de la escena.) Aquí té, la paret que separa les dugues cambres... Allà, entre aquestes dugues cadires, la porta. (Coloca

una tercera cadira.) Yndiana a casa d'ella.
Carlemany a casa d'ell.

Gilberta. Ah!... no... recordis que en la última escena...

Baronesa. Yndiana es a casa de Carlemany.

Valreas. Y Carlemany a casa de Yndiana; vostè té rahó. Està apunt?...

Gilberta. Estic apuntl... (*A la Baronesa.*) Y vostè?...

Baronesa. Jo. com de costum, farè d'apuntador. Donguim l'exemplar. (*L'hi donen. S'asseu en un puf.*) Quan vulguin.

Gilberta. Comensèm, en el moment en que Aléxis, ha marxat...

Valreas. Per anar a buscar el comisari.

Gilberta. Això es...

Valreas. Y després encare diràn que no se'l paperl...

Gilberta. (*Parlant amb afectació y fent comedia amb poca trassa.*) "...S'en ha anat!..."

Valreas. (*Fent comedia, també.*)... "Bravo!... Húrral!..."

Gilberta. ... "Peró si tornen y amb ells el comisari, espanyaràn la porta... Per Júpiter, senyor, no fem brometes!..."

Baronesa. Oh!... molt bé!...

Gilberta. Veritat, que si?... "Júpiter, senyor, no fem brometes!..." (*Aturantse.*) Oh!... ja veuràn: el dia de la funció encare ho diré més bè!...

Baronesa. (*A Valreas.*) Are, vosté: "Ah!... mal llamp!..."

Valreas. Si, si, te rahó!... No, si ja ho se, sinó que estava distret... "Ah!... mal llamp!

Vaig a desembarasar la meva cambra...
Transportarè els meus mobles, a casa seva!..."

Gilberta. "Com?... Que?... A casa meva, diu?..."

Valreas. "Si; no ha de ser la meva esposa?...
No ha de casarse amb mi?..."

Gilberta. "Devant del senyor alcalde?..."

Baronesa. L'exemplar, marca, que, això, s'ha de dir, vivamènt.

Gilberta. Com vol dir, vivamènt?...

Baronesa. Ha de dir: "Devant del senyor alcalde," vivamènt.

Gilberta. Ah!... no ho he dit amb prou vivòr?...

Baronesa. No... (*Ymitant a Gilberta.*) Ha dit: "devant del senyor alcalde."

Gilberta. Vol que tornem a comensar?...

A Valreás,

Valreas. Amb molt gust, senyora!...

Gilberta. Aleshores, tingui la bondat...

Valreas. (*Recitant.*) "No ha de casarse amb mí?..."

Gilberta. (*Amb grant crit.*) "Devant del senyor alcalde!..." Me sembla que aquesta vegada...

Baronesa. Are, are si que ha anat bé!..

Gilberta. (*Cridant, també.*) "Devant del senyor alcalde?..."

Valreas. "Diable!... obriu depressa!..."

Gilberta. "Oh!... nol... Això may!..." (*Transició, a la Baronesa.*) Que faig, jo, are?...

Baronesa. Vostè, mira per la finestra.

Gilberta. Si es veritat! . (*Fent comedia.*)

“Ah!... Aquí tenim al comisari... Créua son pit la cinta tricolor... Oh!... Deus!... Y que'l té llarg el nas!...”

Valreás. “Allargarli encare vuy!... Més, obri!...”

Baronesa. (*A Gilberta.*) Aquí, vostè, obra la porta de comunicació.

Gilberta. Molt bé, obro la porta de comunicació y... que dic?...

Baronesa. Diu: “Oh!... per ma fe, pitjor!...”

Gilberta. (*Tirant a terra la cadira que representa la porta.*) “Oh!... per ma fe, pitjor!... Campi qui pugui... y ben depressa!... Fugiu!...”

Valreás. “Bravo! .. però, primer...”

Va per abraçar a Gilberta.

Gilberta. (*Escapantse.*) Eh?... no!... Aixó, no!...

Baronesa. Que hi ha?... Que passa?...

Valreás. Es la senyora que no vol...

Baronesa. (*Llegint el paper*) Ah!... el senyor de Valreás té rahó... A l'exemplar hi ha una acotació que diu: “Abrassantla, al passar.”

Gilberta. Això diu l'exemplar?... (*La Baronesa l'hi ensenya la plana. Ella s'hi acosta y amb els impertinents ho llegeix.*) Doncs bé, que digui lo que vulgui. Aixó ho suprimirém.

Valreás. Com s'entén, ho suprimirém? . Y jo que havia acceptat el paper, no més que amb l'intent de practicar aquesta acotació tan oportuna?...

Gilberta. El suprimirém, are, als ensaigs...
El dia de la funció, ja'n parlarém...

Valreàs Si, però, sense haver-ho ensejat, ho faré detestablement, ja ho veurà.

Gilberta. Apa, continuem.

Valreàs. (*Assentantse en un silló.*) No, no, jo no ensejo més.

Gilberta. (*A la Baronesa.*) Senyor Director... Fassim el favor de posar una multa han aquest artista, perque se nega a ensajar...

Baronesa. Yo no hi puc fer res... No se que dirli... Està en el seu dret.

Gilberta. En el seu dret?...

Baronesa. Absolutament.

Gilberta. Aleshores, no tinc altre remey que deixarme abraçar?...

Baronesa. Fàssi-ho pels pobres!...

Gilberta. (*Molt més emocionada de lo que vol aparentar.*) Doncs, be, vaja... Ya que'l director ho mana...

Valreàs. (*Igualment molt emocionat*) Tornem a comensar... (*Recitant.*)... "Bravol... però primer!..."

Se detura molt pertorbat. Pausa.

Baronesa. Oh! .. que hem de fer?... Are, es vostè ..

Valreàs. Si, es clar que si .. Es vostè qui m'en priva...

Baronesa. Com?... Que diu?... jo?...

Valreàs. (*A Gilberta.*) Dispensim, senyora... Tornem-hi... (*Emocionat fonament.*)... "Bravol... pero, primer!..."

Abrassa a Gilberta, s'haument; y l'hi fa un petò lleugerissim als cabells. S'obra la porta del fons. Entra la Lluisa. Moment de silenci y de perturbació violenta. Lluisa avausa fins a la cadira, tirada per terra.

ESCENA X

Els mateixos y LLUISA

Valreàs. Oh!... Vagi amb compte...

Posa tots els mobles en el seu lloc.

Lluisa. Gracies!...

Gilberta. (A Lluisa.) Veus?... Estavem ensejant.

Lluisa. Si que sento haver interromput...

Baronesa. Y jo n'hi dono gracies, porque, ens ho havíem prè, amb tan dalít, que hauríem ensejat tota la comedia, sense pensar que jo, are, ja hauria de ser a casa. (A Gilberta.) No s'oblidi de que avuy, vostè, dina amb nosaltres...

Gilberta. No, no, ja m'enrecordo, ja...

Baronesa. Fins a després!... (Baix a Gilberta, signantli a Lluisa, qui ha avensat fins al prosceni.) Y, are, provarà de convèncela de que's quedi a viure, aquí?...

Gilberta. Es clar...

Baronesa. Ah!... Vostè mateixal... Passi-ho be, Lluisa!... (A Valreàs.) Que vé?...

Valreàs. Si senyora... vinc...

Baronesa. (*A Gilberta.*) Quan tornarem a ensajar?...

Gilberta. Ja'n parlarem aquest vespre...

Baronesa. Jo vuy dir, perque, ell, ho sapiga...

Senyalant a Valreas.

Gilberta. Ya l'avisarèm.

Valreàs. Si vol... puc venir a mirar la "tablilla"...

Gilberta. Vosté mateix...

S'en van la Baronesa y Valreàs.

ESCENA XI

GILBERTA Y LLUISA

Gilberta. (*Abrassant a la seva germana.*)
Ahl... Lluisal... Lluisal...

Lluisa. Bè, però, que't passa, Gilberta!...

Gilberta. (*Abrassantla, amb grans transports d'entusiasme.*) Ohl... la meva estimada Lluisal...

Lluisa. (*Amb una mica d'estranyesa.*) Però, que tens?...

Gilberta. Ahl... es dir que no ho saps?...

Lluisa. No...

Gilberta. Que soc molt ditxosa, Lluisal... però, molt!...

Lluisa. Be, però, perquè?...

Gilberta. M'agradaria més que ho endevinessis... però, com que, despres de tot, me sembla que no ho endevinaràs, tant se valdrà que t'ho digui.

Lluisa. Parla... que...

Gilberta. Suposèm que, jo, tinc una germana...

Lluisa. Eh?...

Gilberta. Una germana a qui jo estimo molt... però molt... y que, després d'haver estat separada d'ella, durant quatre anys, vetaquí que, de cop y volta, ens nornem a trovar, y se'm presenta una ocasió per que ja no's mogui mai més del meu costat... mai més!...

Lluisa. Be, però, això que tu dius...

Gilberta. Jo dic lo que hi hà... y res més, germaneta!... Ara ja ets aquí per sempre... Jo vull que t'hi quedis, y que no te'n vagis mai més... Aixís ho hem convingut amb el papà.

Lluisa. Com?

Entra Sartoris.

ESCENA XII

Ees mateixes y SARTORIS

Sartoris. M'han dit que vosté era aquí, Lluisa.

Encaixant.

Gilberta. Que has vist al ministre?

Sartoris. Ara l'acabo de veure...

Gilberta. Y, l'hi has dit...?

Sartoris. Sí... ja està acabat aquest assumpte.

Gilberta. Ah!... molt bé!... divinament!... Y mira, per consolarte de no tenir ja cap missió per desempenyar al extranger, vaig a

confiarten una, que podràs desempenyar aquí, sense mouret de casa.

Sartoris. Una missió?

Gilberta. Y molt important... creumel... El papà, se'n va de París per tres mesos... S'ha de decidir a la Lluisa, a que passi aquests tres mesos, aquí amb nosaltres... aquests tres mesos, primer, y després d'aquests tres mesos...

Sartoris. Oh! Això si que...

Gilberta. Ets tu, qui l'has de decidir.

Lluisa. Però...

Gilberta (*Interrompentla.*) Què dirà ella, per oposarshi? Que te por de molestar...? Tu l'hi has de fer entendre, amb tota suavitat, que no sap lo que's diu... y l'hi provaràs que la seva presència pot sernos d'una excésiva utilitat. Tu saps de la manera que l'hi has de parlar per convèncela, y que la convenceràs, tot persuadintla de que aquí, hi te alguns devers per cumplir. Dígali que aquí hi hà tot una pila de coses series per fer... y fins d'aborrídes... Això la distreu an ella, l'ocuparse de coses aborrídes, l'hi agrada, però mi... (*A Lluisa.*) Tu te'n ocuparàs, en lloc meu... Espero que la meva proposició ha de complauret, y que no la refusaràs. (*Al seu marit.*) Dígali també... (*Bruscament.*) Ja veuràs: digali tot lo que't sembli pera mirar de convèncela, perque jo no tinc temps de dirli res més... Ah! Si; me'n des-cuidava... (*A Lluisa.*) L'Albert, el meu fill, te un deliri per tu. (*Senyalant a Sartoris.*) Y en quan al meu marit... ja veus si has fet be de venir avui... dinaràs amb ell. Com que jo avui l'abandono... tu'm sustituiràs... (*Lluisa fa un moviment per parlar.*) Ni una paraula... Està tot ben entès?

Si?... Doncs, vaig a dir que't posin plat a taula!...

Durant aquestes últimes paraules fa petons a la Lluisa, y s'en va, precipitadament.

ESCENA XIII

SARTORIS Y LLUISA

Sartoris. L'hi haig d'advertir, que no acmeto discussió sobre aquet punt. No'n parlèm més,

Lluisa. Doncs, jo crec que si, que n'em de parlar.

Sartoris. (*Rient.*) Encare que m'enfadi?...

Lluisa. Oh!...

Sartoris. Encare que l'hi prégui?...

Lluisa. Encare que m'ho pregui.

Sartoris. (*Serio.*) Y tan gran servey que vostè'ns faria a tots dos, si's quedava... perque aixís, potsér aquí no hi faltaria lo que hi falta...

Lluisa. Y que hi falta, aquí?...

Sartoris. Una dona.

Lluisa. Que diu?...

Sartoris. Dic, que lo que hi falta aqui, es una dona?... Y, vostè, ho sap tan bé com jo, encare que vülgui aparentar tot lo contrari.

Pausa.

Lluisa. Però, veyàm... que passà?...

Sartoris. Tot, y res... sempre lo mateix...

Lluisa. Precisi...

Sartoris. Jo, adoro a la Gilberta.

Lluisa. Ja ho sé... y si no es més que això...
l'hi confesso que encare no se veurer aquest
gran mal...

Sartoris. Vostè, no'l veu?...

S'asseu.

Lluisa. No.

Sartoris. Doncs, ja'l veurà... Aquest dematí
he sigut nombrat... potser vostè ja ho sap?

Lluisa. Si, ja ho se....

Sartoris. ...Ho he dit a la Gilberta... y la
Gilberta m'ha contestat, immediatament,
que ella no hi volia anàrsen de París...

Lluisa. Y Aleshores .. vostè? ..

Sartoris? Aleshores, jo, he declinat el càrrec
que se m'oferia.

Lluisa... Ha refusat!...

Sartoris. He fet, això, per ella, amb la més
gran tranquil·litat... com si l'hi hagués do-
nat un pomet de flors... y amb tot y saber
que refusant...

Lluisa. Que?...

Sartoris. Destruïa el meu pervindre... He
refusat, perquè, jo, Lluisa, la estimo a la
Gilberta?... y ella ha permès el meu refus,
perquè, ella, no m'estima.

Pausa. S'haurà anat fent fosc.

Lluisa. Sartoris!...

Amb compasió dolorosa.

Sartoris. Quan vostè'm va donar la Gilberta...
perque es vostè qui m'he la va donar.

Lluisa. Si, vaig ser jo...

Sartoris. Vostè es el marit que l'hi convè, va dir-me, y la seva lleugeresa'm farà menos por, quan serà la esposa d'un home serio y formal com vostè .. Vostè, aleshores, no s'ho podia imaginar en lo que's pot convertir un home serio y formal com jo! Aquets lleugers defectes d'ella, que l'hi feyan, a vostè, tanta pòr, y dels que jo l'hauria pogut curar, desseguida, amb una mica de fermesa, jo no volia veurels, perque la estimava... Jo la estimo avuy, com al primer día, y veliaquí perque al cap de quatre anys, vostè troba a la Gilberta, amb els mateixos defectes... una mica aumentats!...

Lluisa. Però, y'l seu fill?...

Sartoris. L'estima molt. L'Albert va estar seriament malalt, y ella, va passar vuit nits a la vora del seu llit, dormint una hora apenes. Hi han dies, en que no'l deixa may... Però, en cambi, passen setmanes senceres, durant les quals, el veu cinc minuts al dematí, y cinc minuts al vespre...

Lluisa. Y qui s'en ocupa, doncs, del nen?...

Sartoris. La miss inglesa... y jo, quant puc.

Lluisa. Però, això es horrorós!...

Sartoris. Si, es clar que ho es horrorós... y si la Gilberta y jo, hem de seguir vivint sols... abandonats l'un a l'altre, jo no se pas com acabarém!... Are, si una persona...

Lluisa. Una persona...

Sartoris. Si, una persona entenimentada, seria y entesa, vingues a viurer amb nosaltres, y prengues la direcció y'l govern d'aquesta casa, que no'n té... aquets devers que la Gilberta evita, y als que jo no tinc la fermesa de cridarla...

Lluisa. Però, s'haurà de tenir aquesta fermesa...

Sartoris. (*Alsantse.*) Ja ho se, que s'hauria de tenir, però també se que jo no la tindré may... Es que m'es possible tenir fermesa en conta d'ella?... Aquets devers que la espantan, y que perxò s'han de cumplir, si una altre fos aqui per acceptarlos... Veu, com aleshores, el perill que'm amenassa, y que jo no he sapigut evitar, ja no es tan gran?... Hi han situacions de les que es dificil parlar sense somriurer: una dona frévola, un marit debil. que's complau en la seva debilitat... això s'ha vist y's veurà sempre... y després de tot es el nostre cas... Y, perxò, 'l perill hi es... un perill contra'l qual, ni la Gilberta, ni jo, hi podem fer res... pero jo crec sincerament que vostè es la unica que podria conjurarlo.

Lluisa. Oh!... Deu meu!...

Donantse

Sartoris. Ho veu?... Ja la tenim!... Y'l medi indicat per la Gilberta era'l bol... Are, que vostè, d'aqui endevant, te senyalada una tasca per cumplir...

Lluisa. (*Alsantse.*) Però, es veritat?...

Sartoris. Si, Lluisa, si, jo no se pas com dir-li, però es veritat, terriblement, veritat, y may potser hi haurà hagut al mon casualitat més providencial y salvadora, que la que, la vinguda de vostè, avuy, an aquesta casal

Lluisa. (*Resoluda, se treu el sombrero.*) Está bé, no'n parlèm més... Me quedaré!...

Sartoris. Oh!... gracias!... (*Pausa. Trüca un timbre. Entra un criat y encén la electricitat, a una indicació de Sartoris.*) Dongui la llum.

Lluisa. (*Apart.*) Vataqui la seva gran felicitat!...

Entra Gilberta; elegantíssima, amb una gran capa de nit, fent gran remor. El nen Albert, la segueix, quasi amagat entre'ls plecs de la capa.

ESCENA XIV

Els mateixos, GILBERTA, ALBERT y un CRIAT.

Gilberta. (*Al criat.*) Uyl... es molt més tard de lo que'm pensaval... Vegi, si esta apunt l'automovil?... (*El Criat s'en va. A Sartoris.*) Se queda, veritat?... L'has convensuda?

Sartoris. Si.

Gilberta. Ah!... Vetaqui un dia que, si ha comensat bé, acaba divinament!... (*Vol anar cap a Lluisa, però s'adona de que'l nen té un un peu sobre sa capa.*) Ves amb compte, fill meu!... Mira que m'esquinsaras el vestit!... (*L'enretira una mica bruscament.*) Ves!...

Lluisa. Vina amb mi, maco, vina...

Gilberta. Si, ves amb la tieta, ves...

Albert. Si, que hi vuy anar amb la tieta, si!...

Fa una correguda, y va a abraçar a Lluisa.

Gilberta. (*A Eluisa.*) Veus com has fet be de quedarte! Are podréu dinar tots tres d'ellò més bé... Ah!... espereuse... Avans d'anar-men, os haig d'instalar, amb tot el ceremonial de rubrica!... (*Bromejant.*) Vostè, aquí, senyor maridet meu!... (*A Sartoris.*) Tingui, aquí te la seva correspondencia diplo-

màtica... els seus diaris... y la seva adorada political... (*Coloca demunt de la taula, devant de Sartoris, les cartes y'ls diaris que haurà portat el criat, quan haurà entrat per encendre'l llum.*) Y tu, Lluisa... allà... a la vora del foc... en la meva cadira... (*Lluisa y Sartoris, s'asseuen.*) L'Albert, aquí, a prop de la seva tieta, jugant amb el seu carrilet...

El nen s'asseu, vora una tauleta y juga. Entra el criat.

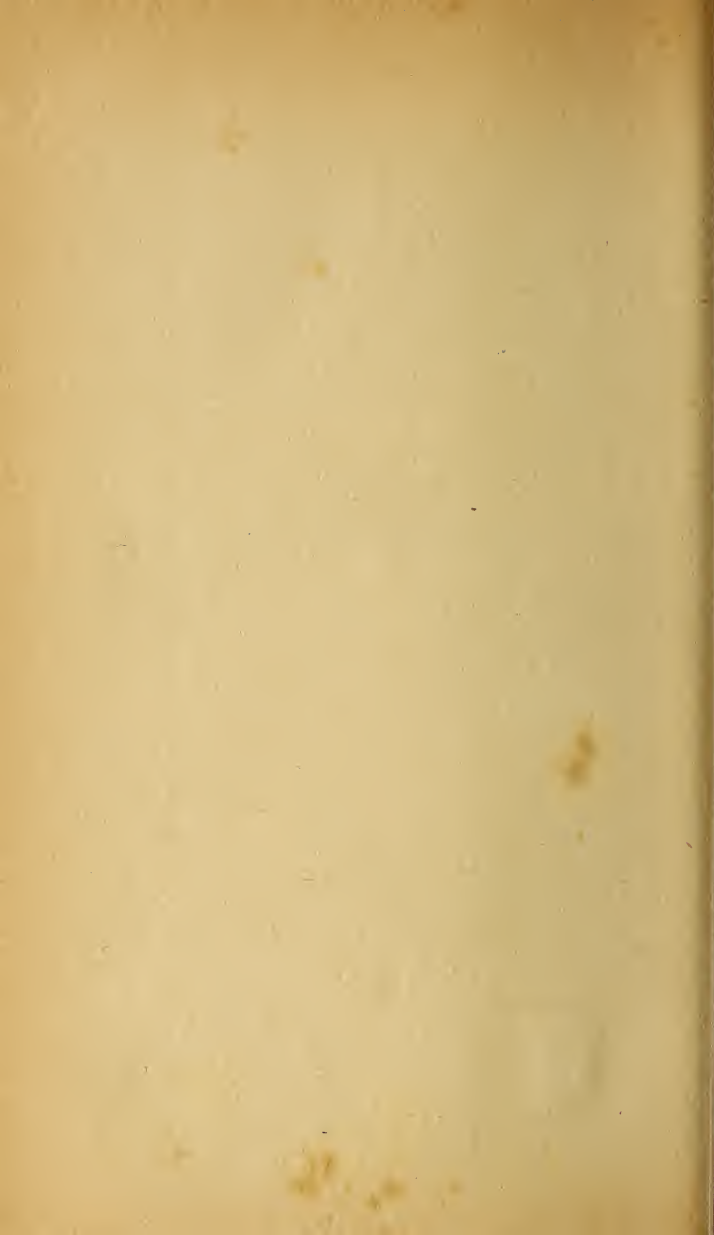
Criat. L'automovil de la senyora es a baix.

Gilberta. Está molt bé... Y are fugol... (*S'en va, depressa, cap al fons, y al ser a la porta, se tomba y'l contempla un moment. Petita pausa.*) Sabéu que sou molt bufons, alxis, tots tres?... (*Envia tres petons, amb la punta dels dits. A Lluisa.*) Aquest, per tu!... (*Signant el nen, qui agenollat en una cadira baixa, fa córrer el carril, demunt de la tauleta.*) Aquest, per ell!... (*A Sartoris.*) Y aquest, per vostè, senyor maridet meu!...

S'en va, pel fons, precipitadament, fent grau remor de faldilles. Sartoris y Lluisa, se mirent Lluisa fa un petó al nen.

TELÓ

ACTE TERCER

La mateixa decoració

ESCENA PRIMERA

GILBERTA, *ja en escena.* UN CRIAT, *després,* la
BARONESA, *Entra'l Criat.*

Gilberta. Encare no han tornat de casa del
senyor de Valréas?...

Criat. No encare, senyora.

Gilberta. Está bé. (*El Criat s'en va*) Que
deurà contestar a una carta semblant?... No
més hi pot haver que una sola contestació.
Hem contestarà que m'obeeix... y que s'en
anirà de Paris...

Entra la Baronesa.

Baronesa. Déu la quart, soc jo... Apa, àpa,
depressa, posis un sombrero, y vinguissen
amb mi.

Gilberta. Ahont?...

Baronesa. Al carrer del Baladrer petit.

Gilberta. Al carrer de...

Baronesa. Si, en aquest carrer, hi ha un ho-
tel de poca importancia, y en aquest hotel,
hi ha un cuarto... el cuarto en el que la
senyora de Rións, va tenir la deplorable
idea de deixarse sorprendre, fa dos dies.

Gilberta. Ah!... si... ja sé...

Baronesa. Y tot Paris va a veurel aquest

cuarto... històric! Es un romiatge. Apa, de-
pressa... No'm recordo prou be del núme-
ro, però ja'l trovarém.

Gilberta. Hi haurà d'anar sola, baronesa...

Baronesa. Com?... Que diu?...

Gilberta. Que jo no hi vuy anar...

Baronesa. Que parla, en serio?...

Gilberta. Y molt en serio que parlo, però,
això no priva de que vostè hi vagi... Hi pot
anar, sense mi...

Baronesa. (*Extranyada del to y aire apesa-
rat de Gilberta.*) Oh!... es clar que hi aniré,
y desseguida! Però, primer, vuy mirar una
mica aquesta corona... Veyàm?..

Gilberta. Que?...

Baronesa. Hum!.. sap que aquest posat, no
m'agrada gens?... Hi ha massa serietat, en
aquest front tan hermós... massa serietat.

Gilberta. Y això la preocupa?...

Baronesa. Es una mala senyal, la serietat,
en les persones que sempre estan alegres...
Y lo que'm preoqupe més, es que no'm serà
gens difícil l'endevinarne'l motiu...

Gilberta. Oh!... no, hem sembla que s'equi-
voca...

Baronesa. Que m'equivoco, diu?...

Gilberta. Es clar que si...

Baronesa. Tant de bó que m'equivoques, y
que aquest cap sense cervell que s'anome-
ma Valreàs, no hi tingui res que veure en
en tot això...

Gilberta. El senyor de Valreàs?

Baronesa. No?... Vol dir?...

Gilberta. Doncs, bé, si, es d'ell de qui's
tracte...

Baronesa. Veyàm, Gilberta, veyàm?...

Gilberta. Es d'ell de qui's tracte, però vostè s'equivoca si's pensa que això te cap importància... Dintre de una estona, podré provarli quel... (*Entra'l Criat amb una carta.*) Es la contestació?...

Criat. Si, senyora.

Gilberta. Ah... (*El Criat s'entorna. Gilberta obra y llegeix la carta y després la allarga a la Bàronesa.*) Tingui.

Baronesa. (*Llegint.*) "Vostè'm mana que m'en vagi, està bé... Aquest vespre, deixare París."

Gilberta. Ya ho vèu...

Baronesa. Si, si, ja ho veig, ja!... Y també veig que'l mal es molt més gran de lo que jo suposava. El fet de que ell l'hi envi-hi una contestació semblant, vol dir que vostè l'hi va escriure una carta...

Gilberta. Una carta en la que l'hi manava que maixès, naturalment.

Baronesa. Una carta, en la que vostè l'hi manave quel... Oh!... an això hem arribat?... Veyàm Gilberta, veyàm?... Ah!... Vostè bé prou que s'enrecorda de lo molt que això'm va divertir, en el comensament, quan ensajaven!... Quan fa d'això?... Dos mesos. Tant, que jo'm vaig pensar que tot era broma, un senzill passatemps... Com vol que jo pogués suposar que? . Jo'm pensava que vostè era una dona entenimentada... una dona com jo... perque veu?... si a mi'm pariessin d'estimar seriament, a un altre home, que no fos el senyor de Cambri, el meu marit... fora com si, després de haver rebut cinquanta bastonades, per obligació, me proposésin rebren cinquanta més per gust... Aquets son els méus principis!...

Qui havia de dir que aquets principis no havian de ser, tambéls de vostè?... Qui havia de dir, sobre tot, que aquest Valreás, aquest jove tan simpàtic... aquest enamorat de per riure, seria capaç d'inspirar un sentiment real, y esdevenir... no diré perillós.

Gilberta. (*Somrient.*) Ja pot dir-ho... ja!

Baronesa. No, no... Jo no ho dic... ni vuy dir-ho.

Gilberta. Si, si, perillós, ben perillós per tots conceptes... y jo quasi l'hi estic agrahida... perquè, ho haig de confessar, el sentiment d'aquest perill que corra, es la primera idea sèria que ha entrat en el meu caparró. Y, amb aquesta, potser n'hi entraran d'altres...

Baronesa. Oh!... si, però s'ha d'anar amb compte...

Gilberta. Miri: també una pila de coses, en les que jo no m'hi havia ni fixat, se m'han presentat, amb la seva significació veritable... Per exemple, veu?... Quan l'hi vaig dir que la Lluisa viuria aquí, amb nosaltres, se'n recorda, lo que vostè va contestar?...

Baronesa. No!... Ayl... no!... que vaig dir?

Gilberta. Va dir: "Ah?..."

Baronesa. Y res més?...

Gilberta. Res més. Doncs bé!... Quan després d'haverse instalat, aquí, la Lluisa, hem vaig adonar de que en realitat la seva presència m'era menos agradable de lo que jo m'havia cregut de bon principi... quan vaig veure que ella prenía, a poc a poc, y sense volguer, es clar, el meu lloc vora del meu fill, y després, vora del meu marit, vaig comensar a pensar certes coses... de les quals

val més no parlarne... vaig recordarme del seu: "Ah" y ho vaig comprendre tot.

Baronesa. Potser ha vist més de lo que realment hi ha.

Gilberta. He vist lo que havia de veurer, y res més. Vostè va endevinar, desseguida, lo que passaria; però potser no va endevinar, de lo jo, seré capas, y lo que estic resolta a fer, per acabar, en sec, amb aquest estat de cosas!

Baronesa. Lo que está resolta a fer?...

Gilberta. Si.

Baronesa. Que?... Com més parla, mes pór em fa, Gilberta! ..

Gilberta. Aquest lloc que es meu, estic decidida a rependrell! Estic decidida a viure d'una altre manera, ben diferenta, de la que he viscut fins are! (*Moviment de la Baronesa.*) Que, potser, no'm creu?...

Baronesa. Si, si, y doncs?...

Gilberta. Tant si'm creu, com si no, hi estic decidida!...

Baronesa. Un consell, Gilberta. Vinguisen amb mi, are; fassi cent mil francs de deutes, en quinze dies: vagi al ball de l'Opera, disfressada de Circassiana; dediquis a l'aviació, vols, vóli: atravessi, nedant, el canal de la Mancha!... fassi lo que vulgui, però, sempre, en l'ordre d'ideas que l'hi he indicat!... Els diaris parlarán de vostè: potser l'hi darán la llegió d'honor, y l'hi farán entendre que está perduda!... Però, deixi dir lo que estarà es salvada!... L'automovil que se la emporta, l'hi sembla que va massa depressa... perxó te por, y per lo mateix, vol saltar?... No, saltar, may!... perque pot matarse!... Algú'm sostindrà, dirà vostè... Qui?

el seu marit?... Pobre home!... Se mataràn tot dos! No salti!... Dongui al chauffeur l'ordre d'anar, amb la màquina y fassi corre l'automovil tant depressa com vulgui... Això, es lo que la rahò y l'enteniment aconcellan!... Això es la salvació!... Veliaqui el meu concell, aprofitissen. Vol posarse un sombrero, are y venirsen amb mi, a visitar el cuarto, en el que la senyora de Rions, qui tenia un amant, va ser sorpresa pel seu marit.

Gilberta. No, no hi vuy anar...

Baronesa. Doncs, be, fa mal fet. Passi-ho be, Gilberta.

Gilberta. Passi-ho be.

Baronesa. Gilberta, per l'amor de Deu!... Si no vol seguir el meu primer concell, que es el bò... escolti, al menos, aquest altre: Si jo fos de vosté, me quedaria tancada a casa 48 hores, al menos... y durant aquestes 48 hores, no pensaria res... no m'ocuparia de res. L'hi asseguro que m'esglaya, y que no está en estat de...

Gilberta. Que diu?... Si may he tingut més calma que are!... Si may he estat més tranquila!

Baronesa. Ah!... passi-ho bel... Aixís, passi-ho be, Gilberta!...

S'en va. Gilberta truca. Entra Paulina.

ESCENA II

GÍLBERTA Y PAULINA

Paulina. (*Venint de la esquerra.*) Senyora...

Gilberta. Que ha sortit, el senyor?...

Paulina. Me sembla que no.

Gilberta. Fes-li dir que vuy parlar amb ell.

Paulina. Está be, senyora.

S'en va per la dreta.

Gilberta. (*Mirant la carta de Valreás.*) Pobre Valreás!... La Baronesa tenia rahó... Qui havia de dir que arrivaria un dia, en que estimaria de debò!... Ell! . l'enamorado de per riurer!... Perque m'estima!... y s'en anirà... Está be... Aixis jo estic contenta, tant d'ell com de mi!... Y are... a deixar-ho correr!... (*Esquina la carta. Ne fa bocins ben pe its y ls llenca en la xemeneya.*) Tot s'ha acabat: are tot consistirà en saber, si la meva estimada senyora germana, voldrà tornàrmel aquest lloc, que es meu!... Veurém!...

Entra Lluisa.

ESCENA III

GILBERTA, LLUISA. *Després SARTORIS.*

Lluisa. (*Ve de la esquerra, amb sombrero y posantse'ls guants.*) Hoja, Gilberta.

Gilberta. Que surts?...

Entra Sartoris.

Sartoris. (*Ve de la dreta.*) Dius, que has de parlar-me, Gilberta?...

Gilberta. Si. (*A Lluisa.*) Ahont vas, tu?...

Lluisa. A casa de la senyora de Lussy; m'ha de donar informes de la nova institutriu que volem pendrer per l'Albert.

Gilberta. (*Apart.*) Volém pendrer!... (*Alt.*) Ja puc anar-hi jo.

Sartoris. Si tu vas a casa de la senyora de Lussy, ja veig lo que pasará... Inventareu totes dugues alguna forma nova de vestit... y de la institutriu, ni'n parlareu... Val més que hi vagi la Lluisa, creume...

Gilberta. Està bé... que hi vagi la Lluisa...

Lluisa (*A Sartoris.*) Y vostè no's descuidi de sortir a les tres, per aquets terrenos que volem comprar...

Sartoris. (*Rient.*) No tingui por, Lluisa!... No m'en descuidaré!...

Gilberta. (*Apart*) Volem comprar!...

Lluisa. No s'ha de fer, res més?... (*A ella mateixa.*) No, no!... res més!... (*Fent un petó a Gilberta.*) Adeu, Frou-Frou!..

Gilberta. (*Deixantse besar.*) Fins a després!...

Lluisa se'n va, pel fons.

ESCENA IV

SARTOIS y GILBERTA

Sartoris durant tota aquesta escena, usa un tò paternal.

Sartoris. T'escolto.

S'asseu, en un silló, y la fa asentar en una cadira baixa.

Gilberta. Ja veurás... es que...

Sartoris. Tan difícil es, lo que m'has de dir?...

Gilberta. Si... molt difícil... Es com una mena de confessió.

Sartoris. Una confessió?...

Gilberta. Si, vinc per acusarme al devant teu...

Sartoris. (*Somrient.*) Que tenim deutes, Frou-Frou?...

Gilberta. (*Moviment d'impaciència.*) No, no es això.

Sartoris. Doncs, de que t'acuses?...

Gilberta. Encare no ho endevines?... d'haver sigut una mica frévola, una mica lleugera, fins després de casats, y fins després del naixement de l'Albert... d'haver continuat sent Frou-Frou, per dir-ho ben clar!...

Sartoris. Oh!... no més que això?... quasi m'havies espantat.

Gilberta. Ah!... y are què?...

Sartoris. Are, ja torno a estar tranquil... Y, tranquilisat, tu també... perquè, tot això, no te cap importancia.

Gilberta. Ah!... no?...

Sartoris. No. Cap importancia.

Gilberta. Fa un quan temps, no hi parlaves pas, així. (*Somrient*) No, més ben dit, no gosaves a parlarhi... Però a falta de paraules, el teu posat y fins el teu silenci, semblaven dirme tot lo contrari de lo que tu, ara, m'acabes de dir... Aquesta manera de viure, que, per tu, avuy, no te cap importancia, había arribat a preocuparte seria-

ment, y, tant com t'ho permetia la por de molestar-me, pròbaves de ferme veure els perills que tenia...

Sartoris. Si, dos mesos enrera, no dic que no... però ara...

Gilberta. Ara... que?...

Sartoris. Ara que la Lluisa es aquí.

Gilberta. La Lluisa!...

Sartoris. Tots aquets perills han desaparegut, y si a la Frou-Frou li passés pel cap ser més Frou-Frou que may... el mal no fora tan gran, perquè, en el teu lloc...

Gilberta. (*Interrompenlo*) Y si de lo que s'ocupa la meua germana, m'en volgués ocupar jo?...

Sartoris. ¡Quina idea!... Ara que tot va divinament...

Gilberta. Ah!... es dir que tu troves que tot va?...

Sartoris. T'ho torno a dir: divinament. Mira al teu voltant, y dígam si may hi ha hagut casa millor governada que la teva, desde que va encarregarsen la Lluisa de portarla?... Ficsat en la manera qu'es desviu per l'Albert, y lo ben educat qu'et puja aquest nen!.. Y jo, mateix, no troves que, desde que la Lluisa es aquí, tinc un cert aire de prosperitat?...

Gilberta. Y si de totes passades, volgués portarlo jo sola, el govern d'aquesta casa?..

Sartoris. Crec que fóra una resolució ben digna d'alabansa, però...

Gilberta. Però que?...

Sartoris. Vull dir, si amb tot y les teves resolucions y les meves alabanses, aquesta intenció ferma y generosa, no tingúes prou

consistència, y al cap de vuit dies o de quinze, comensaves a cansarten, y renunciant a tota lluita, reprenias la vida que a tu t'agrada?... Jo't juro qu'en aquest cas, ni'l meu posát ni'l meu silenci, serían jutges de la teva conducta... Perque t'haig d'atormentar, si es inutil?... No, no: no'm voldria fer malbé la meva felicitat... y m'accontentaria sent el marít de la més gentil, de la més festejada, de la més admirada y de la més adorada doneta, que hi ha en tot el mon!...

Pausa.

Gilberta. (*Alsanse*) Aquest càrrec que t'oferían, y que tu has declinat, per culpa meva...

Sartoris. Carlsühe?...

Gilberta. Si, no hi podries anar, ara?... Fós allà allà ont fós, jo vindria amb tu.

Sartoris. No, ara no. Ara no hi puc anar... El méu refús potser els va contrariar... per més qu'em tracten amb una benevolensa particular... però potser fóra... No, no. Ara m'he creat a Paris una posició casi equivalent a la que hauria tingut allà baix... Amb això, es en va l'amoinarse perque ara tot va bé!...

Gilberta. (*Mira al seu marit d'una manera molt especial, y va a seures en una cadira a l'esquerra de la taula*) Lo que veig es que tots els meus bells projectes...

Sartoris. (*Alsantse*) Ja t'els agraeixo, perxó...

Gilberta. De veres?...

Sartoris. De veres; y fins tindrán la seva recompensa... Aquells dos caballs que t'agradaven tant, y que jo ho confesso el

trobava massa cars... avuy mateix els tindràs.

Gilberta. (*Alsantse*) No'ls vull!...

Amb rebequeria.

Sartoris. (*Estranyat*) No'ls vols?...

Brigard. (*Treient el cap per la porta del fons*)
Bon dia, filleta meval...

ESCENA V

Els mateixos, y BRIGARD.

Sartoris. Senyer Brigard...

Brigard. Bon dia, Sartoris!...

Sartoris. Arriva a punt. La Gilberta està una mica nerviosa: vostè potser, sabrà tornar-la a posar de bon humor.

Brigard. (*A la seva filla.*) Una mica nerviosa, de veres?...

Gilberta. Bon dia papà.

Brigard. Bé, això no durarà. M'hauràs de fer un gran favor, filleta! sembla que fa tres dies, que, al palau de Glas, portaves una mena de toca...

Gilberta. Y bé... que?...

Brigard. Que la senyora de Lauweráins... ja veus que fins te dic el nom, perquè no t'afiguris... Doncs bé, la senyora de Lauweráins, se mor de ganes de fersen una de igual... Y com que m'en ha parlat, jo he pensat que al teu papà, no li podries dir que no... (*Gilberta truca*) Ah!... es dir que no hi tens can inconvenient?...

Gilberta. Ara vaig a dir que te la portin.

Brigard. Oh! y que n'ets de bonal...

Entra Paulina, y Gilberta li parle baix.

Brigard. (*Emportantsen a Sartoris, apart.*)
Que ja ho sab?... que ja l'hi han dit? L'han xiulada!... Es per això que jo he tornat un més avans!... L'hi dic que l'han xiulada!...

Sartoris. A qui, han xiulat?...

Brigard. A l'Antonia Brunet! a qui jo m'havia emportat a Pràga. Una conspiració, estimat gendre, una veritable conspiració! Si may sent parlar d'aquest escandol, ja pot sostenirho a tot arreu: era una conspiració sabiament preparada!

Sartoris. No tingui por; ho sostindrè a tot arreu!

Brigard. Gracies!...

Paulina ja s'en anat. Gilberta ha tornat a sentarse en el sofà.

Sartoris. (*A Brigard, després d'haber mirat el rellotge.*) El deixo amb la Gilberta... L'hi prego que no s'en vaigi, fins qu'estigui ben alegre... Perque jo no se pas que te, avuy...

Brigard. Estigui tranquil...

Va cap a la xamenea; y s'arregla els cabells devant del mirall.

Sartoris. (*A Gilberta.*) Es dir que no'ls vols, els dos caballs?...

Gilberta. Nol... nol.. quantes vegades s'han de dir les coses?...

Sartoris. Decididament, no'ls vols?... Doncs bé, un dia al menos, haurè demostrat que tinc caracter. Tant si els vols com no, els tindràs, els dos caballs!...

Brigard. (*Responent an algunes paraules que l'hi diu en Sartoris, en veu baixa, tot anàntsen.*) Vol creurem a mi?... Còmprin-hi quatre!

ESCENA VI

GILBERTA Y BRIGARD.

Gilberta. (*Apart.*) Quan vull tornar cap an ell... ser la seva esposa... vetaqui com...

Brigard. (*Anant al piano.*) Saps que es molt amable el teu marit?...

Gilberta. (*Apart.*) Després de tot, te raó... Sent la Lluïsa aquí... es ben inútil que jo... Y'm parla com a una nena, o com a una «querida»!...

Brigard. (*Teclejant.*) Molt amable!.. Molt amable!

Gilberta. (*No podent contenir-se més y esclatant en plor.*) Ah!...

Brigard. (*Amb estuperfacció, alsantse.*) Eh?.. Com?... Que es això? Perque plores Gilberta?... que tens?

Gilberta. Res papà, res!

Brigard. Qu'et passa?... Res d'importancia, suposo, veritat?... Y encara que he fos, d'important... no soc aquí jo, per ventura? No hi ha el papà?...

Gilberta. Ah!...

Brigard. Que vols dir dient "Ah!..."? Deixaho estar això de dir, "Ah!..." Ja se que potser jo també t'he pogut semblar una mica aixís... un si es no es... y com que aquets cabells del dimoni... però, tot això

no priva de que jo no sigui, al capdevall, nn pare!... (*Entra la Paulina portant la toca.*)... Y com a pare qu'et soc...

Paulina. Es aquesta, senyora?...

Gilberta. Que?... Que es això?... Ah!... si, es aquesta... (*Agafa la toca y la dona al seu pare.*) Tingui, aquí te lo que m'ha demanat...

Brigard. (*Amb la toca a les mans y accionant amb ella, tot pertorbat*) Y com a pare... Sí, es això, gracies... Y com a pare com te deia...

Gilberta. Be però, que té? Que no es això lo que vostè vol?...

Brigard. Sí, però...

Gilberta. (*Somrient, malgrat el plor.*) Però, què?

Brigard. Que no es això, de lo que ara es tracta... (*A Paulina.*) Fassim l'obsequi de ferme portar això a l'avtomòvil... (*Li dona la toca y Paulina se'n va pel fons.*) Y are, que diguin si una vegada a la vida no he desempenyat el meu paper de pare amb tota perfecció... Vinam aquí, filla meva, y dígamho net y clar, perque plores...

Gilberta. (*Qui s'ha alsat.*) Per res, papà.

Brigard. Per res?

Gilberta. Una té dies extranyys... què sé jo...

Brigard. Sí, y també hi han moments en que... Ja veuràs, parlèm de la senyoreta Lluisa...

Gilberta. Eh?

Brigard. Sí; y are que'ns scupèm seriament de certes coses, ocupemse també una mica de la Lluisa...

Gilberta. De la Lluisa?

Brigard. (*Assentantse en el silló, a la dreta de la taula.*) El senyor de Villaroél, ve sovint aquí, veritat?

Gilberta. El senyor de Villaroél?

Brigard. Sí...

Gilberta. Sí que ve... y sovint, sí.

Brigard. Molt sovint?

Gilberta. Molt.

Brigard. Y tu, no has sospitat res?

Gilberta. Què volia que sospités?... Que'm feia l'honor de trovarme del seu gust?

Brigard. (*Rient.*) Y, que estava enamorat de tu? Oh!... no ho extranyo... Jo també m'ho pensava. (*Alsantse.*) Però no m'he equivocat.

Gilberta. Si?...

Brigard. Si... acabo de rebre la visita del senyor de Villaroél y m'he convenent de que, a quí, no hi vé per tú, sinó per la Lluisa...

Gilberta. (*Amb gran alegria.*) Per la Lluisa.

Brigard. (*Anant a seure al sofà.*) Si, per la Lluisa, a qui ell estima, y de la qui, m'ha demanat la mà.

Gilberta. (*Assentantse a la falda del seu pare amb alegría de nena*) Ah!... papà de la meva ànima!... (*l'abrassa y l'hi fa petons.*) Y que estic contenta!... No't pois pas afigurar lo contentíssima que estic!... El senyor de Villaroél... quin partidàs per la Lluisa. An aquest sí, que no se l'hi pot pas dir que no!

Brigard. Oh!... es clar... Un gran nom!... Una gran posició!...

Gilberta. Y, además, molt simpàtic, que ja n'hi hà parlat, a la Lluisa?...

Brigard. No encare; n'hi hauria parlat, s

ella hagués sigut aquí... y una vegada més m'hauria contestat, probablement, lo que me contesta sempre: que no's vol casar.

Gilberta. (*Alsantse.*) Bé, però, are, no ho ha de contestar, això.

Brigard. Es clar que no... perquè no convè... però... Es una dona molt especial la teva germana... No ho troves? Aquesta mania de fugir de la gent... La vida de societat l'hi fa horror... Y aquesta inesplicable resolució de no casarse... avans, no ho era aixís...

Gilberta. No, es ben veritat...

Brigard. Vols que t'ho digui, jo, lo que penso?... La Lluisa deu haver estat enamorada d'algú...

Gilberta. (*Amb grrn emoció.*) Ah!...

Brigard. La Lluisa, devia haver somniat una felicitat, que tot de cop, d'una manera que nosaltres no sabem, se devia fondrer...

Gilberta. Papà!...

Brigard. *Alsantse bruscament, després d'haver mirat el rellotge*) Pensahi una mica, en això que't dic, y veurás com potser tinc rahó.

Va cap a la xemexeia, agafa'l sombrero, y s'arregla'ls cabells: davant del mirall.

Gilberta. (*Seguintlo*) Si que'n té de rahò... papà... sí...

Brigard. Doncs bé, ja pots comprendre que a mi, m'ha de ser violent parlar de certes coses... Un pare... sabs? Però, tú, si... tu podrías perfectament... Entre dones, entre germanes, se pot parlar de tot... Hauries de ser tú, qui, amb certa trassa, podrías mirar de saber...

Gilberta. Jo?...

Brigard. Si, mirar de descobrir aquest gran secret de la Lluïsa...

Gilberta. Jo? vol que jo?...

Brigard. L'hi podríes dir, també, que'l senyor de Viliaroél, es un home altament simpàtic y que creiém que s'hi hà de casar, de totes passades...

Gilberta. (*Amb resolució.*) Oh!... en quant an'això...

Brigard. L'hi diràs...

Avánsan; cap al prosceni.

Gilberta. Si, l'hi prometo.

Brigard. Farás, tot lo possible, per decidir-la?.

Gilberta. Si, tot lo possible, y la decidiré.

Brigard. Vols dir?

Gilberta. Jo, be ho espero.

Brigard. Doncs, ja ho tenim tot arreglat. Encarregante. tu, de tot, jo ja no m'haig d'ocupar de res. Veus? Ja t'en rius? (*Moviment de Gilberta.*) No'm diguis que no! Te, dic que ja t'en rius! Oh! no hi fa pas res no! Riu, riu, filla meva! Me fa una alegríia el veuret riurer! Are, quan, com are fa poc, te veig plorar... aleshores si que ja no soc bó per res. No ho vuy de cap manera, que siguis desgraciada, ho sents, Gilberta? Y't diré'l perque. Jo ja no'm faig ilusions, y sé, perfectament, que, com a pare, 'm falta certa... però no hi fa res, sent tú ditxosa, jo no soc més que un papà... lleugeret... lleugeret... are, si a tu't passés pel cap de ser desgraciada... (*molt seriament.*) jo, aleshores, fora un papà abominable... pero, això tú no ho voldrás. Eh, que no? M'ho pro-

mets? Bona minyona! Y ara adéu, sobretot, no't descuidis de parlar a la Lluïsa, aixís que vingui. Ah! la tocal que me n'he fet de la tocal! Ah!... ja no hi pensava... Si la tinc al automóvil.

Se'n và; precipitadament.

ESCENA VII

GILBERTA, *sola*

Gilberta. No, aquesta vegada sí que no dirà que no... no pot pas dirho... però, sí?... no, es imposible! Com es que aixís que dic que ella no podrà dir que no, haig de pensar en ell, desseguida? Però, qui'm defensarà, Deu méu! Ni'l meu marit, ni'l meu pare... Ah! pero'm queda el meu fill. (*entra'l criat*) que hi há? qui es?...

Criat. El senyor comte de Valreàs... El senyor comte, 'm fa preguntar, si la senyora...

Gilberta. (*A mitja véu*) Ell!... No, are no!... No vuy... (*S'adona, o més ben dit, l'hi sembla adonarse de que la mirada del criat està fixada en ella, d'una manera especial. Al Criat.*) Però, sí, valdrà mes que... Fassi entrar al senyor de Valreàs, y digui a la Paulina que vesteixi al senyoret Albert, desseguida, y que m'avisi, aixís que estigui vestit, per què sortirà amb mí.

S'en va, el criat. Entre en Valreàs.

ESCENA VIII

GILBERTA Y VALREÁS

Gilberta. (*Amb duresa.*) Sap perquè l'he rebut?... Perquè aquet criat que s'en acaba d'anar... m'ha mirat d'una certa manera que he tingut por de que's preguntés a si mateix el perquè jo'm negava a rebrel.

Valreás. No l'hi haig de dir més que, ben poques paraules...

Gilberta Millor, perquè jo no puc concedirli més que ben pocs moments... (*Pausa.*) Perque ha vingut?... Com es que després de la carta que jo l'hi he escrit... encara no m'ha entés?...

Valreás. Vostè m'ordenava que m'en anés... en aquesta carta... veritat?...

Gilberta. Sí... y bé?...

Valreás. Y bé... aquest vespre m'en aniré... No l'hi he dit ja per escrit?...

Gilberta. (*Amb una veu duríssima.*) Ja ho sé que m'ho ha dit... però, qui'm prova que..

Valreás. Vosté no te'l dret de no volguerme creurer. Jo sempre l'hi he dit la veritat, a vostél...

Gilberta. (*Amb una veu més dolça.*) Si, ja'l crec... Ja ho crec que vosté s'en anirà, perquè jo ho vuy que s'en vagi... però, havia d'haversen anat, sense tornarme a veurer. .

Valreás. Ja m'ho proposava, jo, aixó, però no ha pogut ser...

Gilberta. Ah!...

Valreás. No's pot ser tant exigent, tampoc.

Pensi en lo que jo era... y en lo que soc... qui'm coneixería!... Jo qui no'm prenia res en serio... y are... ¡que m'hauria fet riurer el qui m'hagués predit que, jo, un dia, sentiría... lo que he sentit, avuy, després d'haver llegit la carta de vostè. En el primer moment, m'ha agafat com un deliri de fortalesa y d'heroisme!... Volía sacrificar-me completament, anarmen, sense tornar a parlar amb vostè... sense tornar-la a veurer...

Gilberta. (*Amb veu debil.*) Es això lo que havia d'haver fet... Com es que no ho ha fet?...

Valreás. No he tingut valor. Després dels primers moments, aquell entusiasme s'ha esvahit, y no he pensat més que una cosa: en que viuria separat de vostè... Y, aleshores, m'he tentit vensut... y aleshores, m'ha semblat que si vostè tenia'l dret de demanarme aquest sacrifici, jo, per la meua part, bé tenia'l dret de venirli a demanar, al menys, algunes paraules... algunes paraules, perquè'n donésen forces per complir-lo...

Gilberta... Y bé... jo...

Entra Paulina.

Paulina. Senyoreta...

Gilberta. (*Amb un crit d'alegria, suprém.*) El meu fill!... Ja está apunt l'Albert?... Portim-el... desseguidal.

Paulina. Es que... senyora...

Gilberta. (*A Valreás.*) Haig de sortir... comprén?... Surto amb el meu fill.

Paulina. Es que'l senyoret Albert, no es a casa, senyora...

Gilberta. Qué?... No es a casa?...

Paulina. No, senyora; la senyoreta Lluisa, al sortir, se l'ha emportat amb ella.

Gilberta. (*Amb violència.*) La Lluiral... (*Fent per manera de dominarse*) Està bé, Paulina si la senyoreta Lluisa se l'ha emportat... està bé!... està bé!... Retiris... (*Paulina se en vá. Apari.*) El meu fill tampoc!... Rés per defensarme!... Ja no'm queda res, res!

Valreás. Gilberta...

Gilberta. Oh!... vostè se'n anirà, veritat que sí, que s'en anirà?... Are més que may, convé que se'n vagil... M'ho jura, que s'en anirà?...

Valreás. Sí, l'hi juro; m'en aniré.

Gilberta. Vostè ja sap qué jo no l'estimo... que jo no l'estimaré may... Això ho hà de saber, vostè... com que vostè m'estima... Veli aquí perque jo vull que se'n vagi... Hem comprèn? Si jo fos frèvola, com diuen que soc, y coqueta y dolenta... jo el retindria a vora meu, y fins fentlo sofrir m'hi divertiria. Però jo no vull fer això; m'entén? Per això vostè se'n ha d'anar, pera provar d'oblidarme, per no recordarse may més de mi... Ja veu si es precis, si convé que se'n vagi y que m'oblidi... però, no desseguida, massa depressa, no... això no...

Valreás (*Agafantli les mans.*) Ah!... Gilberta... Gilberta...

Gilberta. (*Desfentse suaument d'ell.*) Aquest vespre, veritat? Eh, que sí que marxarà aquest vespre?

Entra Sartoris.

ESCENA IX

GILBERTA VALREÁS y SARTORIS

Sartoris. Oh. Vostè per aquí, amic Valreás?
No m'ho havien pas dit...

Gilberta. El senyor de Valreás ve a despedir-se: se'n va aquest vespre.

Sartoris. Ah! si? se'n va?

Valreás. Sí; aquest vespre ja seré fora de París.

Sartoris. Bé, però no deurà ésser pas per gaire temps. Perque París no se'n aconso-
laria de la seva ausencia, si durés massa.
(*Allargantli la mà.*) Fins a la tornada!...

Valreás. Sí... fins a la tornada!... (*Saludant a Gilberta.*) Senyora.

Gilberta. Passiho bé, Valreás!...

Aquest se'n va.

ESCENA X

GILBERTA y SARTORIS

Gilberta. (*Apart.*) Are jo ja he complert amb el meu dever: veïam si els altres compliran amb el seul

Sartoris. (*Venint a seurer en el silló.*) Y doncs, Gilberta? Ja t'has aixiribit una mica amb el papà? M'ha promès no deixarte fins que...

Gilberta. Lo que m'ha dit, no era precisa-

ment per aixiribirme, porque... (*Apoyada en el respalller del silló, en el que està assentat Sartoris y mirant al seu marit cara a cara.*) Saps que la Lluisa ens deixa?

Sartoris. (*Alsantse bruscament.*) Com? Què?

Gilberta. El senyor de Villarroél ha demanat la seva mà... Ens deixa per casarse...

Sartoris. (*Vivíssimament.*) Això es impossible! No pot ser!..

Moment de Silenci.

Gilberta. Are mateix acabes de fer un moviment molt especial, y... are acabes de dir una paraula més especial encare!..

Sartoris. Confesso que, de moment, no he pogut ofegar una protesta purament egoista... M'havia acostumat tant a la idea de que la Lluisa ja no ens havia de deixar may més, que... Però, en fi... Veig que m'equivocaba, y me'n penedeixo d'haver dit lo que he dit.

Gilberta. Aixís, n'hi parlaràs quan vingui?

Sartoris. Si n'hi parlaré, dius? Aixís, doncs, no està tot decicit encare?

Gilberta. No, tot no: el senyor de Villarroél ha vist al papà... y res més... Però, la Lluisa, encare no ho sap.

Sartoris. Me sembla que això de parlarne a la Lluisa, es més cosa teva que meva..

Gilberta. (*Passant al devant d'ell.*) Cosa meva? Es que me'n puc preocupar jo de les coses series? Es que hi entenc jo en tot això? La Frou-Frou!... Psel... que sap ella! Si's tractés d'idear alguna forma nova de vestit menos mall... (*Llensantse en el sofà y estirantsi, com un nen que fa una rebequería.*) No, no haig de ésser jo qui n'hi ha de

parlar, sinó tu y, si m'has de creurer a mi, lo que has de fer es provar de convencer a la Lluisa de que s'ha de casar... de que convé que's casil...

Sartoris. (*Admirat del to amb que Gilberta ha dit les últimes frases.*) Eh?... que tens? Y are? Com? Què vols dir?

Entra Lluisa.

ESCENA IX

Els mateixos y LLUISA

Gilberta, durant tota aquesta escena estarà in mòvil y silenciosa; no prenenthi part més que amb mirades que de tant en tant llensa cap a Lluisa.

Lluisa. Ah!... He vist a la senyora de Lussy... y fins he parlat amb la institutriu... M'ha fet molt bona impressió... Vindrà d'aquí uns quants dies... (*A Sartoris.*) Y vostè?

Sartoris. Jo, també he vist a la persona que havia de veurer. Però, are hauríem de parlar d'nna cosa més seria.

Lluisa. Més seria?...

Sartoris. Sobretot per vostè.

Lluisa. Per mi?

Sartoris. Si.

Lluisa. Y que es?...

Sartoris. Se tracta del seu casament.

Lluisa. Oh! Encara?...

Sartoris. El senyor de Villarroél ha demanat la seva ma. Perque ho diu "Encara?..." No...

Lluisa. Oh!... Escolti Sartoris, el senyor de

Villarroél, passa, en justícia, per ser un dels homes més formals y més distingits que a París hi haigi... Fóra inútil confessar que, al saber qu'em fa l'honor de volguerme per esposa, no sentís una mica d'orgull... y sobretot molta alegria!...

Gilberta. Ah!...

Lluisa. Si, y dic molta alegria.. perque, quant se sàpiga que no m'he volgut casar, ni amb el senyor de Villarroél, potser aixís comprendrà tothom que no'm vull casar amb ningú, y potser al ultim em deixaràn tranquila...

Sartoris. Aixís, vostè refusa?

Lluisa. Si senyor, refuso.

Sartoris. Això no es possible...

Lluisa. (*Assentantse prop de la tauleta.*) Ah!... Recordis que ara fa dos mesos, quan jo no volia venir a viurer aquí. . va ser vostè qui m'hi va obligar... (*Alegrement.*) sent per culpa seva, are que ja hí soc, no te més remey que suportarme.

Sartoris. Bé, pero, veiam...

Lluisa. (*Amb tendresa, alsantse*) Al menos que vostès dos estiguin descontents de mi... Al menos que aquets devers tan aborrits (*somrient.*) dels que varem quedar que jo m'encarregaría, si vivia aquí, vostés dos troessin que no'ls he complert prou bé... Al menos que vostés dos me declarin que la meva presència en aquesta casa es un destorb per la seva felicitat...

Sartoris. Oh! nol... Si no's tractés més que de la nostra felicitat, pero es de la seva, de la que's tracte.

Lluisa. De la meva? ..

Sartoris. Si, Lluisa, de la seva.

Lluisa. Deixinme quedar, si tant s'interessen per la meva felicitat, perquè jo en cap lloc del món, serè tan felís com ho soc aquí. Si precisament la meva ditxa, consisteix en ocupar-me, per vostès, de totes les seves coses... per exemple... de buscar una institutiu per l'Albert. (*Amb una mena de violència.*) Perquè jo l'adoro an aquest nen!... Perquè sempre he cregut que'l paper complet de la esposa, té dos aspectes: un qu'es tot fet de joventut, de gràcia y de alegria... (*Senyalant Gilberta.*) aquest es el d'ella; l'altre tot enteniment tot ordre... —amb una mica d'aborriment— no ho nego. Y aquest aspecte del paper, el més ingràt y necessari, del que'm vareu demanar com un favor, que jo m'encarregués, es el que jo ara els demano com una gràcia, que m'el deixia seguir desenpenyant... perquè, estiguin ben segurs de que, si vostès no'm treuen, jo no m'en aniré pas.

Sartoris. (*A Gilberta.*) Has sentit?...

Gilberta. Si.

Sartoris. Tu, la coneixes tan bé com jo...

Me sembla que tot serà inútil...

Lluisa. Completament inútil.

Sartoris. Ara, si tu ho vols provar...

Gilberta. (*Amb un to breu.*) Si, ara vuy provarho jo.

Sartoris. Jo no he canviat d'opiniò, Lluisa; y crec que vostè hauria de consentir en casarse... Però'm complau tan refusant, que no tinc pas desitjos d'insistir, al menos ara.

Lluisa. Ni ara, ni més endavant.

Sartoris. (*Estrenyenli la ma.*) Oh!... en quant an això... ja'n parlarèm...

Lluisa. Perque?... Lo que jo dic avuy, ja sab vostè que ho dirè sempre.

S'en va en Sartoris per la dreta.

ESCENA XII

LLUISA Y GILBERTA.

Gilberta s'ha redressat, s'alsat, ha passat darrere'l piano y es trova de cara a Lluisa qui va per sortir cap a l'esquerra.

Gilberta. Ahont vas?

Lluisa. A buscar un llibre, que l'Albert me demana, y que ell s'ha deixat al teu cuarto.

Gilberta. L'Albert ja s'esperarà. (*Eluisa es detura y recula, extranyada del tò y de la mirada de Gilberta.*) Aixís, tu no't vols casar, eh?...

Lluisa. No.

Gilberta. Ah!... Y es per continuar vetllant per la felicitat de tots dos, la del mèu marit y la meva... potser?...

Lluisa. Gilberta!...

Gilberta. (*Avensant.*) Vetaqui una cosa ben meritoria... de la que fins t'haig de donar les gracies... Ara lo que jo no't puc agrahir tan, es el no haver repartit, amb prou igualtat els teus cuidados... entre nosaltres dos ... y l'haverte ocupat amb més entusiasme y voluntat de l'un, que de l'altra.

Lluisa. (*Avansant també.*) Deu méul... Que dius?...

Gilberta. Tu, t'has preocupat del meu marit... tu, t'has preocupat del meu fill... però, de mi?... ben poc per no dir gens... Y t'has equivocat, perquè si tu t'hi haguessis ficat, no més que una mica, haurias vist, que, de tots els perills que podian amensar aquesta casa, que tu t'havies encarregat de defensar, el més important, era el que hi havia vora meu.

Lluisa. No t'entenc.

Gilberta. No fa gaire... el senyor de Valreàs era aquí... aprop meu, jurantme que m'estimava... Y jo l'hi deya, que no'l podria estimar may...

Lluisa. Y bé,... que...?

Gilberta. Que això no es veritat; perquè jo l'estimo!

Lluisa. Ah!...

Gilberta. Vetaquí lo que tu no havies vist ... y lo que hauries d'haver vist primer que tot, si tu haguessis representat, amb tota consciència, aquell paper acceptat per tu amb una tal heroica abnegació!

Lluisa. Gilberta!

Gilberta. Però, potser, l'exces d'atenció que tu empleabas en l'interpretació del aspecte serio, et privave de ficarte, en l'altre aspecte.

Lluisa. Això que tu, ara, acabes de dir... que estimas al senyor de Valreàs... això no es veritat!...

Gilberta. Doncs, ho es; fa dos mesos que no ho era veritat... però, durant aquets dos mesos, han passat moltes coses... Aquest amor, ha tingut temps sobrat per a neixer

y per anar creixent. Lo que, en un principi no era més que un joc, ha tingut temps de tòrnarse un perill... y un perill talment trascendental, que, veient que lo més lluny del teu pensament era'l salvarme, he procurat de salvarme jo mateixa. El méu marit, el méu fill!... He volgut tornar cap an ells... era'l millor medi, veritat?... Però, el méu fill, ja no era méu... Perque, entre ell y jo, sempre hi havias tu... si! tu sempre!...

Lluisa. M'en anirè, Gilberta!... Ja m'en anirè!

Gilberta. Tu m'has pres el meu fill, y en quant an el méu marit..

Lluisa. El teu marit?... quel...

Gilberta. ¿Saps que veiente sempre al costat séu, y recordantme del passat, y reunint les meves sospites d'altres temps, amb les meves sospites d'avuy?...

Lluisa. Les teves sospites?...

Gilberta. Vaja dona, no fassis el desentès!... Y no m'obliguis a dir lo que jo no vull dir, per aral...

Lluisa. Dígala doncs, aquesta paraula que't crema els llabis!... Al teu marit, quatre anys enrera, jo, l'estimava! Es això?...

Gilberta. Però...

Lluisa. Doncs bé, si, es veritat: l'estimava!

Gilberta. Ah!...

Lluisa. Però, ell... a qui ell estimava, era a tu! Y, allavors, pensant que tota la teva felicitat se concentrava en aquest amor, vaig agafar jo mateixa la ma d'ell y la vaig posar en la teva, y jo l'estimava!... Y perque res te privés de consentir en casarte amb ell, vaig fer el cor fort, vaig fer veure

que estava contenta... vaig dir que jo no l'estimava. . amb tot hi ser veritat que, en el moment en que jo'm sacrificava aixís per a vosaltres dos, l'estimava tant com se pot estimar!...

Gilberta. Y en una nit, aquest gran amor, va fondres, veritat?...

Lluisa. No, Gilberta, en una nit no., Vaig sofrir molt temps, però molt temps, y potser aquets sofriments... potser aquets esforços que vaig haver de fer per triomfar de mí mateixa, merexien un' altre recompensa que la que s'em donal... Però, tu, ho has oblidat to?... Y la teva insistencia, perque'm quedés a viurer, aquí, amb vosaltres?... Y la extranyesa que't feia la meva oposició?... Recordat que jo, sempre, vaig refusar!...

Gilberta. Però, vas acabar per consentir...

Lluisa Perqué, aleshores, jo, ja estava segura de mí mateixa... Perque ja no l'estimava...

Gilberta. O, perque, vas pensar que, aleshores, era'l moment oportú!...

Lluisa. Gilberta!... Però, ets tú, qui'm parles aixís?...

Gilberta. Si, si, si, soc jo!...

Lluisa. ¿Quin espantós sentiment ha fet pressa en tú, pera ferte tenir semblantes idees?. Recordaten bé!... Volía venir, jo?... No m'hi oposaba, jo?... No vas ser tú, qui ho vas voler?...

Gilberta. Ah!... com ne vas saber, tú, de ferme voler lo que volíes!... que n'ets d'nàbil, Lluisa, y que'n soc, jo, de tonta, si'm comparo amb tú!... Ja ho sabies, tú, lo que feies, ja, quan després d'havernos casat,

després d'haverte sacrificat per nosaltres, anaves refusant tots els casaments que se't proposaban... Y amb un moment n'has tingut prou per tornar a pendrer tot allò que tu t'alabaves d'haver donat... Y que, are, es ben téul... Lladra!...

Lluisa. (*Esglayada.*) Ah!... nol... Ja m'en vaig!... Això may!... Gilberta!... Ja m'en vaig!...

Gilberta. Ah! es dir, que, are, t'en vols anar? Un altre sacrifici?... Ah!... nol... Are no seràs tu, qui s'en anirà d'aquesta casa...

Lluisa. Com?... que dius?...

Gilberta. Prenc al cel per testimoni de que he sigut sincera, provant de resistir... y mirant de defensarme!... Però, jo no tinc la resistencia de les santes, ni de les mártirs!.. Y encare que caigui, tinc dret a estimar a qui m'estima, després de tot, ja que tú y ell...

Fa un gesto d'unió amb les mans acompanyat d'un ullet esgarrifós.

Lluisa. (*Aterrada.*) Que vas a fer?...

Gilberta. Me declaro vensuda... y't cedeixo'l lloc!

Va cap al fons.

Lluisa. Ahont vas?...

Gilberta. Això es demanar massa!...

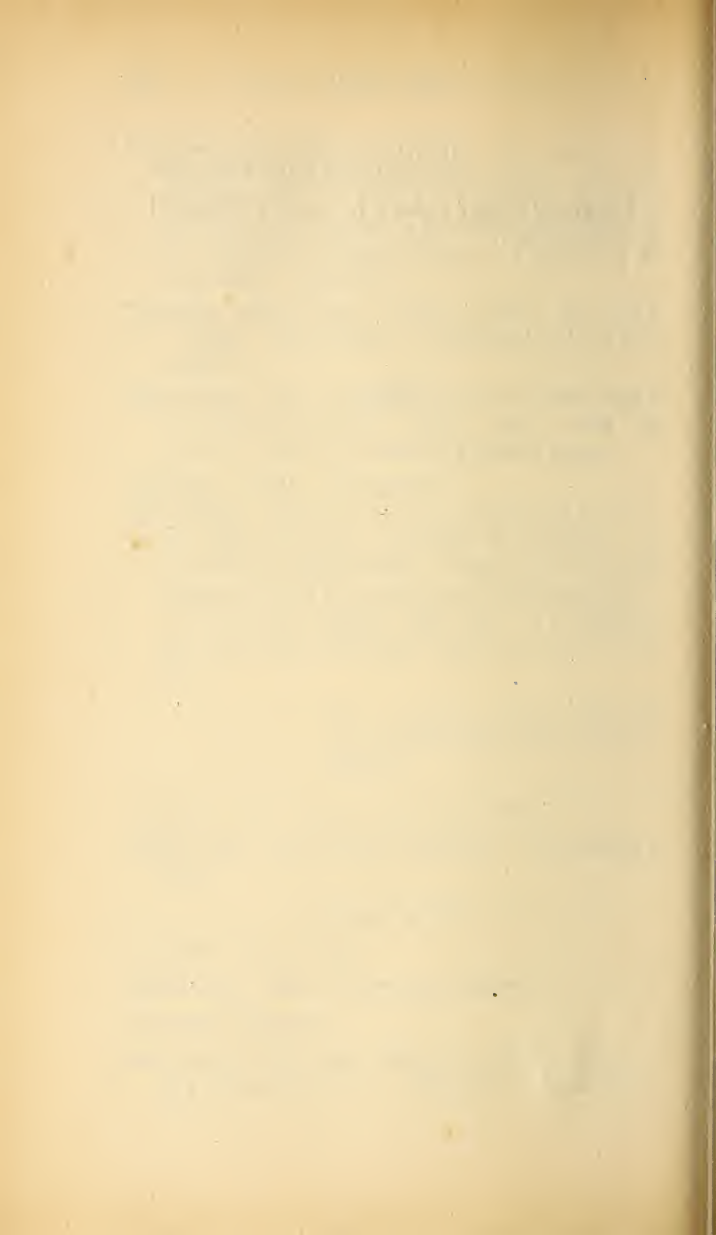
Lluisa. Gilberta!...

Gilberta. (*Furiosa.*) Marit!... Fill!... Tot!... M'ho has pres, tot!... Está bé!... Guardet-hol!...

Se'n và corrents cap a la porta
del fons, surt y tanca per fora.

Lluisa. (*Donant cops a la porta.*) Gilbertal...
Gilbertal...

TELÓ

ACTE QUART

A Venècia, sis setmanes després. Una en un antic palau. Cap al prosceni, esquerra, una tauleta parada amb molta elegància; dos coverts. A la dreta silló i altre tauleta. Un sofà. Al fons, finestrials. Porta al fons, esquerra. Porta lateral a la dreta.

ESCENA PRIMERA

ZANETTO, *després* PAULINA

Al alsarse'l teló, Zanetto està ajegut en el sofà. Entra Paulina, per la dreta.

Paulina. Apa!... depressa, Zanetto. depressa! S'ha d'arriuat fins a casa del senyor de Valreás. Díguili que avuy havia de venir a esmorsar, y que l'esperém.

Zanetto. Y ahont ho ha après, vosté «signorina» Paulina, que l'ofici d'en Zanetto sigui'l de recader?..!

Paulina. (*Rient.*) Però, quin és, veiam l'ofici d'en Zanetto?..

Zanetto. L'ofici d'en Zanetto, es portar, amb gracia, el vestit nacional de Venecia, l'ofici d'en Zanetto, es cantar, amb una veu preciosa, les cançons populars de la terra... Però, vaja, aniré a casa del «signor» comte, no més que per complaurela...

Paulina. Y perquè està segur de que pescarà algun dineret...

Zanetto. No l'hi vindrán pas malament a la pobra Venecial... Ah!.. (*S'alsa y mira al seu voltant*) Que es hermós tot això, arel... Y quina magnificencial... En menos de sis

setmanes, la «signora padrona» vostra, ha sapigut tornar an aquest palau l'explendor d'altres temps!... Ah!... si'ls Barberini poguessin ressucitar, que n'estarien de contents... Are, perxò...

Paulina. Que?...

Zanetto. Té grans costums la «signora»!... Comprar molt y no anar gaire depressa en pagar... Això va bé a París, perquè, a París, els marxans son rics, però aquí... Ah!... pobra Venecial... Hi hà, ssbretot, un marxant més desgraciat... un vell amic del meu pare... Matteo Strómboli...

Paulina. ¿Que parla, en nom d'ell?...

Zanetto. Ah!... «póverol... Aquí té la seva factura.

Paulina. Ah!...

Zanetto. 1,200 liras!... Una miseria per la «signora»... y una fortuna pel pobre Strómboli!...

Paulina. Està bé. Dongui. (*Pren la factura.*)
Y, are, vagi allà hont l'hi he dit, ho sent?...

Zanetto. Ja hi vaig... que no ho veu... que ja hi vaig?...

Paulina. No pas gaire depressa.

Zanetto. No s'amohinil... No anant gaire depressa, m'exposo a trovar al «signor» comte baixant de la gondola, e pujant les escales del palau... y com que ja'l conec, tants dinerets me donarà per la maitat del tragecte, com per el tragecte sencer.

Se'n và pel fons.

ESCENA II

PAULINA y GILBERTA

Paulina. Son molt simpàtics els venecians, però també gasten una franquesa... Be, si, però, després de tot, vol dir que ja'ns comencen a reclamar lo que'ls devèm... (*Escarnint an en Zanetto.*) 1 2000 lires... una miseria... si, però 1,200 lires per aquí... y 3.000 lires per allà... y després 1, 700 lires... y després, afegim-ni encare, 2,000, y després... y després... acabarem per fer un feix que Dèu nos en dòi...

Entra Gilberta, per la esquerra.
Paulina amaga la factura.

Gilberta. Ja hi has enviat?

Paulina. Si, senyora, ara hi acaba d'anar en Zanetto...

Gilberta. Ah!... bé..

Paulina. (*Apart, mirant la factura.*) M'haig de decidir a parlar, no hi hà més.

Gilberta. Paulina...

Paulina. Senyora...

Gilberta. Tu ets una bona noia, Paulina, y aquesta idea que se't va acudir de venirten, desseguida, amb mi, n'es una prova ben complerta.

Paulina. Com que jo no he servit may a ningú, fora de lo senyora... Es natural... y aixís que vaig saber ahont era la senyora, vaig pensar que la meva obligació...

Gilberta.... Y jo t'ho agraeixo molt. Però,

que't passa?... Com es que't bellugues tant?
que tens?...

Paulina. Ay!... Déu meu, senyora!... Jo, res.

Gilberta. Que es, aquest paper, que portes a
la mà?

Paulina. Es una factura, senyora...

Gilberta. Una factura?...

Paulina. Sento molt haver de parlar aixís a
la senyora... però, ja comensen a haver-hi
petites reclamacions de diners...

Gilberta. Reclamacions?... (*Apart, amb una
sorrís una mica trista.*) Es veritat... no hi
havia pensat en això... (*Alt.*) Y bé, dóna,
veíam?...

Paulina. Aquí la té, senyora... (*Li dóna la
factura.*) Però encare ni han d'altres que
ben bé pujan més de 12.000 lires.

Gilberta. Ahont són?...

Paulina. Les tinc aquí...

Se les treu de la butxaca.

Gilberta. Dóna, dóna... (*Mirantles.*) Vetem-
aquí, plena de deutes!... Jol... Y quan vaig
escriure al meu Notari, ni m'en vaig re-
cordar... Ho dirém al papà... No t'espantis,
Paulina!... ja pagarém, ja pagarém.

*Entra un Criat, portant un feix
de diaris de París, que deixa de-
munt de la tauleta, y una carta;
que Paulina dona a Gilberta.*

Gilberta. Ah!... es el metgel...

*El Criat s'en va. Gilberta pren la
carta y la llegeix amb emoció.
Pausa. Quan ha acabat; s'adona*

de que Paulina no s'ha mogut, y està en posat com de qui espera alguna cosa.

Paulina. Perdónim, senyora... Però com que la senyora ha dit que aquesta carta era del metge... perxò m'hi esperat, perdónim...

Gilberta. (*Amb emoció.*) Aixís, tú desitges saber?...

Paulina. Si, com està el senyoret Albert?

Gilberta. Ja va per bé... Les noves son molt bones, molt bones...

Paulina. Molt bones?...

Gilberta. Si... l'Albert va per bé... y... (*amb esforços y ràpidament.*) ... y... el seu pare, qui, durant aprop d'un mes, ha estat apunt de morir, ja está fora de perill... Es això lo que tu desitjaves saber, veritat, Paulina?... No, no, si està bé, si es molt natural... y tenies el dret de demanar-mhol...

Paulina. Ah!... senyora!... senyora!...

Gilberta. Està bé, Paulina, està bé... Retirat... (*Paulina s'en và. Pausa. Gilberta passeja lentament la mirada al seu voltant.*) La ira'm va cegar, y vetaquí ahont m'ha portat aquell cop de geni!... Ah!... Però, are, es en và tot lo que's digui... Lo fet, ja es fet...

Entra Valreás.

ESCENA III

GILBERTA y VALREÁS *després*, ZANETTO y'l CRIAT

Valreás. Gilberta!...

Gilberta. Ah!...

Zanetto. (*Entrant amb el Criat*) Ses Exce-
lències estàn servides...

Gilberta. Està bé, Zanneto, està bé. (*Zanetto
s'en va. El Criat, després de servir el pri-
mer plat s'en va.*) Apa, seu...

Valreás. He fet una mica tart...

Gilberta. (*Anant cap a la taula.*) No hi fa
rés... (*S'asséuen.*)

Valreás. Oh!... si que hi fa... que't penses
que, sense motiu... Valdrà més que t'ho
digui...

Gilberta. (*Amb inquietut.*) que'm diguis?...

Valreás. Es clar... La meva mare, fa tres
dies, que es aquí... Tú no ho podies sa-
ber...

Gilberta. Ho sabia...

Valreás. Com?...

Gilberta. Si, recordaten... fa tres dies, que,
com avuy, també vas arribar tard... Era la
primera vegada que això succeïa, y ademés
el teu posat, era tan especial, que no hi vaig
poguer fer més, aixís que vas ser fora...

Valreás. (*Somrient.*) Aixís que vaig ser fora?

Gilberta. Ja veuràs!... una dona que s'ama-
ga en una góndola, per espisar y seguir a un
home, que s'en va en una altra góndola...
vols res més venecià?... Va ser aixís, com
jo vaig descobrir que la teva mare era a
Venecia...

Valreás. Sabent-ho com ho sables, com es
que no m'en has parlat?...

Gilberta. No gosava... tenia tanta por!...

Valreás. Tanta por?...

Gilberta. Oh!... sí!... Y si are estic més tran-

quila, es per que veig que rius, y perque'm dic a mi mateixa: desde'l moment en que riu, no s'ha de temer res...

Valreas. Y de que tenies por?...

Gilberta. Me deu odiar, veritat, la teva mare?...

Valreas. Oh!... nol... la méva mare, m'estima tant, que es imposible que pugui odiar als que m'es...

Gilberta. Als que t'estimen. Per que no ho dius?...

Valreás... als que m'estimen... Té, ja ho he dit...

Gilberta. Però, ella, potser, ens voldria separar?...

Valreás. No, la mamà s'en vè a passar part de l'hivern a Roma... segons ha dit, que jo la hi acompanyaria...

Gilberta. Ah!... y tú?... què?...

Valreas. Com potser que tú dúptis de mi?... La mamà marxarà demà el dematí: y marxarà sola.

Gilberta. De veres?...

Valreas. Y doncs?...

Gilberta. Però, perquè se'n anirà sola?... El baró y la baronesa de Cambri, que han vingut amb ella, la deixaràn, aixis?...

Valreas. Ah!... també ho saps, que el senyor de Cambri?...

Gilberta. El senyor y la senyora... Ay!... Déu meu... si que ho sé... (*Amb tristesa.*) Y perquè no t'ho haig de confesar?... Fins havia esperat que la baronesa'm vindria a veure...

Valreas. Gilberta...

Gilberta. Però, després de tot, que se m'en-

dona?... Mentres hi s'lguis tú!... Tota la meva vida ets tú, y mentres tú m'estimis, ja soc ditxosal...

Valreás. Perqué ho dius, això?... Ja saps que jo t'estimaré, sempre!...

Gilberta. Si, ja ho sé.

Entra Zanetto, amb una safala amb un joc de thé y un de café.

Zanetto. El café y'l thé de Ses Excel·lencies.

Valreás. Està bé, Zanetto, està bé... Dónens aquest diari.

Zanetto. El «Figaro?...»

Valreás. Si. (*Agafa'l diari, que Zanetto li dona, y després aquest s'en và.*) Mira... ahl. una estrena al «Palais Royal» —se pronuncia: «Palé Ruaiat». — Comensarà a dos quarts de nou.

Gilberta. Ja no tenim temps d'anarhi...

Valreás. Oh!... no... es clar que nol... En primer lloc, perquè'n som una mica lluny... y en segon lloc, perquè aquest diari es de avans d'ahir...

Gilberta. (*Alsantse.*) Y que hi havia de nou, a París, avans d'ahir?...

Valreás. Veiàm?... (*Llegint en veu baixa.*) Húml... La qüestió del Marroc... Me sembla que a tú't deu ser igual, eh?...

Gilberta. Completament

Valreás. Ah!... calla!... Mira, quina llàstima!... »La pluja persistent ha deslluït les primeres carreres de primavera«...

Gilberta. Y, que més?...

Valreás. La qüestió del Marroc, altre vegada... Ah!... aquí... mira... un cas molt

graciós que ha escampat: »La vida parisenc-a...« Eh?...

Gilberta. (*Després d'haver llegit per sobre l'espatlls de Valreás.*) Sí...

Valreás. Y'ls teatres?... Veiàm, veiàm... quines funcions fan als teatres?... Opera: »Salomé«—«La Maledetta».

Gilberta. (*Llegint.*)... Comedia Francesa: »La ovella esgarriadal...«

Valreas. ... »L'amor prohibit...«

Gilberta. »Britannicus«, a l'Odeón... y a la Porte Saint Martin, »Pàtria«!...

A mida que llegeixen els títuls de les obres, llur veu esdevé grave, y fins trista a la fi. El diari càu dels dits de Valreás. Tots dos queden un moment silenciosos, després, se miren.

Valreas. Y doncs?... Gilberta?...

Gilberta. Que es estrany que llegint aquest diari...

Valreas. Y es veritat...

Gilberta. No't sap pas greu, al menos?...

Valreas. A mi?...

Gilberta. Digas... no't sap pas greu?...

Valreas. Gilberta!... Y are?...

Gilberta. M'estimes molt!... Eh, que si?...

Valreás. Molt t'estimo...

Entra Paulina.

ESCENA IV

Els mateixos, PAULINA. Després, el BARÓ y la BARONESA

Paulina. (*Venint del fons.*) Ah!... senyora...

Gilberta. Que hi ha?...

Paulina. El senyor de Cambri, senyora... el senyor de Cambri, amb la seva senyora.

Gilberta. (*Amb gran alegria.*) Ah!...

Entra la Baronesa y'l Baró. Les dugues dones s'abressen amb deliri. Paulina s'en sà.

Baronesa. Oh!... Gilberta!... Gilberta!...

Gilberta. Que ha sigut bona, d'haver vingut!...

Baronesa. Miri si desitjava véurela, que si'l meu marit no hagués vulgut venir amb mi, m'hauria escapat y hauria vingut tota sola...

S'séuen al sofà, fent conversa, apart, en veu baixa.

Valreas. (*Al Baró.*) Gracies, Baró...

Baró. No me les dongui les gracies... He vingut, perquè lo que estic comisionat per dir-li, es urgent.

Això ho ha dit apart a Valreás.

Valreas. (*Baix al Baró.*) Lo que està comisionat?...

Baró. En Sartoris ha arribat a Venecia aquet dematí.

Valreas. En Sartoris?... Ah!... are comprenc perquè ha deixat venir la Baronesa. Aixís,

al menos, si passa alguna cosa, la Gilberta tindrà algú a vora seu.

Baró. Si, aixó es lo que he pensat.

Valreas. En Sartoris... aquí...

Baró. No ho esperava, aixó, veritat?...

Valreas. Hi han coses que un està segur de que succeiràn, y en les que, perxó, un no hi pensa quasi may... (*Somrient y a si mateix.*) La mort per exemple!... (*Va cap a les dugues dónes.*) Déuen tenir moltes coses per dir, veritat?...

Les dones s'aixequen.

Baronesa. Afiguris!...

Valreas. Are, si vostés volen, les deixarém una estoneta totes soles, perque puguin entregarse a les delicies de la conversa, sense testimonis.

Gilberta. Que va a casa de la seva mamà?...

Valreas. Si.

Gilberta. Però... tornarà?..

Valreas. Y doncs?... Quan el senyor de Cambri torni a buscar a la senyora, jo, vindré amb ell.

Gilberta. Fins a després, aleshores...

Valreas. Si, fins a després. (*A la Baronesa.*) Senyora... (*Baix al Baró, que l'espera.*) Però, si la baronesa, are, l'hi diu?...

Baró. (*Baix.*) La Baronesa no ho sab que en Sartoris es aquí.

Valreas. (*Tornant a Gilberta.*) Adéu!...

Contenint apenes sa gran emoció.

Gilberta. Fins, a d'aquí una estona.

Valreas. Si, fins a d'aquí una estona.

S'en van Valreás y'l Barò.

ESCENA V

GILBERTA y la BARONESA

Gilberta. (*Fent séurer a la Baronesa, en un silló.*) Vosté, are, fasim l'obsequi de seurer, aquí... y parlim de París, que hi passa, a París?...

Agafa una cadira, y s'asséu també.

Baronesa. A París!...

Gilberta. Y'l meu fill?...

Baronesa. Està molt bé El vaig veure...

Gilberta. El va veure?...

Baronesa. Si... fa vuit dies, el dia avans de marxar... anava amb la institutriu: l'hi vaig fer més petons!... Un per mi, y tots els altres per vosté.

Gilberta. (*Abrasantla y fentli petons.*) Oh!... gracies!... Y la Lluísa?...

Baronesa. Torna a viurer amb el seu papà... no ho sabia?...

Gilberta. Si, si, ja ho sabia, ja...

Baronesa. Desde'l moment en que's varencvencer de que el senyor Sartor... (*Corretgintse.*) Desde que van estar segursde que tota mena de perill havia desaparegut... la Lluísa y'l senyor Brigard, s'en varen anar de París: Are, son a les Charmettes?...

Gilberta. (*Amb tristesa.*) A les Charmettes?... Ah!...

Baronesa. Si...

Gilberta. (*Després d'una pausa.*) Y de mi.. que s'en diu, de mi... a París?...

Baronesa. Are... ja no s'en parla, de vosté...

Gilberta. Ja no s'en parla!...

Baronesa. Afiguris... al cap d'un més y mitg... Are, els primers quinze dies... uyl!.. per tot arreu s'en va parlar. . però, tranquilis!... hi va haver com una consigna, desseguida. Va ser considerat de bon gust, el defensarla...

Gilberta. Ah!...

Baronesa. Y com que, además, el notari del senyor de Sartoris, no va donar proves de gaire discreció... Per ell, se va saber lo que vostè havia fet: aquets dos milions del seu dot, que'l notari l'hi va enviar.,. se va saber, que, vosté, 'ls havia tornat, immediatament...

Gilberta. No era'l meu dever?... Aquesta fortuna ja no es meva, sinó del meu fill...

Baronesa. Sigui lo que's vulgui, el cas es que, vostè, va tornar els dos milions... quantes senyores, en el seu cas, haurien fet tot lo contrari!... Perxò, va ser d'un gran efecte!... Els que la judicaven, amb més severitat, després d'això, ja parlaven de vosté, amb més compassió: y'ls altres, quasi la admiraven... (*Gilberta la mira fixo.*) Es una cosa hermosa; el tenir valor!... y en corre tant poc, avuy!...

Gilberta. Aixís, doncs, no se m'ha censurat gaire?...

Baronesa. Al contrari, y més d'una potser l'ha envejada, encare que no semblés, y ab rahó; perquè vosté es ditxosa. veritat?...

Gilberta. Ditxosa?...

Baronesa. Si?...

Gilberta. Es clar que ho soc... (*Amb una mena de terror.*) Y que sería, jo pobra de mí!... si no fos ditxosa!...

S'alsen.

Baronesa. Perdonim, però no la puc pas compadir, Gilberta!... Es estimada!... Ell la estima!... Ah!... no té pas necessitat de dir-m'ho, no, prou que m'en he adonat are mateix, quan s'ha despedit de vostè!...

Gilberta. Sí, m'estima...

Baronesa. Ell!... qui ho havia de dir, que ell!...

Gilberta. Perquè no m'hi vaig casar, jo, amb ell?... Vostè, al parlarme de les Charmerettes, m'hi ha fet pensar... S'en recorda... de fa cinc anys?...

Baronesa. Sí, que m'en recordo...

Gilberta. Ell, també havia demanat la meva mà... Y, naturalment, com que's tractava d'ell, ningú s'ho va pendre en serio... Y, pensar que si jo m'hagués casat amb ell, avuy no hi fora, aquí...

Baronesa. (*Amb tó de dupte.*) Húm!... qui sap!...

Gilberta. Què deya?...

Baronesa. Jo?... rès...

Entra Paulina. emocionadíssima.

ESCENA VI

Les mateixes, PAULINA. Després, SALTORIS.

Paulina. Senyora!... senyora!...

Gilberta. Què?... què hi hà, Paulina?... però què tens?... què passa?...

Paulina. Es que...

La hi parla a cau d'orella.

Gilberta. Ah!...

Paulina. Es aquí, senyora!...

Gilberta. *(A la Baronesa.)* Vingui... fàssim el favor...

Baronesa. Què hi hà?... qué passa, Gilberta!...

Gilberta. *(Senyalantli la porta lateral.)* Depressa, fàssim aquest favor!... l'hi pregol!... Entri, allà. Y no surti fins que jo l'hi diguil!...

Baronesa. Però, que hi hà, Gilberta?...

Gilberta. No se m'en vagi, al menos... puc necessitarla!... M'ho promet, veritat?... que's quedarà?... Eh, que no m'abandonarà?...

Baronesa. L'hi prometo. M'esperaré.

Gilberta. L'hi estimo. Entri allà, y espèrim. *(La Baronesa éntra, y s'en và, per la porta indicada.)* Y, are...

Paulina haurà anat anat cap al fons. Sartoris entra, pàlit, desmillorat, esglayadorament canbiat. Pausa llarga. **A** un gestó de Gilberta, Paulina s'en và.

ESCENA VII

GILBERTA Y SARTORIS.

Gilberta. Tu?...**Sartoris.** Jo...**Gilberta.** He sapigut que havias estat molt malalt, però que, després... felisment...**Sartoris.** Si, vaig estar a punt de morir... però, com que la mort, aquesta vegada no s'em va volguer emportar... aleshores... quant me vaig sentir amb prou forces... y com que tenia pendent alguna, cosa amb tu... perxò he vingut.**Gilberta.** Pendent alguna cosa, amb mi?...**Sartoris.** Si... Se tracte de... (*Tambaleija, s'apoya en el respall del silló. Gilberta fa un moviment per anarhi, però ell, amb un geste, la detura.*) No es res... Dispensam... Es que encara estic molt... Aquesta sed que no'm deixa... Amb prou feines puc parlar... Voldria una mica d'aigua...**Gilberta.** Aigua?... (*Va a la taula, ompla una de les dugues, y va cap al seu marit... Aquest, que s'ha adonat dels dos coberts, els senyala a Gilberta, y li refusa la copa que ella li oferia. Gilberta recula desesperada, y torna a posar la copa, al demunt de la taula.*) Oh!... Deu meu!...**Sartoris.** Se tracta del teu dot.**Gilberta.** Del meu dot?...**Sartoris.** Si... Aquets diners que m'has enviat, els hauràs de tornà a pendre... No vuy que estiguis exposada a...

Gilberta. Ja saps el méu criteri, respecte an aquets diners...

Sartoris. Si, ja ho sé... però, amb tot y això...

Gilberta. No, es inutil, te dic que no vuy res.

Sartoris. M' obligaràs, potser, a donarte un altra raò més convincent?... (*Gilberta s'el mira esglayada.*) No vuy que'l meu fill en tingui un centim d'aquesta fortuna!... No ho vuy! m'entens?...

Gilberta. Ah!...

Sartoris. Y com que això no t'ho podia dir ningú més que jo... perxò he vingut, jo mateix... Aquí la tens!...

Deixa al demunt de la taula, un plec lacrat, y fa un pas per anarsen.

Gilberta. T'en vas?...

Sartoris. Si, ara que tot s'acabat com jo volia...

Gilberta. Té vas a bàtre... veritat?...

Sartoris. Si, es clar que si... vaig a bàtrem... y't juro que si hagues tingut forses per a venir més aviat... Suposo que no en dup-tas?

Gilberta. Bàtret!... Y per mi?... Dos homes volen matarse per mi, per la Frou-Frou!... Però es possible, això?... Pensa-hi bé! per la Frou-Frou!... la de les festes, la dels balls, la dels vestits!... Si tota la meva vida consistia en això! res més que en això!... Qui doncs m'ha llensat al mitg d'aquestes coses... quina serietat terrible m'esglaya fins an aquest punt?... (*Ell va per sortir, ella'l detura.*) Tu, no't desafiaràs!... No! Un home, com tu, desafiar-se per una dona, com

jo!... No, això may!... Y si ho reflexiones no més que una mica, veuràs com tinc raò!... Tu sempre m'has tingut en un concepte molt m's alt dèl que jo'm mereixia... Jo prou que ho veia, però callava... y feia mal fet callant. Però, arribar a consentir que m'atis un home... no, això jo no ho vuy!... nol... això, de cap manera!... També t'haig de dir, que sé perfectament lo que he fet, y Deu es testimoni de que la ira em va cegar, en la meva conversa amb la Lluisa!... Ah!... però vaig fer mal fet... ho reconec, y perxo't demano perdó... Potser, si la Lluisa no s'hagués entossudit, jo no hauria... Però, ara no't pensis que vulga defensarme. Tu, es clar... t'has de venjar... si, si, si ho comprenc molt bé... Però, venjat d'un altra manera... Desafiarte?... No, això no, en quant an això, ja t'ho he dit, no ho vuy!... Ara, si no hi han altres medis de satisfer el teu honor?...

Sartoris. El meu honor!...

Gilberta. Y'l "que dirán!..." Però tu ja saps que, fassis lo que fassis, ningú ha de dup-tar del teu valor.

Sartoris. Ah!... que'n vas d'equivocada, si't penses que de lo que ara's tracte, es de venjar el méu honor, y que a mi em preocupa, ni un moment, lo que la gent pot pensar de la teva falta, y de la meva venjansa!... No, t'equivoques!... Jo no ho soc un marrit que ve a matar l'amant de la seva dona, nol... Res d'això!... Jo t'estimava: tu'm vas trahir, perque n'estimaves un altre... y lo que jo vuy es matar an aquest altre! Res més. Ja veus si es senzill.

S'en va cap a la porta.

Gilberta. No, no... això no... Jo sola, sòc la culpable!... Vénjat amb mi!... però amb mi, amb mi sola!...

S'arrapr fort an ell. Ell prova de desfer-se'n.

Sartoris. Deixam estar!...

Gilberta. Quina es la venjansa que mes te convè?... Vols que jo desapareixi?... Ah!... no parlo de morir, no!... No tindria pas valor!... Però, aquí, a Italia, hi han convents... Tè, mira, precisament aprop d'aquí, n'hi ha un... Algunes vegades, tot passant pel davant, m'he mirat la porta. Puc anarhi a trucar... Tu mateix pots acompanyarmhi... Aquella porta's tancarà, una vegada jo adins... y may mes, may mes, sentiràs parlar de la dona que't va trahir.

Sartoris. (*Provant de desfer-se d'ella.*) Te dic que'm dèixis anar!...

Gilberta. ¿Es que amb això no'n tens prou, Deu del cel? Cerca doncs, tu mateix un altra castic... Ho accepto tot, ho sents? Tot!... Però, no'n condemnis a viurer amb l'horrible idea de que un home ha mort per culpa meua!...

Sartoris. (*Provant de desfer-se dels dits de Gilberta.*) Tot això es inútil...

Gilberta. Per pietat!... Per compassió!...

Sartoris. No!...

Gilberta. Enric!...

Sartoris. (*Forcejant quasi brutalment per desfer-se d'ella.*) Ah!...

Gilberta. (*Com folla, com moribunda.*) No hi vagis!... T'estimaré... tant com volguis!

Sartoris. Ah!... no!... no!... Ets una perduda!...

Gilberta fa un xiscle y es desmayada, agafada sempre amb les mans del seu marit. Aquest, dóna unes quantes passes amb ella; acaba per separar els dits crispats de Gilberta. Aquesta, aleshores, cau demunt del sofà. Sartoris va per sortir, pero, al ser al fons, se detura y torna cap an ella. Se la mira desmayada, y durant alguns moments, queda com esma-perdut. La Baronesa entra, quedantse al llindar de la porta. Sartoris al veurela, l'hi senyala a Gilberta, y sense dir res se'n va pel fons.

ESCENA VIII

GILBERTA, *la* BARONESA, *després el* BARÓ

Baronesa. Gilberta!... Gilberta!...

Gilberta. (*Tornant lentament en sí y obrint els ulls.*) Ahont es?

Baronesa. Ja es fòra.

Gilberta. Fòra!...

Vol alsarse.

Baronesa. Calmis!...

Gilberta. (*Alsantse.*) Ha anat a desafiarse... (*Mirada de la baronesa.*) M'ho ha dit ell mateix!... Sí... sí...

Baronesa. Ah!...

Gilberta. Jo vull anarhi... Vull impedir que...

Baronesa. Anar, ahont? Si vostè no sap...

Gilberta. Ja els trovaré.

Baronesa. Y encare que'ls trovi... No, no; quedis aquí... No's mogui... Are ho comprenc... El meu marit ja ho sabia. Ha volgut que jo no'm mogués del seu costat. Ha fet bé.

Gilberta. Fassim aquest favor!... Deixim'hi anar.

Baronesa. Nol... No la deixaré pas sortir.

La fa asseurer en el silló.

Gilberta. Doncs, què s'ha de fer?

Baronesa. Esperar... El meu marit vindrà desseguida.

Gilberta. Esperar?

Baronesa. Sí.

Gilberta. Ah!...

Baronesa. Després de tot, no's tracta més que d'un desafió... Quants n'em visl... y may...

Gilberta. Oh, però el qu'es aquest... (*Acudintse'l hi una idea de sobte.*) Ah!...

S'alsa.

Baronesa. Què? què té?

Gilberta. (*Caminant amb gran agitació.*) Que no's defensarà... n'estic segura... Per què no l'hi he dit que no's defensaria? Es això lo que l'hi havia d'haver dit... Si arribo a pensar a dirli això, no hi hauria hagut desafió!...

Trova una cadira y maquinalment la pren y l'arrocega.

Baronesa. Gilberta!

Gilberta. (*Deixantse caurer en la cadira. La Baronesa s'agenolla devant de Gilberta y*

l'abrassa.) Ay, Deu meu!... Y m'haig d'estar aquí... inutilment... esperant... y no podent fer res més qu'esperar!... (*Pausa llarga.*) Y pensar que fa tres mesos tot lo més... s'enrecorda? No sé en quin teatre varem anar... teníem dos palcos de costat... vostès, la comptesa d'Ismail y la senyora de Lauverains... Les quatre senyores, al davant... y tothom ens mirava... y, tot de cop, en un intermedi... jo hem vaig posar a riurer perque sí, sense motiu, y vaig picar de mans, tot dient: «Ayl... y que'm diverteixol... Y que soc feliç!...» No se'n recorda?

Baronesa. Sí, ja ho crec!

Gilberta. Però, el senyor de Cambri, no tornal Potsér haurà pogut impedir que's desafiessin!... qui sap? (*Pausa.*) Ah! escolti... sent?

Baronesa. No sento res.

Gilberta. Sí, sí; algú que s'acosta... (*Alsant-se ràpidament.*) Jo si que ho he sentit... Ah!... (*Entra el Baró groc y emocionat.*) Oh! Deu meu!... jo no goso pas a... (*Al Baró*) El meu marit?

Baró. El seu marit, res...

Gilberta. Y...? (*El Baró no contesta.*) Es... mort?

Baró. No; ferit, però...

Gilberta. Però...?

Baró. Ferit? mortalment!

Gilberta. Ah! Està bé. Me'n vaig.

Baró. (*Amb un geste.*) No; vostè no pot anar-hi.

Gilberta. Com, que no puc? Qui vol que me'n privi?

Baró. La seva mare!... S'està a la vora d'ell...

Gilberta. La seva mare?

Esma-perduda.

Baró. Sí!...

Gilberta. Ah!... aixís, sí... aixís, vostè te rahò... Si la seva mare, s'està a la vora d'ell... es clar, jo no puc pas anarhi... (*Se tambaleija, la baronesa li acsta una cadira, Gilberta hi cau aclaparadíssima.*) Està bé... està molt bé!...

TELO

The first part of the document
 discusses the general principles
 of the proposed system.
 It is intended to provide a
 clear and concise summary
 of the main points.
 The second part of the document
 contains a detailed description
 of the various components
 and their functions.
 This section is intended to
 provide a comprehensive
 overview of the system's
 architecture and design.
 The third part of the document
 discusses the implementation
 details and the steps
 required to set up the system.
 This section is intended to
 provide a practical guide
 for users who wish to
 install and use the system.
 The fourth part of the document
 discusses the future plans
 for the system and the
 potential for further
 development.
 This section is intended to
 provide a glimpse into the
 future of the system and
 the potential for further
 growth and expansion.

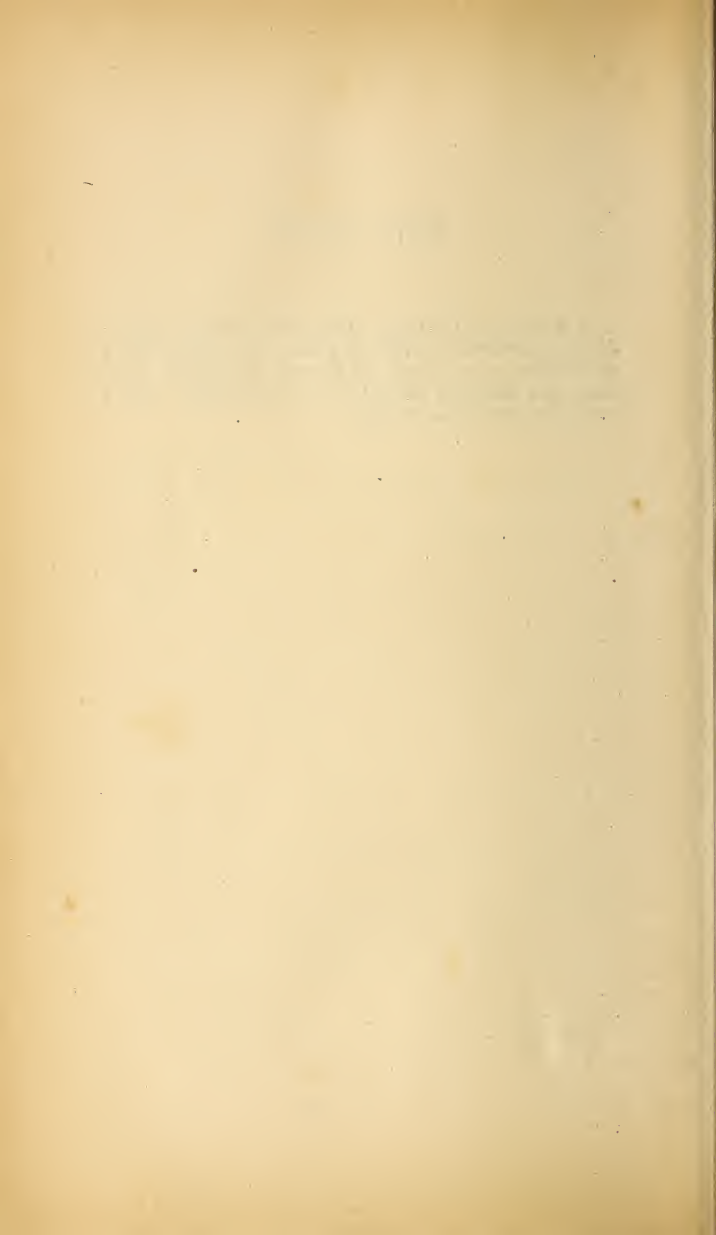
The first part of the document
 discusses the general principles
 of the proposed system.
 It is intended to provide a
 clear and concise summary
 of the main points.
 The second part of the document
 contains a detailed description
 of the various components
 and their functions.
 This section is intended to
 provide a comprehensive
 overview of the system's
 architecture and design.
 The third part of the document
 discusses the implementation
 details and the steps
 required to set up the system.
 This section is intended to
 provide a practical guide
 for users who wish to
 install and use the system.
 The fourth part of the document
 discusses the future plans
 for the system and the
 potential for further
 development.
 This section is intended to
 provide a glimpse into the
 future of the system and
 the potential for further
 growth and expansion.

The first part of the document
 discusses the general principles
 of the proposed system.
 It is intended to provide a
 clear and concise summary
 of the main points.
 The second part of the document
 contains a detailed description
 of the various components
 and their functions.
 This section is intended to
 provide a comprehensive
 overview of the system's
 architecture and design.
 The third part of the document
 discusses the implementation
 details and the steps
 required to set up the system.
 This section is intended to
 provide a practical guide
 for users who wish to
 install and use the system.
 The fourth part of the document
 discusses the future plans
 for the system and the
 potential for further
 development.
 This section is intended to
 provide a glimpse into the
 future of the system and
 the potential for further
 growth and expansion.

The first part of the document
 discusses the general principles
 of the proposed system.
 It is intended to provide a
 clear and concise summary
 of the main points.
 The second part of the document
 contains a detailed description
 of the various components
 and their functions.
 This section is intended to
 provide a comprehensive
 overview of the system's
 architecture and design.
 The third part of the document
 discusses the implementation
 details and the steps
 required to set up the system.
 This section is intended to
 provide a practical guide
 for users who wish to
 install and use the system.
 The fourth part of the document
 discusses the future plans
 for the system and the
 potential for further
 development.
 This section is intended to
 provide a glimpse into the
 future of the system and
 the potential for further
 growth and expansion.

ACTE QUINT

La mateixa decoració del segon y tercer actes.—
Aspecte abandonat. Res de flors, de jardineres, ni
de música en el piano. Es de nit. Il·lumina la es-
cena, una làmpara elèctrica, amb pantalla, que hi
hà al demunt de la tauleta.

ESCENA PRIMERA

L'AYA DE L'ALBERT, ALBERT. *Després* PAULINA

Aya. *(Llegint, assentada vora la taula, amb el Albert.)* ...»Y'l príncep va arribar al reixat del jardí. Y aquest obstacle hauria posat terme al séu camí, ja que tot l'art y totes les forces del mon, no haurien pogut fer obrir una porta encantada com aquella, sense l'anell que'l príncep portava al dit, y que la fada l'hi havia donat, pera privar que caigués en els paranys terribles de l'encantador Merlí. Y, aixís, que per etzár, va posar la mà al reixat, y'l talisman la va tocar... la porta va obrirse tota sola, y'l príncep se va posar a correr, amb l'afany de trovar a la princesa. Y després d'haverla cercada dos anys per tot el mon, va tenir la ventura de trovarla, y se la va emportar al seu palau«.

Albert. Y perquè hi corria tant, el príncep, darrera de la princesa?

Aya. Oh! perquè la estimava.

Albert. Y va acabar per trobarla?

Aya. Ja ho ha sentit. Després d'haverla cer-

cada, dos anys, per tot el mon, va tenir la ventura de..

Albert. Escolti, una cosa. Si vostè volgués? Ah! però no ho hauria de dir a ningú.

Aya. Si jo volgués? que?

Albert. Si, si vostè volgués ens en aniríem, vostè y jo, tots dos sols... y aniríem a buscar la mamà, per tot el mon.

L'aya abraça al Albert. Entra un Criat.

Criat. Senyoreta.

Aya. Què hi hà?

Criat. Hi hà la Paulina, la que havia estat cambrera de la senyora...

Aya. La que havia estat cambrera de la senyora?

Criat. Si, es allà. Diu que voldria veurer al senyoret Albert.

Aya. Però... jo no sé si puc permetrer...

Criat. Diu que un minut, no més.

Aya. Jo no sé si ho puc permetrer... (*Una mica emocionada.*) Però, tampoc sé si ho puc privar...

Entra Paulina.

Paulina. (*Aturada al fons.*) Ah! dispensi senyoreta...

El Criat, se'n và.

Albert. (*Corrent cap a Paulina, aixís que la vèu.*) Es la Paulina! Hóla Paulina!

Paulina. Ay! Déu méu! Es dir, que m'ha conegut, senyoret Albert?

Albert. T'he conegut, desseguida, dona!

Paulina. Oh! y que ha crescut! S'ha fet molt maco!

Albert. Féia molt temps que no t'havía vist...

Paulina. Si, forsa... més de sis mesos.

Albert. Perqué t'en vas anar?

Paulina. Ay! Déu méu! perquè...

Albert. Y la mamà?

Paulina. Ah!

Moment de silenci. Entra Sartoris, per la dreta.

Sartoris. (*A l'Aya.*) Empórtisen al Albert, senyoreta.

Fa un petó al nen.

Aya. Ayl.. senyor!... potser he fet mal fet.

Sartoris. No l'hi dic pas res... Empórtisen al Albert.

L'aya s'en và amb l'Alber, per la dreta.

ESCENA II

SALTORIS y PAULINA

Paulina. Perdònim, senyor..

Sartoris. Desde quan es a París. vostè?

Paulina. Desde ahir,

Sartoris... Sola?

Paulina. No, senyor. La senyoreta Lluisa' també hi es amb el senyor Brigard, y...

Sartoris. Y?...

Paulina. Si, senyor.

Sartoris. (*Per ell.*) Aprop méu! a París!

Paulina. No fèm més que atravesar-lo París.. perquè demà tornèm a marxar... per

anar cap a la costa del Mediterrani: els metges diuen que convè, absolutament...

Sartoris. Els metges?

Paulina. Si, senyor; per xò ens em quedat un dia aquí, per consultarlos, y ha sigut aleshores quan jo he pensat que si la senyora podia saber alguna cosa del seu fill... això l'hi seria més bò que tot que diguin els metges... y he vingut, sense dir res a ningú...

Sartoris. Aixís... Paulina... està molt malament?

Paulina. Si, senyor, molt!

Sartoris. Però, no per morir-se, perxó, veritat? no per morir-se!

Paulina. Tant com aixó, pòtser no...

Sartoris. Aixís, a vostè, l'hi sembla?

Paulina. Més pór que are, vaig tenir, are fa sis mesos... el dia en que'l senyor...

Se detura.

Sartoris. Parli, Paulina, parli... Ja pot parlar, ja...

Paulina. Aleshores si que'm vaig ben pensar que la senyora estava perduda... Aquell estat va durar tres dies. La senyora de Cambri, y una servidora, la cuidavem de la millor manera que sabiem, però, a cada moment, ens pensavem que sens en anava. Al cap de tres dies, va arribar la senyoreta Lluisa. La senyora, de moment, no la va coneixer... però, després, si. Se váren abraçar amb deliri, y no van fer mes que plorar sense dirse res! Però, desde aquell moment, la senyora va comensar a tirar per bé... y al cap de uns quants dies, varem po-

guer marxar, y tornar a les Charmerettes, hont al papà de la senyora'ns esperava...

Sartoris. Y, allà, va continuar la milloria?

Paulina. Si, durant el primers mesos, ens ho va semblar. Però, estava pàlida y mes trista! Ah!... senyor, si vosté sapiguès l'afecte que'ns feia'l vèurela aixis... y sempre amb un vestidet negre modestíssim, ella que avans...

Sartoris. Avans?

Paulina. Després, va dedicarse a visitar els pobres y'ls malalts. Y, al últim, va succehir lo que havia de succehir: després d'haver passat moltes nits vetllant a una pobre velleta, y d'haverli salvat la vida, amb sos cuidados, la senyora va caurer malalta. La van visitar molts metges, y'ls d'allà, la van enviar als d'aquí... y'ls d'aquí, han decidit, lo que ja sab el senyor.

Entra el Criat.

Criat. Senyor, hi ha la senyoreta Lluisa.

Sartoris. La Lluisa!

Paulina. Ay!... senyor! Que la senyoreta Lluisa, s'atreveixi a venir an'aquesta casa...

Sartoris. Què?

Paulina. Que la senyora deu estar molt malament!

Sartoris. (*Senyalantli la porta laterat dreta*) Vágisen per allà. Hi trovarà al Albert. L'hi podrà fer un petó, avans d'anarsen... Per allà... cúiti...

Paulina s'en và per la dreta. Sartoris fà un signe al Criat. Aquest s'en va pèl fons. Quasi desseguida entra la Lluisa.

ESCENA III

SARTORIS Y LLUISA

Lluisa. El nen!**Sartoris.** Lluisa...**Lluisa.** El seu nen!... No's deurá pas oposar...
a que la pobra, vegi el seu fill, avans de morir.**Sartoris.** Avans de?...**Lluisa.** Sí, avans de morir...**Sartoris.** Ah!...**Lluisa.** Però, vostè no'm respòn...**Sartoris.** L'Albert es allà. (*Fa un moviment per trucar.*) Are vindrà y se'l pot endúr...**Lluisa.** Que me'l puc endúr?**Sartoris.** Sí; no es això lo que vostè demana?**Lluisa.** Sí; però jo esperava que'm respondria d'una altra manera.**Sartoris.** Com?**Lluisa.** El seu fill... Però ja ho veig: potsér es demanar massa... Jo'm pensava que vostè mateix l'hi acompanyaria... que vostè la voldria veurer... que vostè la veuria y que una paraula de perdó...**Sartoris.** De perdó!...**Lluisa.** Enric!...**Sartoris.** Ah! Si es això lo que vostè vol!...**Lluisa.** S'està morint!...**Sartoris.** Morint!... Ah!... Lluisa! Si jo pogués!... Tinc el cor destrossat per el més terrible sofriment que un home pot soportar! Si donant la meua vida pogués salvar

la seva, estic seguríssim de que ho faria sense pensarmhi! Lo que l'hi dic, es la veritat pura!... Are, si l'hi digués que la perdono, fóra mentida.

Lluisa. Es per vostè qu'ella mort...

Sartoris. Per mi?

Lluisa. Sí... per vostè! Vostè ia s'ha venjat... Està bé; però, després d'haverse venjat, es quan se perdona.

Sartoris. No puc.

Lluisa. No ha sigut prou dura encare la expiació? Y lo qu'ella ha sofert?

Sartoris. Lo qu'ella ha sofert! Miri al seu voltant! La casa, deserta; el nen, abandonat... Mirisho bé y diguim amb tota sinceritat qui li sembla que ha sofert més... ella o jo?

Lluisa. Y el bé qu'ella ha fet?

Sartoris. Que se m'endona a mi del bé qu'ella hagi pogut fer als altres? Això no la priva pas d'haberme fet mal a mi!...

Lluisa. L'espera!... S'està morint!...

Sartoris. Si es una mentida lo que vostè'm demana, potsér podré fer lo que vostè vol. Puc dir que perdono sense perdonar... Are, si exigeix un altra cosa... no; es impossible; la ferida va ésser massa crudel, y el meu dolor ha sigut massa gran!...

Lluisa. Un dolor més gran que'l seu ha perdonat... perque ho sápigal

Sartoris. Un dolor més gran que'l meu?

Lluisa. Molt més gran que'l seu!...

Sartoris. De qui... parla?

Lluisa. Parlo d'aquella mare...

Sartoris. Lluisa!...

Lluisa. D'aquella pobre mare... a qui... vostè va matar el fill!...

Sartoris. Ah!...

Lluisa. Aquesta mare a vist a la Gilberta moribonda! Y la Gilberta, moribonda, l'hi ha pregat que la perdonés an ella... y que'l perdonés a vostè...

Sartoris. Y aquesta mare ha perdonat?

Lluisa. Els ha perdonat a tots dos.

Sartoris. No; això no pot ésser!

Lluisa. Ho ha jurat devant de Deu!...

Sartoris. Ah!...

Lluisa. Enric!...

Sartoris. Prengui el nen y pòrtili...

Entra Brigard.

ESCENA IV

Els mateixos y BRIGART. *Desseguida* GILBERTA

Lluisa. Papá!

Sartoris. Vostè, senyor Brigard...

Brigard. Ha sigut ella .. que ha volgut venir...

Lluisa. Gilberta?

Brigard. Es allà...

La Lluisa se'n hi va corrent.

Brigard. (A Sartoris.) Sartoris... Veritat que la rebrà? Es no més que per morir, qu'ella torna an aquesta casa!...

Gilberta compareix pel fons, sostinguda per la Lluisa. Dóna unes quantes passes y cau de genolls. Brigard avansa pera alsarla.

Gilberta. No, tu no, papà; tu no!...

Sartoris hi corra desesperat, l'al-
sa y la pren en els seus brassos:

Sartoris. Ah!... Gilberta!... Gilberta!...

Gilberta. Gracies!...

L'han portada al sofà, en el que
ella cau assentada. Sartoris que-
da agenollat als seus peus.

Gilberta. (*Mirant al seu voltant.*) Ah!... soc
a casa, soc a casa meval!...

Sartoris. Sí; ets a casa teva, Gilberta... a
casa teva! Y no't moriràs, no! y et queda-
ràs aquí sempre... sempre!...

Gilberta. (*Somrient.*) Sempre!

Sartoris. Gilberta! la meva Gilberta!

Gilberta. Eh... que'm perdones? Veritat que
sí?

Sartoris. Sí, sí... et perdono; y no vull que't
moris!

Gilberta. Oh! en quant an això!... El meu
fill! Aneume a buscar el meu fill!

Sartoris. Sí... ja hi vaig...

Sartoris surt un moment.

Gilberta. Desseguida... y pòrtamel tu ma-
teix... Plores? (*A Brigard.*) Pobre papà!

Sartoris torna amb l'Albert.

Albert. (*Amb un gran crit d'alegria.*) Mamà!
Mamà!...

Gilberta. Albert; fill meu!

Pren a l'Albert y l'abriga amb
deliri.

Albert. Gracies a Deu que has tornat!

Gilberta. Sí... però no per gaire temps; oh!

el meu Albert!... Deixem ferte un altre petó! Encare un altre... y un altre! (*L'hi fa molts petons.*) Y are, Lluisa... vínam aquí, Lluisa... (*Posa a l'Albert als brassos de la Lluisa.*) Es ben teu... jo te'l dono...

Lluisa. Gilberta!

Gilberta. Sí, ben teul (*A Sortoris.*) Y tu també... prentlos a tots dos... Ja un altra vegada, aquí mateix... vaig dir una cosa semblant. Perdoneume tots!...

Lluisa. Ah!...

Gilberta. Tots dos... Veniu aquí y prometeu-me... (*Signant a l'Albert.*) Convé... per ell...

Sartoris. No; si no et moriràs! si es impossible!

Gilberta. Morir? (*Contemplant a tots els seus que la volten, plorant.*) Are si que'm sabria greu!

Brigard. Filla meva!

Gilberta. Ah! pobre papà! No t'haig de fer compassió!... Havía de morir abandonada... desesperada!... Y en comptes de tot això, vetaquí que moro entre mitj dels meus, tranquila, ditxosa!...

Sartoris. Ah! no, no! No ets tu, no, qui ha de demanar perdó... Soc jo... sí, jo; que no he sapigut...

Gilberta. Perdonarte... què? L'haverme estimat massa? (*Signant a Lluisa y Brigard.*) Això ha sigut la meva desgracial Tothom m'ha estimat massa!

Lluisa. Gilberta!

Gilberta. Y perxò hem moro... Y perxò la mort es tan dolça! (*Deixantse anar.*) Ah!...

Tots. (*Pensantse que ja es morta.*) Gilberta!

Gilberta. (*Alsant una mica el cap.*) Es això la mort, Deu meu? Si qu'es ben poca cosa! Lluisa... Ahont ets, Lluisa? Vina... acostat... que't vull dir una cosa, baix... ben baixet... perque'ls altres no ho sentin! Quan ja sigui morta, has de fer per manera de que torni a anar ben macal... de que torni a fer força goig... com avans... (*Senyalant el vestit negre.*) Aquest vestit negre... no... Triaràs, entre'ls meus vestits de ball... aquell tot blanc... saps? aquell que té tota la faldilla brodada de roses... Aquell es el que jo vull... y ja veurèu que seré maca, y com tornaré a ésser la Frou-Froul...

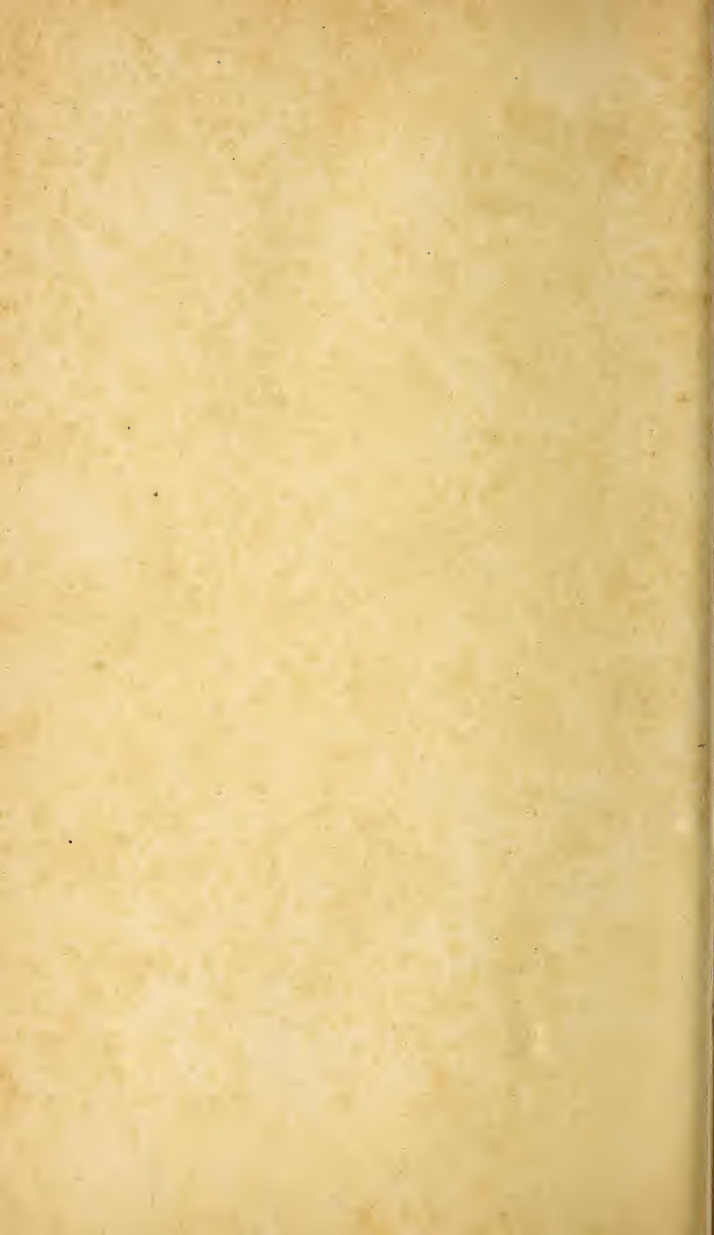
Sartoris. Ahl...

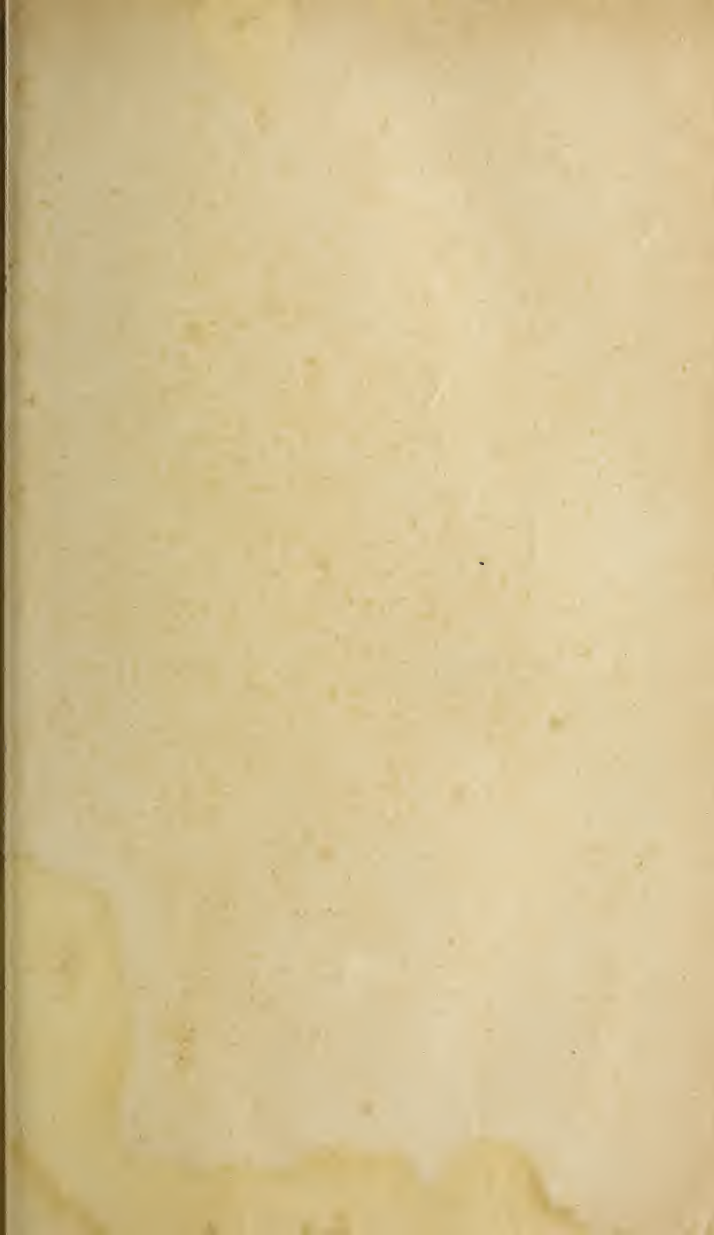
Gilberta. Sempre!... Sempre la mateixa!... Fill meu... Ja'm perdoneu, eh que sí? Frou-Froul pobra Frou-Froul...

Mort.

TELÓ

Preu: 1'00 Ptas. == N.º 112